

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 3

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

The Development of Product and Community-Based Tourism
Route in Chiang Mai in Responding to the Market Demand.

โดย วรพงศ์ ผูกภู

และวุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล

กันยายน 2561

เลขที่สัญญา RDG60T0022

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 3

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

คณะผู้วิจัย

1. นายวรพงศ์ ผูกภู	สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. นายวุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล	มหาวิทยาลัยพายัพ

ชุดโครงการ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของจังหวัดเชียงใหม่
บนพื้นฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Enhancing Value-added for the Local Economy System in Chiang Mai by
Using the Community Based Tourism Approach

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด และ 3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยทั้งแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mix Method) เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research Development) โดยมีกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 95 ชุมชน โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ จากชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่มีคะแนนเกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์ทั่วไป และ เกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์เฉพาะด้าน โดยพิจารณาจากข้อมูลความต้องการทางการตลาด และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมด้วย โดยคัดเลือกจำนวน 15 ชุมชน ซึ่งมีการใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. การสำรวจและปฏิบัติการในพื้นที่
4. การจัดประชุมกลุ่มย่อย
5. แบบประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าร้อยละ การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด ตลอดจน การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด ของจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 91 ชุมชน โดยเป็นการประเมินโดยใช้เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2)

เกณฑ์ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และ 3) เกณฑ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และ เกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยจะให้ชุมชนเลือกประเมิน ตามความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของพื้นที่ชุมชนละ 2 ด้าน พบว่า ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลคะแนนเกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 29 ชุมชน จากทั้งหมด 91 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 26 และมีชุมชนที่มีผลคะแนนในเกณฑ์เฉพาะด้านร้อยละ 60 ขึ้นไป ในแต่ละด้านดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 39 ชุมชน จากทั้งหมด 46 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.9 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ จำนวน 32 ชุมชน จากทั้งหมด 56 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 57 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ชุมชน จากทั้งหมด 10 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร จำนวน 15 ชุมชน จากทั้งหมด 36 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 22 ชุมชน จากทั้งหมด 33 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 66.7 จากผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 และย่อยที่ 2 ได้พิจารณาเพื่อคัดเลือกชุมชนนำร่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด โดยพิจารณาคัดเลือกจากชุมชนที่มีผลคะแนนตั้งแต่ร้อยละในเกณฑ์ทั่วไปและเกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และจะต้องอยู่ในกลุ่มของชุมชนที่อยู่ในระดับ A และระดับ B ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลของโครงการวิจัยย่อยที่ 1 รวมทั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดจากการศึกษาของโครงการวิจัยย่อยที่ 2 ผลการพิจารณาคัดเลือก 15 ชุมชน มีดังนี้ 1) บ้านปางห้วยลาน อ.สันกำแพง 2) บ้านลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด 3) บ้านเหมืองกุง อ.หางดง 4) บ้านสันป่าเปา อ.สันทราย 5) ชุมชนนันทาราม อ.เมืองเชียงใหม่ 6) ชุมชนวัดหมื่นสาร อ.เมืองเชียงใหม่ 7) บ้านปางไคร้ อ.แมริม 8) บ้านวังไผ่ อ.แม่อาย 9) บ้านเหล่าพัฒนา อ.แม่แตง 10) บ้านดอนเจียง อ.แม่แตง 11) บ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา 12) บ้านเหล่อซอ อ.กัลยาณิวัฒนา 13) บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง 14) บ้านห้วยผักกูด อ.แม่แจ่ม 15) บ้านมูเซอปากทาง อ.อมก๋อย

2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด

หลังจากที่ได้ชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ที่จะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT-SPECIAL ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย 1) S (Segment) หมายถึง การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด และการประยุกต์ประสบการณ์ในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) P (Place) เป็นตัวแทนของคำว่า Sense of place

หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและสถานที่ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากและความต้องการท่องเที่ยว 3) E (Experience) หมายถึง การสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการลงมือทำ หรือสร้างความทรงจำที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว 4) C (Communication) หมายถึง การสื่อสารประสบการณ์ และสิ่งที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อะไรจากการท่องเที่ยว รูปแบบ CBT 5) I (Information technology) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 6) A (Access) หมายถึง การเข้าถึงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนั้น และ 7) L (Linkages) หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับพันธมิตรทางการตลาด (พจนา สวนศรี และคณะ, 2558) จากเนื้อหาดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาปรับประยุกต์ โดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นจึงเป็นการลงพื้นที่เพื่อติดตามการทำงานของชุมชน และพัฒนาในรูปแบบปฏิบัติการร่วมกับชุมชน รวมทั้งการทดลองท่องเที่ยวและประเมินผลจากการประเมินความพึงพอใจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ตามลำดับ จากการดำเนินการตามกระบวนการที่กล่าวมา ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ที่สอดคล้องนิเวศน์วัฒนธรรมของชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 1 กิจกรรมภายใต้โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งสิ้น 15 โปรแกรมการท่องเที่ยว

3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

จากการศึกษาข้อมูลเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด ได้มีการกำหนดออกมาทั้งสิ้น 5 เส้นทาง ประกอบด้วย

- เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านลงเหนือ)
- เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)
- เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)
- เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – บ้านเหล่ฮอ)
- เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

หลังจากได้เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 5 เส้นทางแล้ว คณะผู้วิจัยร่วมกับ โครงการวิจัยย่อยที่ 2 ได้จัดให้มีกิจกรรมการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวทั้ง 5 เส้นทาง โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การทดสอบเส้นทาง ที่เป็นตัวแทนจาก ชุมชนที่ทำการท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่าย ผลการทดสอบโปรแกรมการท่องเที่ยวพบว่า ผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 เส้นทาง มีเส้นทางที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และอีก 4 เส้นทาง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – บ้านเหล่ขอ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนนันทาราม – ชุมชนหมื่นสาร – ชุมชนไถลื้อบ้านหลวงเหนือ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และ เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด พบว่า ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถกำหนดเป็นแนวทางและแผนการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ โดยอาศัยความร่วมมือของภาคี เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปต่อยอดและส่งเสริมชุมชนและเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 95 ชุมชน ประกอบด้วย 1) ควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวและความต้องการในการพัฒนาของชุมชน 2) ควรจัดให้มีการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างน้อย 2 ปีต่อครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว 3) ควรมีการต่อยอดและยกระดับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน ให้มีความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับนิเวศวัฒนธรรมของพื้นที่ 4) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมและต่อยอดชุมชนที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวทั้ง 15 ชุมชน และ 5 เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ควรมีการพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยว ในแต่ละฤดูกาลและช่วงเวลา 2) ควรมีการส่งเสริมการตลาดและเผยแพร่โปรแกรมการ

ท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านกระบวนการพัฒนาแล้วทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ 3) ควรสนับสนุนให้เกิดการต่อยอดทางด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวของชุมชน 4) ควรสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

การนำไปใช้ประโยชน์

ฐานข้อมูลชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ได้ถูกนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค องค์การบริหารและพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ สมาคมไทยท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (TRTA) สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) บริษัทนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2561 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา ภายใต้โครงการวิจัยทั้ง 15 ชุมชน ได้นำไปเสนอขายในงานวันธรรมดาน่าเที่ยว ในรูปแบบบูธประชาสัมพันธ์และขายโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อวันที่ 10 - 13 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ และมีผู้จองโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนจำนวน 5 โปรแกรม รวม 14 ราย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดเส้นทางการศึกษาดูงานให้กับคณะของ อพท.7 องค์การบริหารและพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นผลจากงานวิจัยจำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย บ้านลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด บ้านวังไผ่ อ.แม่สาย และ บ้านเหล่าพัฒนา อ.แม่แตง รวมระยะเวลา 5 วัน 4 คืน ระหว่างวันที่ 16 – 20 กรกฎาคม 2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด” ภายใต้แผนงานวิจัย “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของจังหวัดเชียงใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด และ 3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด เป็นรูปแบบงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 95 ชุมชน ด้วยหลักเกณฑ์ 2 ด้านประกอบด้วย หลักเกณฑ์ทั่วไปที่มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) เกณฑ์ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และ 3) เกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว และหลักเกณฑ์เฉพาะแยกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน สำหรับคัดเลือกชุมชนที่มีค่าคะแนนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละ 60 และเป็นชุมชนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวมาตรฐาน A และ B จำนวนทั้งสิ้น 15 ชุมชนเข้าสู่กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวผ่านการประยุกต์ใช้หลักสูตร CBT-SPECIAL มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีสอดคล้องนิเวศวัฒนธรรมของชุมชน อย่างน้อยชุมชนละ 1 กิจกรรม ภายใต้ร่มใหญ่ของโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งมุ่งเน้นให้เป็นโปรแกรมที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนอันเป็นจุดขายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด จำนวนทั้งสิ้น 5 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางที่ 1 “ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่” (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันตาราม – ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ) เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชการที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก) เส้นทางที่ 3 “จากผืนดินสู่ขุนเขา” (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง) เส้นทางที่ 4 “ธรรมชาติและวิถีเกษตรพื้นที่สูง” (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อขอ) เส้นทางที่ 5 “แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข” (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมการทดสอบเส้นทางประกอบด้วย ผู้แทนจากชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งมัคคุเทศก์อาชีพ ผลการทดสอบเส้นทางสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อเส้นทางที่ 2

มากที่สุดมีที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.41 (จากคะแนนเต็ม 5) รองลงมาคือ เส้นทางที่ 4 ค่าเฉลี่ย 3.91 เส้นทางที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.83 เส้นทางที่ 5 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และเส้นทางที่ 3 ค่าเฉลี่ย 3.50 ตามลำดับ

Abstract

The research on "The Development of Product and Community-Based Tourism Route in Chiang Mai with regard to the Market Demand" has been carried out as part of the grand research plan entitled "Creating Value Added to the System of Community's Base Economy in Chiang Mai on the Basis of Community-Based Tourism". This project has the following objectives, to study the tourism potential of the community in Chiang Mai province, to develop the community-based tourism products that are suitable for the market needs and to create a community-based tourism routes that meet the market demands. This research is a form of research and development, collecting data through the structured interviews to evaluate the tourism potential of the 95 communities in Chiang Mai with 2 main guidelines; 1) general guideline with 3 criteria includes 1.1) criteria for tourism destination management 1.2) criteria for tourism destination accessibility and 1.3) criteria for tourism destination facilities and 2) specific guideline classified by the type of tourism destination includes 2.1) natural attractions 2.2) cultural and ethnic attractions 2.3) historical sites 2.4) agricultural attractions and 2.5) community products attractions. There will be 15 communities, passed the minimum requirement of 60% and have been selected in A and B community-based tourism group, get into the participatory action training process, to develop tourism products through the application of the CBT-SPECIAL curriculum, aims to create at least one eco-friendly tourism activity beneath the community tourism program which focuses on creating a learning experience for tourists through activities that allow them to participate in the practice. These activities are part of a community lifestyle, refer to the identity of the community as a major selling point for further development to create the prototype of the 5 community-based tourism routes which are appropriate to the market needs include; 1st Route "Local Wisdom-The Chiang Mai Resident Way" (Wat Muen Saen community - Wat Nuntaram community - Tai Lue Ban Lueua Nuea), 2nd Route "Commemorate the royal works-King Rama 9th" (First Royal Factory Amphoe Fang – Baan Wang Phai – Royal Project Foundation Huailuk), 3rd Route "From the land

to the mountain” (Baan Muangkung - Baan Choengdoi - Baan Muser Pak Thang), 4th Route “Nature and Way of Highland Agriculture” (Baan Pong Khrai - Baan Wat Chan - Baan Ler Chore), and 5th Route "Quality food sources, Health and Happiness" (San Pa Pao community – Homestay Baan Laopattana - Baan Don Chiang). The Participants in the route testing include representatives from the tourism community, tour operators, Tourism Authority of Thailand (TAT) and professional guides. The results of the route testing concludes that the most satisfactory is 2nd route with average score at 4.41 (from 5 scale), followed by 4th route (average score 3.91), 1st route (average score 3.83), 5th route (average score 3.78), and 3rd route (average score 3.50) respectively.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ฉ
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	4
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	4
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม	7
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT)	7
แนวคิดศักยภาพการท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว	10
แนวคิดโปรแกรม CBT SPECIAL เพื่อพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	17
ทฤษฎีพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	20
แนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวและการจัดรายการนำเที่ยว	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
กรอบแนวความคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	36
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	37
วิธีการดำเนินการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	40

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่	40
วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความ เหมาะสมกับความต้องการของตลาด	57
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด	92
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
สรุปผลการวิจัย	130
อภิปรายผลการวิจัย	142
ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลคะแนนรวม เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	41
2	ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านธรรมชาติ	45
3	ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านประวัติศาสตร์	47
4	ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์	47
5	ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านการเกษตร	49
6	ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน	51
7	รายชื่อชุมชน 15 ชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม หลักสูตร CBT-SPECIAL	55
8	สรุประดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนา กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL ในด้านต่าง ๆ	64
9	กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 1	93
10	กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 2	95
11	กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 3	97
12	กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 4	99
13	กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 5	101
14	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	104
15	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่	106
16	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดหมื่นสาร)	108
17	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดนันทาราม)	109
18	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ)	110
19	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 บ้านวังไผ่	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา	113
21	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านเหมืองกุง)	115
22	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านเชิงดอย)	116
23	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านมูเซอปากทาง)	117
24	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง	118
25	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 บ้านปงไคร้)	121
26	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 บ้านวัดจันทร์)	122
27	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 ชุมชนเหล่อซอ)	123
28	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข	124
29	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา)	126
30	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)	127
31	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 บ้านดอนเจียง)	128
32	ผลการพิจารณาคัดเลือก 15 ชุมชน	132
33	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน	134

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	3
2	ขั้นตอนการฝึกอบรมหลักสูตรการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT SPECIAL)	20
3	กรอบแนวคิดการวิจัย	36
4	แผนภูมิวงกลม แสดงภาพรวมจำนวนชุมชนเครือข่าย CBT จังหวัดเชียงใหม่	53
5	กราฟแสดงภาพรวมจำนวนชุมชนและผลคะแนนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	54
6	รายชื่อ 15 ชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือก ในพื้นที่แต่ละโซนของจังหวัดเชียงใหม่	56
7	กิจกรรมการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเหมาะสมกับความ ต้องการของตลาด จำนวน 15 ชุมชน	57
8	พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL	59
9	กิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมี เป้าหมาย	60
10	กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	60
11	กระบวนการสื่อสารทางการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	60
12	การสร้างพันธมิตรทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	61
13	พิธีปิดและมอบวุฒิบัตรให้กับผู้เข้ารับการอบรม	61
14	สัดส่วนเพศของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL	62
15	ช่วงอายุของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL	62
16	ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL	63
17	กิจกรรมการทำโมบายจากงานจักสานใบลานและงานจักสาน	67
18	กิจกรรมการเรียนรู้การทำอาหารไทลื้อ	67
19	กิจกรรมการคว่ำชาผักเลน	68
20	กิจกรรมการปั้นดินแบบดั้งเดิม	69
21	กิจกรรมผ้ามัดย้อมด้วยสีหินโมคคัลลาน	69
22	กิจกรรมการเก็บ คั่ว ชง ชิม ชาดอกกาแฟ	70
23	กิจกรรมเก็บผักมาทำสลัดและน้ำผักเพื่อสุขภาพ	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
24	กิจกรรมทำขนมฟักทองญี่ปุ่น	71
25	กิจกรรมการทำพวงกุญแจเครื่องเงิน	72
26	กิจกรรมการตัดตุ้งไส้หมู	73
27	กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงช้าง	73
28	กิจกรรมการร้อยกำไลลูกปัดลูกเต๋อยปากกะญอ	74
29	กิจกรรมการทำแก้วจากไม้ไผ่	75
30	กิจกรรมการทำแยมสตอเบอรี่	75
31	กิจกรรมการทำข้าวผัดผงคินาโกะอินทรีย์	76
32	แผนที่เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ)	94
33	แผนที่เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชการที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)	96
34	แผนที่เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)	98
35	แผนที่เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ)	100
36	แผนที่เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)	102
37	กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด	134

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับประเทศ โดยในปี 2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวขึ้น ร้อยละ 7.28 (กรมการท่องเที่ยว, 2558) อีกทั้งมีส่วนช่วยให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่ได้รับการฟื้นฟูและอนุรักษ์เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศซึ่งยุทธศาสตร์ประเทศด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลางก็มีการบรรจุประเด็นการท่องเที่ยวและบริการให้เป็นประเด็นหลักประเด็นหนึ่ง โดยเน้นการดำเนินการจัดกลุ่มเมืองท่องเที่ยว เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว และให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของภูมิภาค โดยในปี 2559 จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการโหวตจากผู้อ่านนิตยสาร Travel and Leisure ให้เป็นเมือง Top City in Asia 2016 และเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวอันดับ 2 ของโลก ถือเป็นการตอกย้ำความเป็นเมืองท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคเอเชีย (ไทยรัฐออนไลน์, 8 กรกฎาคม 2559)

จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ให้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงสิบปีที่ผ่านมา จะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศระหว่างปี 2557 - 2558 ที่เพิ่มขึ้น 620,000 คน คิดเป็นร้อยละ 7.16 (กรมการท่องเที่ยว, 2559) ส่งผลโดยตรงต่อปรากฏการณ์ความแออัดของแหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบทั้งต่อตัวนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ และชุมชน แม้กระทั่งแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนก็ยังได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากกระแสนิยมในการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิต ธรรมชาติ จึงทำให้นักท่องเที่ยวไหลบ่าเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีชื่อเสียง อีกทั้งผู้ประกอบการเห็นโอกาสทางธุรกิจ จึงเกิดการพัฒนารูปร่างด้านการบริการขึ้นในเส้นทางดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นสิ่งดึงดูดที่ทำให้เกิดความนิยมในเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ในขณะที่จังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจำนวนกว่า 95 ชุมชน โดยมีการรวมตัวกันในรูปแบบของเครือข่ายโดยใช้ชื่อว่า “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่” มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการพื้นที่ออกเป็น 3 โซน และคณะกรรมการที่เป็นนักวิชาการและนักพัฒนา รวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่อย่างเป็นทางการในปี 2559 นับว่าเป็นคณะกรรมการเครือข่ายชุดที่ 2 นับตั้งแต่มีการ

แต่งตั้งในครั้งแรกเมื่อปี 2555 แต่ยังมีชุมชนในเครือข่ายจำนวนมากที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะด้านการตลาดซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและรูปแบบการให้บริการที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

นโยบายรัฐบาลที่มุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือว่าเป็นรูปธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่มีการพิสูจน์ให้เห็นเชิงประจักษ์ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีของประเทศไทย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่รัฐบาลให้การสนับสนุน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วนตามแนวทางประชารัฐ ประกอบกับการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยว วิถีถิ่น วิถีไทย ที่เป็นตัวชูโรงด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในขณะนี้ ถือเป็นการต่อยอดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และตอบแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ในด้านความความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ระบุถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตและมาแรงในปี 2559 คือกระแสการท่องเที่ยวแบบท้องถิ่นนิยม (localism) รูปแบบการท่องเที่ยวแบบท้องถิ่นนิยม (localism) นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่มคนวัยทำงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ใหม่และเป็นการพักผ่อนที่มาพร้อมกับการเรียนรู้และมิตรภาพ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการบอกต่อและการกลับมาเที่ยวซ้ำของการท่องเที่ยวในรูปแบบท้องถิ่น (localism) นี้คือ คนในท้องถิ่นที่มีความเป็นกันเอง ไม่เอาเปรียบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559)

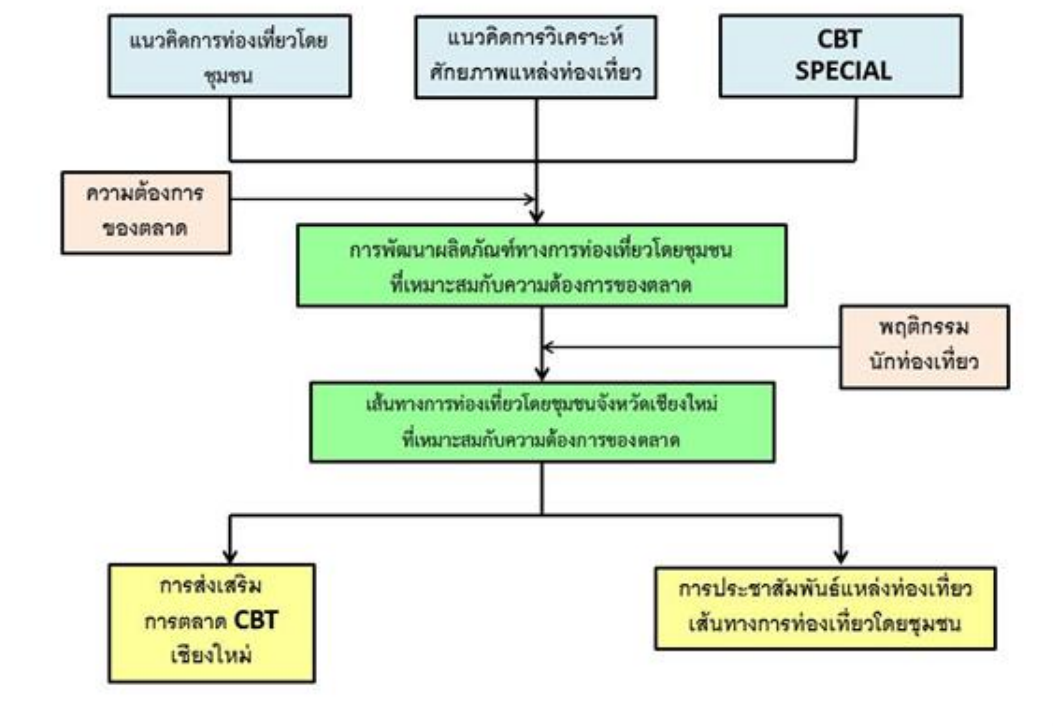
จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เต็มไปด้วยโอกาสและความท้าทาย ซึ่งโอกาสนั้นจะพบว่าในระดับนโยบายของประเทศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันนั้นเทรนด์หรือกระแสทางการท่องเที่ยวก็มุ่งตรงมาที่ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนมากขึ้น หากมองในด้านความท้าทายก็จะพบว่า จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง และมีอัตราการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี จากการคำนึงถึงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหลักสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนใกล้เคียงจึงเป็นแนวทางที่จะลดผลกระทบและกระจายโอกาสทางการท่องเที่ยวได้จากการที่จังหวัดเชียงใหม่มีชุมชนท่องเที่ยวมากถึง 95 ชุมชนนั้น นับว่าเป็นจังหวัดที่มีชุมชนท่องเที่ยวมากที่สุดในประเทศไทย แต่ยังคงขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความน่าสนใจตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และขาดการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่

เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวหลัก จะช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากชุมชนท้องถิ่น ขยายโอกาสสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยังขาดโอกาสทางการตลาด และลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว และสินค้าชุมชน ที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ซึ่งพัฒนาบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี ของชุมชน

เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง เส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยนำเสนอในรูปแบบของรายการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

พื้นที่

จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย และมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีจำนวนมากถึง 95 ชุมชน และมีการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบเครือข่าย ภายใต้ชื่อ “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่”

ระยะเวลา

มิถุนายน 2560 ถึง พฤษภาคม 2561

ประชากร

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จากฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 95 ชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่มีคะแนนเกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์ทั่วไป และเกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์เฉพาะด้าน โดยพิจารณาจากข้อมูลความต้องการทางการตลาด และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมด้วย โดยคัดเลือกจำนวน 15 ชุมชน

เครื่องมือวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในด้านการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ และพัฒนาเป็นร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อความถูกต้องของเนื้อหาที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเป็น ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากมีการบริหารจัดการองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนใกล้เคียงกับจังหวัดเชียงใหม่

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และผู้วิจัยได้นำผลข้อมูลเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง การจัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการสรุปผลรวมของค่าคะแนนของเกณฑ์มาตรฐาน 2 ด้าน ได้แก่

1.6.1 เกณฑ์มาตรฐานทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าคะแนนเต็ม 24 คะแนน เปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นร้อยละ โดยค่าคะแนนเต็ม 24 คะแนน เท่ากับร้อยละ 100 ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปจะต้องมีค่าคะแนน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

1.6.2 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้าน แบ่งออกเป็น

- 1) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน
- 2) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน
- 3) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน
- 4) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน
- 5) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงผลิตภัณฑ์ชุมชน ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน

ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต้องเลือกตอบเฉพาะเกณฑ์มาตรฐานที่ชุมชนมีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวในด้านนั้น ๆ เพียง 2 หัวข้อ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบค่าคะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านให้เป็นค่าร้อยละ โดยคะแนนเต็ม 20 เทียบเท่ากับค่าร้อยละ 100 และใช้การจัดเรียงลำดับชุมชนตามค่าคะแนนที่ได้รับตามหัวข้อที่เลือก เรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปจะต้องมีค่าคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ในหัวข้อนั้น ๆ

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 95 ชุมชน
2. ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 15 ชุมชน ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงใหม่ขึ้น 3 เส้นทาง
4. ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 15 ชุมชน มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน
5. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมท่องเที่ยวในการดำเนินธุรกิจ
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการท่องเที่ยว สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานราชการอื่นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน มีข้อมูลศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 95 ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนที่เหมาะสมและชัดเจน
7. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถนำเส้นทางท่องเที่ยว 3 เส้นทาง และชุมชนท่องเที่ยว 15 ชุมชน ที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวไปทำการตลาดและประชาสัมพันธ์

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เป็นกระบวนการหาคำตอบร่วมกันของผู้วิจัยและชุมชนท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว CBT ในจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการทบทวนเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง เชื่อถือ สำหรับใช้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล สร้างข้อสรุป และประมวลผลข้อมูล ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยทั้ง 3 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของงานวิจัยที่ประกอบด้วยทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. แนวคิดศักยภาพการท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว
3. โปรแกรม CBT SPECIAL
4. แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT)

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ออนไลน์) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ถูกกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทการเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ใน

ขณะเดียวกันที่มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่น่าสนใจไว้ดังต่อไปนี้คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญและมุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หรืออาจเรียกในอีกชื่อหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นความงดงามของทรัพยากรทางธรรมชาติ ในขณะที่ชุมชนเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยว หรือเมื่อพิจารณาความต่างระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homestay) ที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน เช่น องค์กรชุมชน ในขณะที่ Homestay มุ่งเน้นการพักค้างคืนภายในชุมชนตามรูปแบบที่ชุมชนจัดเตรียมไว้ เช่น โฮมสเตย์ รีสอร์ท ชุมชน การตั้งแคมป์ เป็นต้น

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ คือ

- 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 1.2 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน

- 2.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 2.2 ชุมชนมีปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้และทักษะในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างหลากหลาย
- 2.3 ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
- 2.4 ชุมชนมีกฎกติกาเพื่อบริหารจัดการประเด็นสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- 2.5 ชุมชนมีองค์กร ระบบ หรือกลไกการทำงานเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- 2.6 ชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 2.7 ชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน

3. ด้านองค์กรชุมชน

- 3.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 3.2 ชุมชนมีปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้และทักษะในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

4. ด้านการเรียนรู้

- 4.1 ชุมชนมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการเรียนรู้ ที่ก่อให้เกิดการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างชุมชนท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว
- 4.2 ชุมชนมีระบบการจัดการที่ก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านในชุมชนท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน
- 4.3 ชุมชนควรมีรูปแบบการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมทั้งต่อตัวชาวชุมชนและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงควรมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ชุมชนมีฐานทรัพยากรการผลิตและทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นฐานเดียวกัน โดยมีรูปแบบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสังคมชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนจิตวิญญาณของชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ผ่านรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว (ที่มาจากภายนอก) กับคนในชุมชน (ที่เป็นองค์ประกอบภายใน) โดยการพัฒนานั้นต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือแผนการเป็นการล่วงหน้า (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2535: 5) และต้องสามารถสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สร้างความเป็นธรรมในสังคม ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนมีการจัดสรรและกระจายทรัพยากรด้วยวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสม (มีชัย สายอร่าม, 2540: 59)

ชุมชนที่ประสงค์จะจัดการการท่องเที่ยวโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาชุมชนจึงควรดำเนินงานตามหลักการที่สำคัญ 10 ประการประกอบด้วย

1. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อทิศทางการทำงานและร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
3. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในชุมชนที่ตนเองพักอาศัยอยู่
4. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น
5. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
6. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของคนต่างถิ่น
8. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เคารพซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลตอบแทน ผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อคนท้องถิ่น
10. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนก่อเกิดสาธารณะประโยชน์

ชุมชนท่องเที่ยวที่ประสงค์จะดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม รวมทั้งต้องสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ในขณะเดียวกัน ชุมชนต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่คนในชุมชนเพื่อให้เข้าใจถึงความ

แตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวโดยทั่วไป รวมทั้งต้องกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญถึงประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้าน (คนในชุมชน) กับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน นอกจากนี้ ยังต้องยกระดับการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชาวชุมชนท้องถิ่นต่อประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งต้องสามารถสนับสนุนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการทำงานด้านอนุรักษ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดทั้งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังถูกจัดให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาชุมชน โดยได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกันในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนาน และความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ได้เกิดจากการมุ่งแสวงหาคำตอบจากข้อคำถามที่กล่าวว่า “ชุมชนจะได้รับประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว” แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างโจทย์ใหม่ที่สร้างกระบวนการคิดที่ว่า “การท่องเที่ยวจะถูกใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนได้อย่างไร”

2. แนวคิดศักยภาพการท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว

ศักยภาพ (สุภาภรณ์ หาญทอง, 2543) หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และการปรับปรุงใด ๆ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพแตกต่างกันตามความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจะถูกจัดการเป็นลำดับแรก

วิภา ศรีระทุ (2551) และ จารุจน์ กลิ่นดี (2541) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุ โบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทางฤดูกาลระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ ทั้งนี้ ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือสิ่งเสริมใด ๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่ ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542) ระบุเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีรายละเอียดประกอบด้วย

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจาก สถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว นั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการความสะดวกจากการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจุดใจหลักแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัยจุดใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยจุดใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจุดใจด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การจัดการขยะ รวมทั้งระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวคือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปรับปรุง หรือทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่า มีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

นั้นหรือไม่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพองค์กรจากความพร้อมหรือความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างองค์กร บุคลากร ระบบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง การกำหนดปัจจัยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีความสอดคล้อง สัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม มีความน่าเชื่อถือ เพื่อจะสามารถนำไปใช้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำ และผลการประเมินนั้นจะใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อไป

วิวัฒน์ ชัยบุญยภักดี (2529) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ประกอบด้วย

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหารเครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้าประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

สอดคล้องกับ หลักเกณฑ์การประเมินรูปแบบและศักยภาพการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (6A's) ของ Buhalis (2000) ซึ่งประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น เช่น วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และความแตกต่างโดดเด่นของอาหารพื้นถิ่น

2. องค์ประกอบด้านการเข้าถึง (Accessibilities) แหล่งท่องเที่ยว ครอบคลุมในประเด็น ความยากง่ายของการเดินทาง ลักษณะของเส้นทาง ป้ายบอกทาง รวมทั้งความพร้อมของระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นโดยชุมชนเจ้าของพื้นที่ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งได้เรียนรู้ ได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

4. องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ในพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านอาหาร ครอบคลุมประเด็นการบริการและความสะอาด รวมทั้งต้องถูกสร้างให้มีความสอดคล้อง กลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

5. องค์ประกอบด้านที่พักแรม (Accommodations) ที่มีจำนวนเพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว มีความเหมาะสมด้านราคา อยู่ไม่ไกลและสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้โดยสะดวก

6. องค์ประกอบด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) ให้มีความสำคัญกับประเด็นความพร้อมของเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว บริหารงานโดยกลุ่ม หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีความเข้มแข็ง ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่น สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งองค์กรทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือทางการท่องเที่ยวร่วมกันได้

ในส่วนของการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น มีผู้กำหนดเกณฑ์และให้ความหมายของตัวแปรที่ใช้ที่น่าสนใจไว้ดังนี้ จุฑามาศ ไชยศรี (2536 : 50-72) ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 33 ตัวแปร ประกอบด้วย

1. ตัวแปรในเรื่องความสะดวกของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 23 ตัวแปร ดังนี้
 - 1.1 ลักษณะของพื้นผิวถนน ประกอบด้วย 8 ตัวแปรย่อย
 - 1.2 ประเภทของพาหนะ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
 - 1.3 ระยะทาง (กิโลเมตร) ประกอบด้วย 7 ตัวแปรย่อย
 - 1.4 ระยะเวลา (นาที) ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
 - 1.5 ลักษณะของป้าย ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.6 ประเภทของน้ำ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.7 ประเภทของไฟฟ้า ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
 - 1.8 ประเภทของสุขา ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.9 ลักษณะของบริเวณที่จอดรถ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.10 ลักษณะของการกำจัดของเสีย ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
 - 1.11 ลักษณะของการกำจัดน้ำเสีย ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
 - 1.12 ระยะห่างจากสถานพยาบาล (เมตร) ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
 - 1.13 ลักษณะของศาลาที่พักผ่อน ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
 - 1.14 ระยะห่างจากโทรศัพท์ (เมตร) ประกอบด้วย 6 ตัวแปรย่อย
 - 1.15 ลักษณะการบริการของสถานบริการเชื้อเพลิง ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.16 ประเภทของที่พักรแรม ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
 - 1.17 ลักษณะของร้านอาหารและเครื่องดื่ม ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย

1.18 ร้านจำหน่ายของที่ระลึก	ประกอบด้วย 2 ตัวแปรย่อย
1.19 ระยะห่างจากร้านค้าปลีก (เมตร)	ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
1.20 ประเภทการบริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
1.21 ระยะห่างจากธนาคาร (เมตร)	ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
1.22 บริการนำเที่ยว	ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย
1.23 ความปลอดภัย	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
2. ตัวแปรในเรื่องสภาพแวดล้อมประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้
2.1 ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
2.2 ลักษณะทางนิเวศวิทยา	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
2.3 ลักษณะการใช้ที่ดิน	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
2.4 จำนวนมลพิษที่เกิดขึ้น	ประกอบด้วย 6 ตัวแปรย่อย
3. ตัวแปรในเรื่องคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 6 ตัวแปร ดังนี้
3.1 ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
3.2 จำนวนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
3.3 คุณค่าทางธรรมชาติ	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
3.4 คุณค่าทางประวัติศาสตร์	ประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย
3.5 คุณค่าทางวัฒนธรรม	ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย
3.6 ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย

และเมื่อพิจารณาการให้ความหมายของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับสภาพความเหมาะสมของทรัพยากรทางธรรมชาติ ความมีลักษณะเฉพาะ การคงอยู่ของลักษณะพื้นถิ่น ระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมทั้งประเด็นความดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ จึงควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความสำคัญต่อการศึกษารเรียนรู้ การอนุรักษ์ มีความดึงดูดใจในประเด็นที่ครอบคลุมมรดกทางวัฒนธรรม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีโอกาสจัดกิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยว “ที่มีการจัดการที่ดี” จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว “ที่มีศักยภาพสูง” สามารถนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่ท่องเที่ยววันนั้นได้ก่อนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 3 - 12 ; 3 - 13 ; 3 - 14)

จากความหมายของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพข้างต้น ดังนั้น การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (Demonstrate effective sustainable management) ตามเกณฑ์ที่ให้ไว้โดย ฐิติ ฐิตีจำเริญพร (255๖) ประกอบด้วย ปัจจัยย่อย 15 ประการ ดังนี้

1. เป็นชุมชนที่มีการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ชุมชน สังคมท้องถิ่น คุณภาพชีวิตและความปลอดภัย
2. เป็นชุมชนที่มีคณะทำงานเพื่อบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ชุมชนสังคมวัฒนธรรม และประเด็นการท่องเที่ยวผ่านการประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจการท่องเที่ยว องค์การของรัฐ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. เป็นชุมชนที่มีระบบการดูแลตรวจสอบและการรายงานผล เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. เป็นชุมชนที่มีระบบการจัดการเพื่อลดผลกระทบอันเกิดจากฤดูกาลท่องเที่ยว
5. เป็นชุมชนที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวได้
6. เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการแยกแยะ วิเคราะห์ เอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นเฉพาะตน ควบคู่ไปกับผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนั้นได้
7. เป็นชุมชนที่มีการจัดเตรียมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย
8. เป็นชุมชนที่มีความพร้อมทางด้านระบบสาธารณูปโภคโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม) การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งสิ่งจำเป็นตามที่กฎหมายระบุไว้
9. เป็นชุมชนที่มีแผนงานที่แสดงถึงความต้องการ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ต่อเติม รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่างๆ เพื่อปกป้องสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมได้
10. ชุมชนมีมาตรการบังคับให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวปฏิบัติตามข้อตกลง/กฎระเบียบของชุมชนอย่างเคร่งครัด
11. เป็นชุมชนที่มีระบบประเมินระดับความพึงพอใจของท่องเที่ยว มีการรายงานผลและนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
12. เป็นชุมชนที่ดำเนินการท่องเที่ยวภายใต้ข้อกำหนดที่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการรับรองคุณภาพ
13. เป็นชุมชนที่มีแผนมาตรการป้องกันและดูแลความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
14. เป็นชุมชนที่มีแผนพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับชุมชน สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
15. ชุมชนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลโปรแกรม กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตามความเป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้

แหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การประเมินศักยภาพ จะสามารถต่อยอดสิ่งที่มีเข้าสู่ขั้นตอนกระบวนการพัฒนา เพื่อยกระดับชุมชนท่องเที่ยวที่ตนเองเป็นเจ้าของ พร้อมรองรับความต้องการของ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยียน สามารถแข่งขันกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะของตนเอง

ในขั้นตอนของการพัฒนา ชุมชนท่องเที่ยวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ (Physical carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่

2. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ได้แก่ ระบบนิเวศ คุณภาพน้ำ อากาศ รวมถึงการทิ้งสิ่งปฏิกูลและการกำจัดขยะมูลฝอย

3. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสังคม (Social carrying capacity) หมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป เมื่อมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยวรวมถึงระดับสูงสุดที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นจนเกิดความไม่พอใจ

4. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) หมายถึง ระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในสังคมไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

ประเด็นขีดความสามารถของการรองรับ จะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งตามองค์ประกอบได้คือ

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่เป็นแก่นแท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและเป็นสิ่งตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะคุณค่าเหล่านี้ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีมากน้อยไม่เท่ากัน เช่น ชายทะเลที่มีภูมิทัศน์ธรรมชาติหรือพบได้ง่าย เป็นต้น

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่ ที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยว แม้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่ว่าดึงดูดใจหรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกเดินทาง ประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

2.1 สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบาย เหมาะกับการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด พิจารณาระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น โดยรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น สภาพเส้นทางที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทาง เช่น ถนนคอนกรีต ทางลาดยาง ถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางน้ำต้องใช้เรือหรือแพ เป็นต้น

2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว ระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น สถานที่ พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่เริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์สถานพยาบาล สถานีตำรวจ ระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องพิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียง ที่จะไปใช้บริการจากแหล่งชุมชนใกล้เคียงมากน้อยเพียงใด

2.3 สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่สภาพทางภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ สภาพอื่น ๆ เช่น สภาพกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง คว้น แหล่งน้ำชุ่มหรือใสสะอาด รวมทั้งความสะดวกอื่น ๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณข้างเคียง หากสภาพแวดล้อมเกิดเป็นปัญหาย่อมส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดสภาพเสื่อมโทรม ลดคุณค่า และลดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว

2.4 ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางในการใช้สถานที่แหล่งนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวครั้งละมาก ๆ ได้ เนื่องจากสถานที่พักและการบริการการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ

2.5 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว หมายถึง มาตรการหรือการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ระบบการให้ความรู้ การสื่อความหมาย การโฆษณาประชาสัมพันธ์

3. แนวคิดโปรแกรม CBT SPECIAL เพื่อพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี และคณะ (2558) ได้ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จในด้านการตลาดนั้นต้องอาศัยการทำความเข้าใจในตลาดตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ในกระบวนการค้นหาความต้องการในการฝึกอบรมการตลาด เพื่อสร้างหลักสูตรให้มีความน่าสนใจและเป็นนวัตกรรมที่เป็นผลลัพธ์จากกระบวนการวิจัย กระทั่งได้หัวข้อโปรแกรมการพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ด้านการตลาดท่องเที่ยวในปัจจุบันของประเทศไทย ความรู้และทักษะที่มีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งชุมชนและบริษัทนำเที่ยว ในรูปแบบโปรแกรมทางการตลาดที่มีชื่อว่า SPECIAL ซึ่งเป็นอักษรย่อของคำสำคัญ 7 ประการได้แก่

S (Segment2Segmentation) หมายถึง การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดและการประยุกต์ประสบการณ์ในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

P (Place) เป็นตัวแทนของคำว่า Sense of place หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและสถานที่ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากและความต้องการท่องเที่ยว

E (Experience) หมายถึง การสร้างประสบการณ์ให้เกิดกับนักท่องเที่ยว ผ่านการลงมือทำ หรือสร้างความทรงจำที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

C (Communication) หมายถึง การสื่อสารประสบการณ์และสิ่งที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อะไรจากการท่องเที่ยวรูปแบบ CBT

I (Information technology) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

A (Access) หมายถึง การเข้าถึงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนั้น

L (Linkages) หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับพันธมิตรทางการตลาด นอกจากนี้ พงนา สวนศรี และคณะ (อ้างแล้ว) ยังได้อธิบายถึงสาระสำคัญรวมทั้งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม CBT SPECIAL สำหรับชุมชนไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. SEGMENT ใครคือกลุ่มเป้าหมายที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สิ่งที่ผู้เข้าร่วมกระบวนการฝึกอบรมควรทำความเข้าใจ คือ นักท่องเที่ยวของชุมชนคือใคร เหตุใดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงเลือกเดินทางท่องเที่ยว และเดินทางมาจากที่ใด รวมทั้งเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างไร

ตลาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่าง ย่อมมีความคาดหวังและพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

2. PLACE (Sense of Place)

การค้นหา สร้างสรรค์ของดีชุมชน สถานที่ กิจกรรม หรือจังหวะเวลาที่เหมาะสม จะสามารถสร้างความรู้สึกที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวของให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มอาจมีรู้สึกต่อสถานที่ท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ในรูปแบบที่ต่างกัน

3. EXPERIENCE

การออกแบบกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ เกิดความประทับใจ กระทั่งสามารถบอกต่อเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวนั้นสู่สาธารณชนได้

4. COMMUNICATION

การสื่อสารทางการตลาด การเลือกเนื้อหาที่จะสื่อ การวิเคราะห์นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ชุมชนต้องการจะสื่อสารด้วย รวมทั้งการสร้างรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication)

5. Information Technology

การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อเข้าถึงตลาดที่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหรือเพื่อสร้างการรับรู้ (Perception) ของสังคมที่มีต่อชุมชนท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6. ACCESS

การค้นหาแนวทางและช่องทางเพื่อเข้าถึงตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น มีการทำงานร่วมกับกลุ่มเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทหรืออิทธิพลทางความคิดต่อนักท่องเที่ยวตลาดกลุ่มเป้าหมาย ก่อให้เกิดความตระหนัก รับรู้ สนใจ รวมถึงตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

7. LINKAGES

ครอบคลุมขั้นตอนการเตรียมการ เพื่อแนะนำชุมชนท่องเที่ยว CBT ให้นักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ รวมทั้งผู้ที่มีอิทธิพล มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจซื้อโปรแกรมหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อาจขยายวงของการรับรู้กว้างออกไปยังกระบวนการบอกต่อ (การตลาดแบบปากต่อปาก) หรือทำการตลาดต่อของผู้ที่รับสาร ดังนั้น ชุมชนท่องเที่ยวจำเป็นต้องรับรู้ ว่า ควรสื่อสารเพื่อนำเสนอกับใคร และนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายนั้นคือใคร

การเชื่อมโยงไปยังบริษัททำเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการขายและทำการตลาดให้แก่ชุมชน ชุมชนต้องพิจารณาว่าจะมีวิธีการนำเสนออย่างไรเพื่อสร้างความน่าสนใจให้เกิดแก่บริษัททำเที่ยว สร้างความรู้สึกในการอยากทำงานร่วมกับชาวบ้านในชุมชนท่องเที่ยว มั่นใจในการนำพานักท่องเที่ยวภายใต้การดูแลของตนเองมาเที่ยวชมในชุมชนท่องเที่ยวนั้น ๆ

Linkage ยังเป็นมากกว่าการแนะนำสินค้าการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) แต่ยังเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันในรูปแบบของเครือข่ายพันธมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ในการ “หาคน (นักท่องเที่ยวเป้าหมาย) ที่ใช่ (คุณสมบัติตรง) และชุมชน (ท่องเที่ยว) ชอบ (สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้)

สามารถสรุปสาระสำคัญของขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม CBT SPECIAL สำหรับชุมชนท่องเที่ยว CBT ได้ดังรูปภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการฝึกอบรมหลักสูตรการตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT SPECIAL)
(แหล่งที่มา : พจนา สวนศรีและคณะ, 2558: 98)

4. ทฤษฎีพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้งานผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก ดังนั้น ข้อสรุปของกระบวนการพฤติกรรม (Process of Behavior) คือ พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุ มีสิ่งกระตุ้น หรือจูงใจ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีผลต่อการมุ่งสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองแรงจูงใจนั้น ๆ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. เป้าหมายของการกระทำ หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรมจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการได้รับเกียรติยศโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศดั้งเดิม

2. ความพร้อม วุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มรักความผจญภัย นิยมไต่เขา ปีนหน้าผา ต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงจะสามารถทำกิจกรรมผจญภัยที่ตนเองชื่นชอบได้

3. สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว นั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตัวนักท่องเที่ยวเอง ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวหมู่เกาะ

นักท่องเที่ยวควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่สภาวะอากาศแปรปรวน มีพายุฝนฟ้าคะนอง เป็นต้น

4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการที่สามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้เกิดแก่นักท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ ตัวอย่างเช่น เวลาเที่ยงตรง (สิบสองนาฬิกา) ควรเป็นเวลาให้นักท่องเที่ยวรับรู้ได้ว่าควรหยุดพักกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน เป็นต้น

5. การตอบสนอง หมายถึง การตัดสินใจกระทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตนเองต้องการ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเพื่อพักผ่อน นักท่องเที่ยวรายนั้น ๆ ต้องจัดการวางแผนการเดินทางและดำเนินการล่วงหน้าเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ หวังผลให้บรรลุเป้าหมายทางการท่องเที่ยวตามที่ตนเองกำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่การกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว เลือกกิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทาง การจองที่พัก เป็นต้น

6. ผลลัพธ์ หมายถึง ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ ที่อาจได้ผลตามที่คาดหวังไว้ หรืออาจได้ผลลัพธ์ตรงกันข้ามกับที่คาดหวังและตั้งใจไว้ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวได้กำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมประท้วงที่สนามบิน ส่งผลให้สนามบินมีความจำเป็นต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่คาดหวังหรือตั้งใจไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องย้อนกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรองเพื่อเลือกหาวิธีการใหม่ ๆ สำหรับตอบสนองต่อความต้องการที่ตั้งใจไว้หรืออาจเลิกล้มความต้องการนั้นไป เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของตนเอง ตัวอย่างเช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูไบ ประเทศอินเดีย ในเดือนพฤศจิกายนปี 2008 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวซึ่งตั้งใจเดินทางไปเมืองดังกล่าว เกิดความผิดหวัง เกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่หรือเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ปลอดภัยกว่า เป็นต้น

ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นผลสืบเนื่องจากความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งกระแสความนิยมของสื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายของการสั่งจองตั๋วเดินทาง การจองโรงแรมและที่พัก รวมทั้งแพ็คเกจการท่องเที่ยวต่าง ๆ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ความรวดเร็วของระบบการติดต่อสื่อสารนี้ยังส่งผลให้เกิดพฤติกรรม Last Minute ที่หมายถึง นักท่องเที่ยวใช้เวลาที่สั้นลงในกระบวนการก่อนการตัดสินใจจองและซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยว ซึ่งพฤติกรรมที่มีความถี่ของการเกิดที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มในการเดินทางภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มความต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง เช่น ความต้องการสัมผัสธรรมชาติ การ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวผจญภัย การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การท่องเที่ยวเชิงกีฬา นักท่องเที่ยวมีการตอบรับกับกระแสความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เริ่มเข้ามามีบทบาทกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับ รวมทั้งยังมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับทางธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ของจุดหมายปลายทางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั่วโลก

การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ครอบคลุมประเด็นด้านภูมิหลัง (Background) รวมทั้งทัศนคติ (Attitude) ของนักท่องเที่ยวจะส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถใช้ประโยชน์จากการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้วางแผน พัฒนา และปรับปรุงแนวทางการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับความต้องการสามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงสุด ตลอดจนยังครอบคลุมการใช้ประโยชน์ด้านการวางแผนทางการตลาด (Marketing Plan) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ชวลินฯ อุทยาน, 2552: ออนไลน์)

นอกจากนี้ การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญต่อความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยกำหนดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว

ปัจจัยกำหนดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลง พอสรุปจำนวนประเด็นปัจจัยที่สำคัญได้ดังนี้

1. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะช่วงเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองที่มีปริมาณการเดินทางท่องเที่ยวมาก ต่างจากเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาหรือตกต่ำ ที่จำนวนการเดินทางท่องเที่ยวมักจะลดลง
2. การเพิ่มขึ้นของรายได้ของประชาชน
3. ค่าใช้จ่ายของการเดินทางท่องเที่ยวต่อครั้ง
4. รสนิยมของประชาชนที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว
5. ลัทธิการเอาอย่าง เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการชักนำหรือการจูงใจ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนสูง
6. การกระจายตัวของประชากรทางภูมิศาสตร์
7. เวลาว่าง
8. การสร้าง พัฒนา และการส่งเสริม ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมหรือแหล่งท่องเที่ยวใหม่
9. การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อหลีกเลี่ยงฤดูหนาวในประเทศของตนเอง นอกจากนี้ ฤดูกาลยังมีส่วนสำคัญในการ

กำหนดสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางเพื่อเที่ยวชมความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

10. การขยายตัวทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ที่ส่งผลให้คนในสังคมเรียนรู้ รับรู้เรื่องราวที่แตกต่างของสังคม ชุมชนอื่น ๆ ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งความมีอิสระเสรีที่เพิ่มขึ้นของผู้คนทั้งเพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือก ซึ่งมีความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน

11. สื่อสารมวลชน การพัฒนาทางเทคโนโลยี ที่ช่วยให้การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สิ่งนี้มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการท่องเที่ยวของคนทั่วไปมากขึ้น

12. การตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาระบบการตลาดท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างทั่วถึง ส่งถึงมือกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น การตลาดท่องเที่ยวรวมถึง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ระบบการชำระเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีประเด็นความร่วมมือทางการตลาดระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว แหล่งหรือชุมชนท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่จะส่งเสริมให้การตลาดท่องเที่ยวดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

13. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐบาล ได้แก่ การประกาศปีการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ การอำนวยความสะดวกเพื่อการเดินทางเข้า-ออกประเทศของนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว นโยบายส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ การสืบสานมรดกภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว นโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมทั้งมาตรการทางด้านภาษีต่าง ๆ ทั้งที่มีต่อธุรกิจเอกชนและประชาชนทั่วไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวและการจัดรายการนำเที่ยว

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548 : 164-165) ได้อธิบายถึงแผนการจัดการนำเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับปัจจัยประกอบด้วย

1. เส้นทางการท่องเที่ยว ต้องเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในขณะนั้นซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมักเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
2. เส้นทางการท่องเที่ยว ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีมาตรฐานเทียบเท่ากับสถานที่อื่น ๆ
3. เส้นทางการท่องเที่ยว ต้องมีสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่มรายได้
4. เส้นทางการท่องเที่ยว ต้องมีระยะทางไกลและใช้เวลาในการเดินทางพอสมควร มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

5. เส้นทางท่องเที่ยว ต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงอากาศที่ดี ที่ปลอดภัยตลอดเวลา

เส้นทางท่องเที่ยว (Tourism route) จึงหมายถึง ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ทางเท้า ที่ใช้เป็นทางสัญจรของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นระบบโครงข่ายที่ใช้เชื่อมส่วนต่าง ๆ ของสถานที่ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วยเส้นทางสายหลักและสายรอง โดยเส้นทางดังกล่าวต้องถูกจัดทำขึ้นอย่างชัดเจนเพียงพอ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมชมหรือผู้อยู่อาศัยในสถานที่นั้น ๆ สามารถเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของเมืองหรือสถานที่นั้น ๆ ได้ เส้นทางท่องเที่ยวยังเป็นแนวทางการสัญจรที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวและจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้โดยง่าย สะดวก และปลอดภัย ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น ซึ่งเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นการใช้เส้นทางเดียวกันกับเส้นทางสัญจรปกติของคนท้องถิ่น หรืออาจกำหนดเป็นเส้นทางใหม่ขึ้นเฉพาะเป็นกรณีพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวก็ได้

ดังนั้น การพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องสำรวจและสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวรวมถึงแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งควรเริ่มต้นจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณา ความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างไรบ้าง

นอกจากนี้ การจัดเส้นทางในลักษณะรอบบรรจบ จะทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับเส้นทางเดิม ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจเกิดความรู้สึกเบื่อและเสียเวลา

รายการนำเที่ยว (Itinerary) หมายถึง กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละวันตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายตามจำนวนวันที่กำหนด โดยระบุรายละเอียดของวัน เวลา สถานที่พักแรม ร้านอาหาร รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยว

การจัดรายการนำเที่ยว คือ การจัดรวมผลิตภัณฑ์ที่หมายรวมถึงสินค้าและบริการการท่องเที่ยวหลาย ๆ ประเภทที่มีความเหมาะสมเข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นตลาดเป้าหมายของธุรกิจ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หรือของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ การจัดรวมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ 3 ลักษณะดังนี้ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2542)

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ (Supplier) รายเดียวกันเป็นผู้จัด หาดตลาดลูกค้า และจัดจำหน่ายเอง เช่น Hotel weekend package ซึ่งโรงแรมจัดเตรียมที่พัก อาหาร และกิจกรรมพักผ่อนอื่น ๆ ไว้สำหรับลูกค้ากลุ่มครอบครัวในราคาเหมาจ่าย

2. ผู้ประกอบการธุรกิจหลายรายร่วมกันจัดรวมผลิตภัณฑ์แล้วขายเป็นผลิตภัณฑ์เดียว (Single product) ในราคาเหมาจ่าย ส่งผลให้ลูกค้ามีโอกาสนในการเลือกซื้อในราคายุติธรรมและทำให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ง่ายขึ้น

3. ผู้ประกอบการธุรกิจการจัดนำเที่ยว (Tour operator) บริษัทตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว (Travel agent) เป็นผู้จัดรวมผลิตภัณฑ์แล้วจัดจำหน่ายเอง โดยจ่ายค่านายหน้า (Commission) ให้แก่

ผู้ประกอบการธุรกิจนั้น ๆ การจัดแบบนี้ช่วยให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหลากหลาย เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจและทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเจริญเติบโต

อย่างไรก็ตามการจัดรายการนำของธุรกิจนำไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ประการคือ (บุญเลิศ จิตตั้งพัฒนา, 2543)

1. การวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจนว่าคือใคร การกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยว (ลูกค้า) เป้าหมายอาจกำหนดจากปัจจัยด้านอาชีพ อายุ การศึกษา หรือ รายได้ เป็นต้น

การวางแผนกำหนดสถานที่นำชมเป็นการกำหนดประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าชมให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยต้องทำการศึกษาว่าทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทใดที่กำลังอยู่ในความนิยมซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการวางแผน

การวางแผนกำหนดวันเดินทาง เป็นการวางแผนกำหนดจำนวนวันเดินทางท่องเที่ยวแต่ไม่ควรนานเกินไป และควรกำหนดเป็นช่วงหยุดหรือช่วงเทศกาล ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้โดยสะดวก แต่อาจประสบปัญหาเรื่องที่พัก เนื่องจากความต้องการมีสูง

การวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวต่อคนแบบเหมาจ่าย ซึ่งจะต้องกำหนดว่าจะต้องรวมหรือยกเว้นค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง

การวางแผนการส่งเสริมการตลาด คือ การวางแผนส่งเสริมทางการตลาดมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นหรือเร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกซื้อรายการนำของกิจการ โดยใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดเป็นเครื่องมือช่วย เป็นที่ยอมรับกันว่า กรณีที่รายการนำเที่ยวสองรายการมีระดับคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจซื้อรายการนำเที่ยวที่มีระบบส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

2. การดำเนินรายการนำเที่ยว คือ การเขียนข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการจัดรายการนำเที่ยวที่ได้วางแผนไว้แล้ว โดยข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนรายละเอียดการจัดรายการนำเที่ยว ประกอบด้วย

2.1 แผนที่แสดงที่ตั้งและระยะทางจากสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้อย่างคร่าว ๆ

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่จะเดินทางไป เช่น แผ่นพิมพ์วารสาร สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลประวัติและข้อมูลอื่น ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

2.3 รายละเอียดของผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรม ผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร ผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

2.4 รายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง เช่น ประเภทของการขนส่งที่จะเดินทาง ตารางการเดินทาง ค่าโดยสาร ที่ตั้งของสถานที่สำคัญ เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย หรือสถานีตำรวจ เป็นต้น

การสำรวจเส้นทางรายการนำเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปสำรวจสถานที่หรือแหล่งนำเที่ยวตามที่ระบุไว้ในรายการนำเที่ยว ครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ ดังนี้

1. ยานพาหนะที่จะใช้ในการเดินทาง
2. ระยะเวลาในการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดอื่น ๆ
3. ความยากง่ายในการเดินทาง
4. จุดท่องเที่ยว จุดหยุดพัก จุดพักรับประทานอาหาร จุดพักรวม จุดซื้อสินค้าที่ระลึก
5. มาตรฐาน ศักยภาพ และคุณภาพของบริการ ณ จุดต่าง ๆ ในข้อ 4
6. กิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว

การเดินทางไปติดต่อกับแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวจริง จะเป็นโอกาสให้ได้สัมผัสกับสถานที่จริง บรรยากาศของสถานที่ รวมทั้งสามารถเจรจาต่อรองและได้รับข้อมูลรายละเอียดที่ดียิ่งขึ้น หน่วยงานที่จำเป็นต้องติดต่อ ได้แก่

1. ที่พักแรม เมื่อสำรวจแล้วพบว่าต้องมีจุดพักรวมที่ใด ต้องติดต่อกับธุรกิจที่พักแรมในสถานที่นั้น ๆ รวมทั้งการเจรจาเรื่องราคาห้องพักและวิธีการจองห้องพักด้วย

2. อาหารเครื่องดื่ม เพื่อกำหนดจุดพักรับประทานอาหาร

3. จุดแวะชมระหว่างทาง กรณีที่ต้องขออนุญาตเจ้าของสถานที่ หรือต้องเสียค่าธรรมเนียมเข้าชม รวมทั้งจำเป็นต้องวางจองล่วงหน้า

4. ยานพาหนะเดินทางในการเดินทาง

ปัจจัยกำหนดราคารายการนำเที่ยว ที่สำคัญมีอยู่ 5 ปัจจัยประกอบด้วย

1. คุณภาพของรายการนำเที่ยว หากรายการนำเที่ยวเป็นรายการที่มีคุณภาพสูง ราคาที่กำหนดมักจะมีราคาสูงด้วยเช่นกัน

2. ลักษณะเฉพาะของรายการนำเที่ยว เป็นการจัดรายการนำเที่ยวที่แปลก โดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากคู่แข่ง ย่อมทำให้สามารถกำหนดระดับราคาที่สูงกว่ารายการนำเที่ยวทั่วไปได้ เช่น รายการขี่ช้าง ล่องแพ นั่งรถม้าชมเมือง เป็นต้น

3. สภาพการแข่งขันทางการตลาด ตลาดท่องเที่ยวที่มีภาวะการแข่งขันสูงย่อมไม่สามารถกำหนดราคาที่สูงกว่าคู่แข่งรายอื่น ๆ ที่นำเสนอรายการท่องเที่ยวแบบเดียวกันได้

4. ฤดูกาล กรณีรายการนำเที่ยวอยู่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการท่องเที่ยวมักจะไม่ลดราคาให้ผู้ซื้อมากนัก

5. กำไรที่ต้องการ โดยทั่วไปราคารายการนำเที่ยวมักคำนวณจาก ต้นทุน + ต้นทุนการบริหารจัดการ + กำไรที่ต้องการ อัตรากำไรส่วนใหญ่มักถูกกำหนดอยู่ระหว่างช่วง 10 - 20%

แนวคิดการบริหารจัดการการจัดนำเที่ยว

การจัดการการจัดนำเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (อำนาจ งามบุญรัตน์, ม.ป.ป.)

1. ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม เพื่อตกลงในรายละเอียดของรายการนำเที่ยว กำหนดผู้เสนอขายรายการ กำหนดมัคคุเทศก์นำเที่ยว เป็นการร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินงานทั้งด้านการขาย และการตลาด เพื่อการได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การบริหารจัดการควรอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ สหกรณ์ หรือบริษัทชุมชน เป็นต้น

2. การจัดรายการนำเที่ยว ควรแจ้งรายการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนเพื่อที่นักท่องเที่ยวจะได้เตรียมตัวเดินทางได้อย่างถูกต้อง มุ่งเน้นการให้ความรู้ การสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเดินทางและให้ข้อคิดกับนักท่องเที่ยวในการเดินทางซึ่งมีหลักการปฏิบัติดังนี้

2.1 แจ้งกำหนดการเดินทางนับแต่วันเริ่มเดินทางถึงวันสิ้นสุดรายการ

2.2 แจ้งราคาค่าบริการ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2.3 แจ้งรายละเอียดข้อมูลอุปกรณ์ ของใช้ ว่าสิ่งใดที่นักท่องเที่ยวจะต้องจัดเตรียมไปเอง รวมทั้งบริการอาหารและเครื่องดื่ม

2.4 มัคคุเทศก์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ที่แท้จริง

2.5 การแนะนำแนวคิด ข้อควรพิจารณาแก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ

3. การจัดบริการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ต้องมีการประสานผลประโยชน์ร่วมกันกับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการบริการให้มีมาตรฐาน ปลอดภัย และมีความเป็นมิตรอย่างแท้จริง

4. มัคคุเทศก์ซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังนี้

4.1 มีความรอบรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี

4.2 มีความสามารถในการสื่อความหมาย มีทักษะการสื่อสารที่ดี

4.3 มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติที่ดี สามารถสร้างศรัทธาและความประทับใจ ก่อให้เกิดความเป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว (การแต่งกาย/การวางตัว/การเอาใจใส่/การตรงต่อเวลา/รู้จังหวะการทำงาน/มีสุขภาพแข็งแรง)

4.4 เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ (ช่างสังเกต/รักการอ่าน/จดบันทึก/รู้จักถาม/มีความคิดสร้างสรรค์)

4.5 รักและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมพื้นบ้านของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

4.6 มีศีลธรรม กล้าตัดสินใจ สามารถกำหนดจุดยืนของตนเอง เคารพหลักการและเหตุผล มั่นทนทบทวนเพื่อพิจารณาตัวเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โดยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้จัดการรายการนำเที่ยวจะต้องแนะนำรายการเดินทาง การให้บริการ แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงข้อมูลการเตรียมตัวเดินทางใกล้ชิด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและถูกต้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องแจ้งถึงข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

องค์ประกอบของการจัดรายการนำเที่ยว

หลักในการวางแผนจัดนำเที่ยว สิ่งที่ต้องคำนึงคือข้อมูลเรื่ององค์ประกอบในการจัดนำเที่ยว ประกอบกับการได้สำรวจเส้นทางเพื่อนำมาพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในการจัดนำเที่ยวดังนั้นองค์ประกอบของรายการจัดนำเที่ยว ได้แก่

1. พาหนะที่ใช้นำเที่ยว
2. โรงแรมหรือที่พัก
3. ภัตตาคารหรือร้านอาหาร
4. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
5. การบริการนำเที่ยวจากหัวหน้าทัวร์หรือมัคคุเทศก์
6. แหล่งซื้อของ

1. ยานพาหนะ (Transportation)

ยานพาหนะนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในธุรกิจนำเที่ยว เพราะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยว ให้เดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ถ้ามียานพาหนะดี นักท่องเที่ยวก็จะชมว่าบริษัทดีตามไปด้วย โดยยานพาหนะที่นิยมใช้ในการท่องเที่ยวได้แก่

1.1 พาหนะในการจัดนำเที่ยวทางบก

1.1.1 รถโค้ช ปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นในด้านขนาด รุ่น และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งได้แก่ ห้องน้ำที่มีอุปกรณ์ครบครัน มินิบาร์ มีหน้าต่างกว้างสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้กว้างขวางมากขึ้น โดยรถโค้ชที่มีบริการอยู่ในประเทศไทยมีหลายขนาด สามารถรองรับผู้โดยสารได้ตั้งแต่ 20 คน จนถึง 60 คน มีตั้งแต่หนึ่งชั้น ชั้นครึ่ง และสองชั้น

1.1.2 รถตู้ ในปัจจุบันการจัดนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพการเข้าถึงที่ยากลำบาก สภาพทางที่เป็นเนินชันเขา ทางที่แคบ รถโค้ชไม่สามารถขับเข้าถึงได้ หรือการจัดนำเที่ยวให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นครอบครัวหรือกลุ่มขนาดเล็ก

1.1.3 รถไฟ รถไฟมีความสามารถในการบรรทุกผู้โดยสารได้มาก ในระยะหลังได้พัฒนาให้เป็นรถไฟสำราญเพื่อการท่องเที่ยว โดยเพิ่มห้องนอน ห้องนั่งเล่น ห้องพักผ่อน โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เป็นต้น การจัดนำเที่ยวโดยรถไฟ ผู้จัดนำเที่ยวจะต้องคำนึงถึงระยะทาง และสถานที่ที่จะขึ้น-ลงรถไฟ

1.2 พาหนะในการจัดนำเที่ยวทางอากาศ เป็นพาหนะที่ดีที่สุดสำหรับเดินทางระยะไกลๆ โดยเครื่องบินในปัจจุบันสามารถบรรทุกผู้โดยสารได้เป็นจำนวนมาก การจัดนำเที่ยวโดยเครื่องบินแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1.2.1 การจัดนำเที่ยวในสายการบินบริการแบบประจำ

1.2.2 การจัดนำเที่ยวในสายการบินบริการเช่าเหมาลำ

- การเช่าเหมาลำในโอกาสต่างๆ

- การเช่าเหมาลำเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลายๆแห่ง
- การเช่าเหมาลำเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวใดแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งเป็นประจำ

1.3 ยานพาหนะในการจัดนำเที่ยวทางน้ำ เรือเป็นยานพาหนะที่นำมาใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่การเดินทางทางเรือเพื่อการท่องเที่ยวจะเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เพราะต้องใช้เวลาในการเดินทางอยู่ในเรือนานกว่ายานพาหนะประเภทอื่นๆ การเดินทางโดยเรือได้พัฒนาให้มีความก้าวหน้าเป็นเรือขนาดใหญ่ และสามารถบรรทุกผู้โดยสารได้นับพันคน นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางเรือครบครัน เช่น เรือสำราญได้ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร นอกจากจะเป็นพาหนะที่นำนักท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางแล้ว ยังเป็นที่พักผ่อนสำหรับตากอากาศไปในตัว

การเดินทางทางเรือมีหลายลักษณะ ผู้ที่จัดนำเที่ยวจะต้องพิจารณาเลือกให้กับวัตถุประสงค์ของการจัดนำเที่ยว ซึ่งอาจจะจัดได้หลายวิธี ดังนี้

1. เดินทางโดยเรือตลอดระยะเวลาของการนำเที่ยว
 2. เดินทางโดยเรือในบางจุดหมายปลายทางหรือบางเมือง
 3. เดินทางโดยเรือเพื่อไปยังอีกจุดหมายปลายทางหนึ่ง
 4. เดินทางโดยเรือเพื่อชมทิวทัศน์
- 1.4 พาหนะในการจัดนำเที่ยวอื่น ๆ ตัวอย่างรายการนำเที่ยวที่อาจจะใช้ยานพาหนะอื่นๆ
- รายการนำเที่ยวรถรางรอบเกาะรัตนโกสินทร์
 - รายการนำเที่ยวชมวิวยุโรปเกาะลังกาวิโดยกระเช้าไฟฟ้า
 - รายการนำเที่ยวขี้อักรยานภูเขาชมผีเสื้อ ณ ดอยอินทนนท์
 - รายการนำเที่ยวโดยรถม้าเพื่อชมลำปาง
 - รายการนำเที่ยวเสริมเชิงนิเวศต่างๆ เช่น ขี้อักร ล่องแพ
 - รายการนำเที่ยวทางทะเลโดยการพายเรือแคนู
 - รายการนำเที่ยวโดยการล่องแก่งเรือยางในสายน้ำที่ท้าทายความสามารถ

2. โรงแรมหรือที่พัก (Hotel or Lodging)

การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนอกจากยานพาหนะแล้ว ที่พักแรมนับเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวที่เหน็ดเหนื่อยในแต่ละวันแล้ว นักท่องเที่ยวก็ย่อมต้องการที่พักที่สะดวกสบาย โดยที่พักแรมที่บริษัทนำเที่ยวจะเลือกใช้บริการสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท

ประเภทของโรงแรมหรือที่พัก

- 2.1 โรงแรมประเภทธุรกิจ (Commercial hotels)
- 2.2 โรงแรมประจำท่าอากาศยาน (Airport hotels)
- 2.3 โรงแรมประเภทห้องชุด (Suite hotels)

2.4 โรงแรมประเภทพักอาศัย (Residential hotels)

2.5 โรงแรมเพื่อการพักผ่อน (Resort hotels)

2.6 โรงแรมประเภทที่พักกับอาหารเช้า (Bed and Breakfast hotels - B&B)

2.7 โรงแรมแบบคอนโดมิเนียม (Condominium hotel)

2.8 โรงแรมคาสิโน (Casino hotels)

2.9 โรงแรมเพื่อการประชุม (Convention hotels)

2.10 โรงแรมบูติก (Boutique hotels)

2.11 ที่พักประเภทอื่น ๆ เช่น ที่พักเยาวชน (Youth hotels) คาราวานและแคมป์ปิ้ง (Caravan and Camping) บังกะโล (Bungalow) ทัวร์ริสฮอลิเดย์ (Tourist holiday villages) คลับเมด โมเต็ล (Motel) บ้านพักในหมู่บ้านหรือในฟาร์ม (Home Stay or Farm Stay) หอพัก (Dormitory) เป็นต้น

3. ภัตตาคารหรือร้านอาหาร (Restaurant or Food shop)

อาหารเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่ดีในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างน้อยควรดีกว่าที่เขาได้กินอยู่ด้วยตัวเองที่บ้าน โดยบริษัทจะต้องคำนึงถึงคุณภาพ ความสะดวก ความปลอดภัยในการบริโภค ตลอดจนรสชาติและปริมาณอาหารให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยว โดยประเภทของภัตตาคารร้านอาหารที่บริษัทน่าจะนิยมนำนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ คือ

ประเภทของภัตตาคารหรือร้านอาหาร

3.1 ภัตตาคารร้านอาหารของท้องถิ่น

3.2 ภัตตาคารที่จัดแสดงให้แขกชมหลังอาหาร หรือระหว่างรับประทานอาหาร

3.3 ภัตตาคารร้านอาหารที่จัดแบบบุฟเฟต์

3.4 ภัตตาคารร้านอาหารที่จัดรายการอาหารแบบยกชุด (set) มาให้

3.5 ภัตตาคารอาหารจานด่วน

4. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

แหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน นักท่องเที่ยวจะเลือกไปยังแหล่งท่องเที่ยวไหนขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวแต่ละคนว่าชอบแหล่งท่องเที่ยวแบบไหน

ประเภทของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

4.1 สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ

4.2 สิ่งดึงดูดใจทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

4.3 สิ่งดึงดูดใจทางศิลปวัฒนธรรม กิจกรรม เทศกาล งานประเพณี

โดยมีประเด็นการพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวจาก

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

2. โครงสร้างพื้นฐาน

3. ร้านอาหาร
4. ความปลอดภัย
5. อัยาศัยไมตรีของชาวเมือง
6. เทศกาลและงานประเพณี
5. บริการนำเที่ยวจากมัคคุเทศก์

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมัคคุเทศก์จะทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ตรงนี้ บริษัทนำเที่ยวควรเลือกสรรอย่างดี เพื่อให้การจัดนำเที่ยวครั้งนั้นเกิดความประทับใจ ประเภทของมัคคุเทศก์ได้แก่

- 5.1 มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ)
- 5.2 มัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย)
- 5.3 มัคคุเทศก์ (ต่างประเทศ/เฉพาะพื้นที่)
- 5.4 มัคคุเทศก์ (ไทย/เฉพาะพื้นที่)
- 5.5 มัคคุเทศก์เฉพาะ (เดินป่า)
- 5.6 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ศิลปวัฒนธรรม)
- 5.7 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทางทะเล)
- 5.8 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทางทะเลชายฝั่ง)
- 5.9 มัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ)
- 5.10 มัคคุเทศก์เฉพาะ (วัฒนธรรมท้องถิ่น)

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความต้องการของภาครัฐที่ต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์มีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 จึงได้กำหนดให้มีการจัดแบ่งประเภทของมัคคุเทศก์ใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทประกอบด้วย

- 5.1 มัคคุเทศก์ประเภททั่วไป
- 5.2 มัคคุเทศก์ประเภทภูมิภาค
- 5.3 มัคคุเทศก์ประเภทท้องถิ่น
6. แหล่งซื้อของ (Shopping places)

การซื้อของเป็นหัวใจสำคัญ เพราะนักท่องเที่ยวทุกคนต้องการซื้อของที่ระลึกเก็บไว้เป็นของส่วนตัวหรือซื้อฝากคนทางบ้าน โดยเฉพาะคนไทยที่มีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมื่อเดินทางไปไหนก็ต้องมีของฝากญาติมิตร ข้อมูลเกี่ยวกับร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 6.1 ควรเป็นร้านค้าพื้นเมือง มีสินค้าขึ้นชื่อของสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

6.2 ควรเป็นร้านที่มีสินค้าคุณภาพ และราคาไม่แพงเกินไป ทางร้านมีความซื่อสัตย์เป็นที่ยอมรับ

6.3 ควรเป็นร้านที่ตั้งอยู่ในเส้นทางที่สามารถจอดแวะให้นักท่องเที่ยวได้แวะซื้อในเส้นทางผ่านที่เหมาะสม

6.4 หากจัดการเดินทางไปยังต่างประเทศหรือเมืองบริเวณเขตชายแดน ผู้วางแผนจัดรายการนำเที่ยวควรให้เวลาลูกค้าสำหรับเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าปลอดภาษีที่อยู่ตามสนามบิน ตามแหล่งท่องเที่ยวด้านการค้า หรือตามแนวชายแดน

ลักษณะของสินค้าที่ระลึก

1. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่นนั้น และมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ เป็นจุดเด่นที่สามารถเป็นตัวแทนของท้องถิ่นนั้นๆ

2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่หายาก มีแต่ในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น เป็นต้นกำเนิด

3. เป็นผลิตภัณฑ์ราคาถูกเมื่อซื้อในแหล่งผลิตนั้นๆ

4. เป็นสินค้าที่หาซื้อง่าย

5. เป็นสินค้าที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นนั้นๆ

6. เป็นสินค้าที่ได้รับการออกแบบและผลิตอย่างประณีต งดงาม คุ่มค่าต่อการซื้อ

7. เป็นสินค้าที่มีการสาธิตขั้นตอนในการผลิตให้นักท่องเที่ยวชม

8. เป็นสินค้าที่มีรายละเอียดอธิบายส่วนประกอบต่างๆ ของผลิตภัณฑ์

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐิติ ฐิติจำเจริญพร (2556) ได้ศึกษาลักษณะนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในและต่างประเทศ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย เพศหญิง อาชีพรับราชการและนักศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนผ่านแหล่งข้อมูลได้แก่ เว็บไซต์ของบริษัททัวร์ เว็บไซต์ขององค์กรทางการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ต้องการแสวงหาประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ เป็นกลุ่มคนที่ชื่นชอบการเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ชุมชนจึงควรนำเสนอผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับบริบท วิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ด้วยระดับราคาที่คุ้มค่า มีการเพิ่มเติมช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายมากขึ้นผ่านเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เน้นหนักโฆษณาประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ ชุมชนควรส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม งดงามตามธรรมชาติของพื้นที่ ควบคู่ไปกับการแสวงหาการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถดำเนินธุรกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยว CBT ได้อย่างแท้จริง

ใจแก้ว แถมเงิน (2557) ทำการศึกษาศักยภาพทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษาธุรกิจสปา ในจังหวัดนครราชสีมา ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้อย่างน่าสนใจว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวควรดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพผ่านวิธีการสร้างความแตกต่างที่สามารถขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ให้มีความสำคัญกับการศึกษา เรียนรู้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหาวิธีการและรูปแบบการให้บริการที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด

ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ (2559) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนา ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาในประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ และผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมไว้ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ที่ชุมชนควรออก ระเบียบข้อบังคับที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน ควรจัดการระบบคมนาคมและการสัญจรให้มีความชัดเจน ทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้งเป็น ระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนควรจัดให้มีการบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านความ ปลอดภัย ชุมชนควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการ รองรับของพื้นที่ ชุมชนควรทำการศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละ แห่งเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนควรเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งใน รูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการการวางแผน กำหนดแนวปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวภายในพื้นที่

ไพศาล พรชัยสิทธิกุลและเพชรศรี นนทศิริ ทำการวิจัยเพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้แบบประเมินศักยภาพ ทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว แบ่งประเภทของทรัพยากรและกิจกรรมท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 1.ประเภทศิลปวัฒนธรรม 2.ประเภทธรรมชาติและวิถีชีวิต 3. ประเภทภูมิ ปัญญาในการส่งเสริมสุขภาพ และ 4.ประเภทวิสาหกิจชุมชน ผลลัพธ์สำคัญที่น่าสนใจของงานคือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำนวน 4 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางที่ 1 ผ้าขาวม้าพาทัวร์ (รายการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ) เส้นทางที่ 2 ชิวภาครม ชมสวนสมุนไพร (รายการท่องเที่ยว แบบไปเช้า-เย็นกลับ) เส้นทางที่ 3 บางกระทุ่ม กระช่มหัวใจ (รายการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน) และ เส้นทางที่ 4 ปลูกกล้วยเพื่อการค้า ปลูกต้นกล้าเพื่อสิ่งแวดล้อม (รายการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน) โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับเส้นทางท่องเที่ยวบางกระทุ่ม คือ รายการ ท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ จากการขาดความพร้อมด้านที่พักและการบริการด้านอาหาร มี โรงพยาบาลบางกระทุ่มที่มีความเหมาะสมต่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ จาก

ประเด็นความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร และการบริหารจัดการ แต่ยังปรากฏปัญหาสำคัญของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบางกระทู้ที่ยังขาดการประสานร่วมมือ เพื่อบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วารุณี เกตุสะอาดและปรกรณ์ สุวานิช ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาที่น่าสนใจพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวจะมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้นถ้าได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านความรู้และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อจัดตั้งศูนย์ประสานงานและการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว การจัดหาพื้นที่ลานจอดรถ จัดเตรียมห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทาง รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ส่งผลต่อรายได้จากการขายสินค้าทางการเกษตรที่เพิ่มสูงขึ้นของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่

จรัสพันธ์ สิริเจริญ (2551) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือของนักท่องเที่ยวชาวไทยและปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 40 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทและหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพื่อการพักผ่อน ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ ญาติพี่น้องและบุคคลในครอบครัว แต่บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางคือตัวนักท่องเที่ยวเอง มีการจัดโปรแกรมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาได้แก่ เชียงราย และลำปาง มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากที่สุด

เบญญาดา ฉัตรไชยาฤกษ์ (2551) ทำการศึกษาการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือของประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ จำแนก วิเคราะห์ และปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลที่ได้จะถูกจัดทำเป็นโปรแกรมต้นแบบสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ (F.I.T) และโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวแบบกลุ่ม ซึ่งโปรแกรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มสามารถแบ่งออกเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงผสม ที่มีระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยว 1 วัน 2 วันและ 3 วันตามลำดับ จากนั้นโปรแกรมต้นแบบจะถูกนำเข้ากระบวนการการสนทนากลุ่ม โดยเชิญผู้แทนจากบริษัทนำเที่ยวและสมาคมมัคคุเทศก์ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวให้เป็นทางเลือกใหม่ที่มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น และจะถูกนำไปประเมินระดับความเป็นไปได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยอีกครั้ง ข้อมูลสำคัญพบว่า พบว่าโปรแกรมการท่องเที่ยวแต่ละแบบที่บริษัทธุรกิจท่องเที่ยวนำเสนอให้บริการแก่นักท่องเที่ยวไม่มีความแตกต่างกันมากนักและเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวคล้าย ๆ กัน โปรแกรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย จังหวัด

พะเยา แพร่ และน่าน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีภาพลักษณ์ที่ดี ที่สวยงาม ซึ่งเป็นปัจจัยจูงใจสำคัญที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจเลือกใช้บริการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่วนปัจจัยจูงใจอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการที่เพียงพอ รวมทั้งโปรแกรมการท่องเที่ยวควรมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

สกุล จรียาแจ่มสิทธิ์และกวิณ วงศ์ลิต (2555) ทำการศึกษาวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หนึ่งในวัตถุประสงค์ทางการวิจัยที่สำคัญคือ ข้อ 3 เพื่อสำรวจสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 20 แหล่ง ข้อ 5 เพื่อค้นหากลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียสนใจกลับมาเที่ยวประเทศไทยอีก ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 20 แหล่งยังมีปัญหาเรื่องความไม่เพียงพอของที่จอดรถ ห้องน้ำ มาตรการรักษาความปลอดภัยที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ข้อเสนอแนะของกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบด้วย **1) ด้านการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สร้างความตระหนัก จิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย **2) ด้านการจัดการประชาสัมพันธ์และแนะนำแหล่งท่องเที่ยว** ควรจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลการท่องเที่ยว แผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายที่มีคุณภาพด้วยภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน และมลายู ปรับปรุงสถานที่จอดรถ ห้องน้ำ รวมถึงระบบขนส่งภายในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ สะดวก และปลอดภัย **3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์** ควรเพิ่มเติมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางนิเวศและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยวเล็งเห็นถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร **4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรม เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน ตั้งแต่แรกเริ่มต้นดำเนินการ

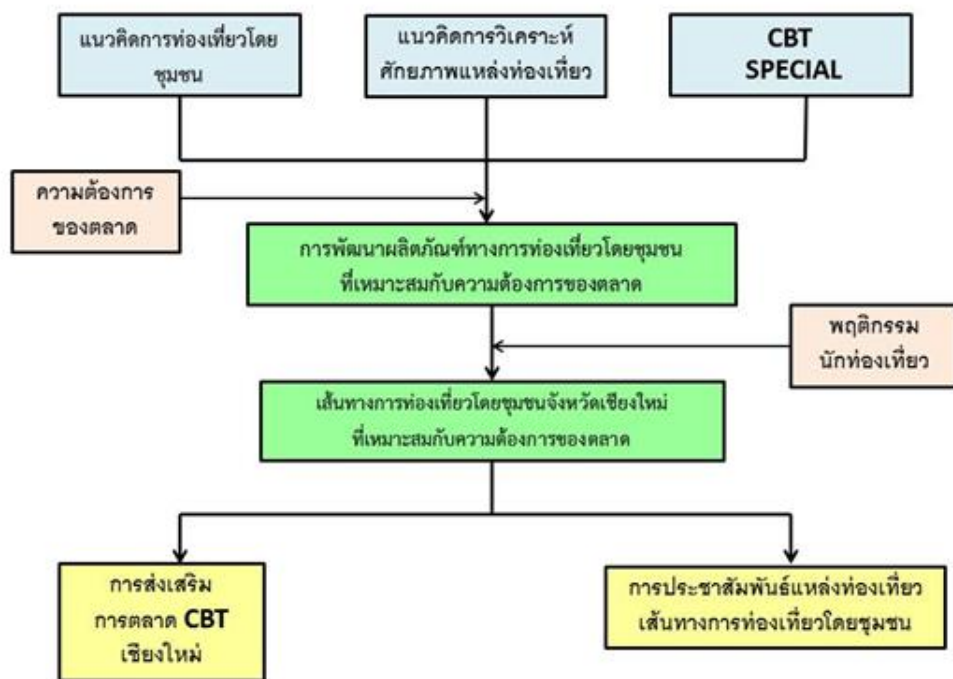
Choi Soojin (2007) ทำการศึกษากิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเกาะมาเก๊า พบผลการศึกษาน่าสนใจคือ นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวโดยการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์

Woodside Arch G. & Martin Drew (2008) ทำศึกษาการประยุกต์ระบบเชิงนิเวศและทฤษฎี Micro – Tipping Point (MTP) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง

ท่องเที่ยวเมื่อมีเวลาว่าง ทฤษฎี Micro – Tipping Point (MTP) ประกอบด้วย ข้อเสนอที่ได้จาก กระแสความคิดที่ไร้จิตสำนึกและมีจิตสำนึก ส่งผลสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจว่าจะไปหรือไม่ไปยัง สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ นอกจากนี้ ยังมีกระแสความคิดพิเศษจำเพาะที่เป็นตัวแทนของส่วน ประสมร่วมของความคิดในบริบทที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่การจอง Trip ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ในครั้งแรก สิ่งนี้จะถูกนำมาประสานเข้ากับข้อเสนอที่ได้จากกระแสความคิดที่ไร้จิตสำนึกและมีจิตสำนึกเพื่อเก็บเป็นข้อมูลร่วมกับความเชื่อ ทัศนคติ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2 กรอบแนวความคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสามารถพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัยดังที่แสดงใน รูปภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด” ใช้วิธีการวิจัยทั้งแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mix Method) เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research Development) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
 ขั้นตอนที่ 1 สร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
 ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 95 ชุมชน
 ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 95 ชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด
 ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลความต้องการทางตลาดในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน (จากโครงการวิจัยย่อย 2)
 ขั้นตอนที่ 5 คัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดจำนวน 15 ชุมชน ตามคลัสเตอร์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
 ขั้นตอนที่ 6 จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT SPECIAL (15 ชุมชน)
 ขั้นตอนที่ 7 ลงพื้นที่เพื่อสำรวจกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน (15 ชุมชน)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด
 ขั้นตอนที่ 8 ศึกษาข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (จากโครงการวิจัยย่อย 2)
 ขั้นตอนที่ 9 สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
 ขั้นตอนที่ 10 นำผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว (Pilot tour) และสรุปผลการทดสอบเส้นทาง

ขั้นตอนที่ 11 จัดเวทีนำเสนอผลการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จากฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 95 ชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่มีคะแนนเกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์ทั่วไป และ เกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์เฉพาะด้าน โดยพิจารณาจากข้อมูลความต้องการทางการตลาด และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมด้วย โดยคัดเลือกจำนวน 15 ชุมชน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาและการวัดตัวแปร โดยกำหนดตามเกณฑ์การวัดออกเป็น 2 ด้าน อันเป็นผลจากการปรับปรุงเกณฑ์ของแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับการปรับแก้รายละเอียดหัวข้อประเด็นที่ชุมชนจะได้รับการประเมินจากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาพแหล่งท่องเที่ยว

1. เกณฑ์มาตรฐานทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าคะแนนเต็ม 24 คะแนน เปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นค่าร้อยละ โดยค่าคะแนนเต็ม 24 คะแนนเท่ากับร้อยละ 100 ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปจะต้องมีค่าคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

2. เกณฑ์การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้าน แบ่งออกเป็น 1) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน 2) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน 3) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน 4) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน 5) เกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงผลิตภัณฑ์ชุมชน ค่าคะแนนรวม 20 คะแนน

ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต้องเลือกตอบเฉพาะเกณฑ์มาตรฐานที่ชุมชนมีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวในด้านนั้น ๆ เพียง 2 หัวข้อ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบค่าคะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านให้เป็นค่าร้อยละ

ละ โดยคะแนนเต็ม 20 เทียบเท่ากับค่าร้อยละ 100 และใช้การจัดเรียงลำดับชุมชนตามค่าคะแนนที่ได้รับตามหัวข้อที่เลือก เรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปจะต้องมีค่าคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ในหัวข้อนั้น ๆ

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ดร.อนุชา เล็กสกุลติลก ผศ.ดร.ชุลีรัตน์ จันทรเชื้อ และ คุณพจนา สวนศรี เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งแก้ไขตามข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นจึงได้นำไปทดสอบกับชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับจังหวัด และมีสมาชิกที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อทดสอบข้อคำถามและความเข้าใจของให้สอบถามและผู้ให้ข้อมูล ผลการทดสอบปรากฏว่า สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้เป็นอย่างดี

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลจากการใช้ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูล ผลรวมคะแนน โดยการจัดอันดับคะแนนที่เกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์ทั่วไป และ เกินกว่าร้อยละ 60 ในเกณฑ์เฉพาะด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด กิจกรรมที่ขั้นตอนที่ 10 การนำผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว (Pilot tour) และสรุปผลการทดสอบเส้นทาง ผู้วิจัยใช้วิธีประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สถิติเชิงพรรณนา เลือกใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการแจกแจงแบบตารางไขว้ (Crosstab) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการกระจายข้อมูลที่สำคัญตั้งแต่ 2 กลุ่ม (ตัวแปร) ขึ้นไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด และ 3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด ผลการดำเนินการในระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูลและทำการทดสอบเครื่องมือ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลและประเมินด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 95 ชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 โซน ได้แก่ โซนเหนือ 19 ชุมชน โซนกลาง 45 ชุมชน และโซนใต้ 31 ชุมชน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว 95 ชุมชน พบว่า มีจำนวน 3 ชุมชนที่การท่องเที่ยวอยู่ในความรับผิดชอบของโครงการหลวง ซึ่งชุมชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำท่องเที่ยว ได้แก่ โครงการหลวงตีนตก โครงการหลวงแม่สะป๊อก และโครงการหลวงห้วยลึก และมีจำนวน 1 ชุมชนที่ยุติการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวแล้ว คือ บ้านเก็กเดื่อ ตำบลบ้านปาง อำเภอดอยสะเก็ด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงนำข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่ ณ ปัจจุบัน มีการทำท่องเที่ยวอยู่จริงมาวิเคราะห์ผล ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 91 ชุมชน

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์การท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน รวม 10 ข้อ ดังนี้

1. เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน
 - 1.2 การจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่
 - 1.3 การพัฒนาและ/หรือ ปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
 - 1.4 การจัดการขยะภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว
2. เกณฑ์ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.1 การแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก
 - 2.2 การจัดพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวกและปลอดภัย
3. เกณฑ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
 - 3.1 จัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ
 - 3.2 จัดให้มีห้องน้ำ/สุขา ที่เพียงพอและถูกต้องลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว
 - 3.3 จัดให้มีระบบการเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
 - 3.4 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

2. ด้านเกณฑ์เฉพาะด้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยจะให้ชุมชนเลือกประเมิน ตามความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของพื้นที่ 2 อันดับ

ผลการศึกษารวบรวมข้อมูล สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนรวม เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (เรียงตามลำดับคะแนน)

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 24)	คิดเป็นร้อยละ
1.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดศรีสุพรรณ	18	75
2.	สันป่าตอง	บ้านจอมแจ้ง	18	75
3.	สันกำแพง	บ้านปางห้วยลาน	17	71

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 24)	คิดเป็นร้อยละ
4.	สะเมิง	บ้านโป่งกวาว	16	67
5.	สันกำแพง	บ้านม่วงเขียว	16	67
6.	เชียงดาว	บ้านถ้ำเชียงดาว	16	67
7.	เชียงดาว	บ้านหัวทุ่ง	16	67
8.	แม่แตง	บ้านดอนเจียง	16	67
9.	แม่แตง	บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)	16	67
10.	สันกำแพง	บ้านป่าตาล	16	67
11.	สันกำแพง	บ้านบ่อสร้าง	16	67
12.	สันกำแพง	บ้านบวกค้ำ	16	67
13.	แม่ออน	บ้านแม่กำปอง	16	67
14.	หางดง	บ้านเหมืองกุง	16	67
15.	หางดง	วัดต้นแก้ว	16	67
16.	สันป่าตอง	บ้านดงป่าซาง	16	67
17.	แม่เอย	บ้านวังไผ่	15	63
18.	เชียงดาว	บ้านปางแดงใน (ผาตาย)	15	63
19.	แม่แตง	แม่ใจบ้านดิน	15	63
20.	แม่ริม	บ้านแม่สาใหม่	15	63
21.	แม่ริม	บ้านปงไคร้	15	63
22.	ดอยสะเก็ด	บ้านหลวงเหนือ	15	63
23.	สันกำแพง	บ้านมอญ	15	63
24.	หางดง	บ้านไร่กองขิง	15	63
25.	สันป่าตอง	บ้านต้นแห่น้อย	15	63
26.	สันป่าตอง	บ้านก๊วแลน้อย	15	63
27.	แม่แจ่ม	บ้านปางอู๋	15	63
28.	อมก๋อย	บ้านมูเซอปากทาง	15	63
29.	แม่เอย	บ้านปู้หมื่นใน	15	63
30.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านวัดจันทร์	15	63
31.	กัลยาณิวัฒนา	ชุมชนหล่อซอ	15	63
32.	จอมทอง	บ้านเชิงดอย	15	63
33.	เชียงดาว	บ้านแม่เมะ	14	58

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 24)	คิดเป็นร้อยละ
34.	เชียงดาว	บ้านนาเลา	14	58
35.	เชียงดาว	บ้านยางปู่โต๊ะ	14	58
36.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนพวกแต้ม	14	58
37.	เมืองเชียงใหม่	บ้านสันลมจอย	14	58
38.	เมืองเชียงใหม่	บ้านดอยปุย	14	58
39.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดนันทาราม	14	58
40.	แม่ริม	บ้านผานกกก	14	58
41.	แม่ริม	บ้านแม่सान้อย	14	58
42.	สันกำแพง	บ้านปูกาเหนือ	14	58
43.	สันกำแพง	บ้านทรายมูล	14	58
44.	หางดง	บ้านปง	14	58
45.	หางดง	บ้านตองกาย	14	58
46.	แม่ว้าง	บ้านสบวิน	14	58
47.	จอมทอง	บ้านแม่กลางหลวง	14	58
48.	จอมทอง	บ้านผาหมอน	14	58
49.	แม่ริม	บ้านแม่सान้อย	14	58
50.	อมก๋อย	บ้านแม่ต๋น	14	58
51.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยปู	14	58
52.	แม่แจ่ม	บ้านห้วยผักกูด	14	58
53.	ฝาง	บ้านนอแล	13	54
54.	ไชยปราการ	บ้านถ้ำตับเต่า + หนองเปี้ย	13	54
55.	สันทราย	บ้านสันป่าเปา	13	54
56.	สันกำแพง	บ้านน้ำจำ	13	54
57.	เมือง	ชุมชนวัดหมื่นสาร	13	54
58.	จอมทอง	บ้านขุนกลาง	13	54
59.	หางดง	บ้านร้อยจันทร์	13	54
60.	จอมทอง	บ้านหนองอาบช้าง	13	54
61.	แม่แตง	บ้านก๊ิดช้าง	13	54
62.	เวียงแหง	บ้านเวียงแหง	12	50
63.	สันทราย	บ้านโปง	12	50
64.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านเสาแดง	12	50

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 24)	คิดเป็นร้อยละ
65.	เชียงดาว	บ้านใหม่สามัคคี (คะฉิ่น)	12	50
66.	สันกำแพง	บ้านต้นเปา	12	50
67.	แม่แจ่ม	ปางหินฝน	12	50
68.	จอมทอง	บ้านสบหาด	12	50
69.	แม่วัง	บ้านแม่ก๊ะเปียง	12	50
70.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนศรีปิ่นคร้ว	11	46
71.	ดอยสะเก็ด	บ้านป่าสักงาม	11	46
72.	แม่แจ่ม	บ้านขุนวาง	11	46
73.	แม่แจ่ม	บ้านแม่แฮเหนือ	11	46
74.	แม่ออน	บ้านออนหลวย	11	46
75.	จอมทอง	บ้านป่าแหม	11	46
76.	แม่แจ่ม	บ้านโป่งน้อยใหม่	11	46
77.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านหนองเจ็ดหน่วย	11	46
78.	หางดง	บ้านแม่ขนิน	10	42
79.	หางดง	บ้านทุ่งโป่ง	10	42
80.	หางดง	บ้านสันคะยอม	10	42
81.	แม่แตง	บ้านปาง 3	10	42
82.	แม่ออน	บ้านป่าแยะ	10	42
83.	จอมทอง	บ้านเมืองอาจ	10	42
84.	สันกำแพง	บ้านเหล่า	9	38
85.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านดงสามหมื่น	9	38
86.	แม่แตง	บ้านผาแตก	9	38
87.	สันกำแพง	บ้านป่าสักขวาง	8	33
88.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยบะบ้า	8	33
89.	หางดง	บ้านน้ำซุ้ม	7	29
90.	แม่ออน	บ้านโป่งนก	7	29
91.	หางดง	บ้านห้วยเสี้ยว	6	25

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 32 ชุมชน

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ทั้ง 5 ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยกำหนดให้ชุมชนเป็นผู้เลือกเกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งสิ้นจำนวน 2 ด้าน ตามความโดดเด่นด้านศักยภาพทางท่องเที่ยวของชุมชนเอง กำหนดค่าคะแนนเต็มเท่ากับ 20 คะแนน ผลของค่าคะแนนตามเกณฑ์เฉพาะด้านแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านธรรมชาติ

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
1.	แม่ริม	บ้านปงไคร้	16	80
2.	อมก๋อย	บ้านแม่ต๋น	16	80
3.	แม่ฮ่าย	บ้านปู่หมื่นใน	16	80
4.	สันกำแพง	บ้านม่วงเขียว	15	75
5.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านวัดจันทร์	15	75
6.	จอมทอง	บ้านแม่กลางหลวง	15	75
7.	จอมทอง	บ้านผาหมอน	15	75
8.	กัลยาณิวัฒนา	ชุมชนหล่อซอ	15	75
9.	เชียงดาว	ชุมชนถ้ำเชียงดาว	14	70
10.	เชียงดาว	บ้านหัวทุ่ง	14	70
11.	แม่ออน	บ้านแม่กำปอง	14	70
12.	หางดง	บ้านสันคะยอม	14	70
13.	สันป่าตอง	บ้านจอมแจ้ง	14	70
14.	อมก๋อย	บ้านหมูเซอปากทาง	14	70
15.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยบะบ้า	14	70
16.	เชียงดาว	บ้านยางปู่โต๊ะ	14	70
17.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยปู	14	70
18.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านดงสามหมื่น	14	70
19.	เชียงดาว	บ้านแม่เมะ	13	65

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
20.	แม่แตง	บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)	13	65
21.	สันกำแพง	บ้านปางห้วยลาน	13	65
22.	เชียงดาว	บ้านนาเลา	13	65
23.	สันทราย	บ้านโป่ง	13	65
24.	ดอยสะเก็ด	บ้านป่าสักงาม	13	65
25.	แม่วาง	บ้านขุนวาง	13	65
26.	แม่ฮ่าย	บ้านวังไผ่	12	60
27.	แม่แตง	บ้านกุดช้าง	12	60
28.	แม่ฮอน	บ้านป่าแงะ	12	60
29.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านเสาแดง	12	60
30.	จอมทอง	บ้านขุนกลาง	12	60
31.	แม่วาง	บ้านโป่งน้อยใหม่	12	60
32.	แม่แจ่ม	บ้านห้วยผักกูด	12	60
33.	แม่แตง	แม่ใจบ้านดิน	12	60
34.	เมืองเชียงใหม่	บ้านดอยปุย	12	60
35.	แม่ริม	บ้านแม่สาใหม่	12	60
36.	หางดง	บ้านทุ่งโป่ง	12	60
37.	หางดง	บ้านแม่ขนิ้น	12	60
38.	แม่วาง	บ้านสบวิน	12	60
39.	แม่แจ่ม	บ้านแม่แฮเหนือ	12	60
40.	ไชยปราการ	บ้านถ้ำตับเต่า + หนองเปื้อน	11	55
41.	แม่ฮอน	บ้านออนหลวย	11	55
42.	เวียงแหง	บ้านเวียงแหง	11	55
43.	แม่ริม	บ้านแม่ก๊ะเปียง	11	55
44.	หางดง	บ้านน้ำซุ้ม	10	50
45.	หางดง	บ้านตอประกาย	10	50
46.	เมืองเชียงใหม่	บ้านสันลมจอย	9	45

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่า ชุมชนที่เลือกประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานด้านดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 46 ชุมชน และมีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 39 ชุมชน

ตารางที่ 3 ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านประวัติศาสตร์

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
1.	หางดง	วัดต้นแก้ว	15	75
2.	ไชยปราการ	บ้านถ้ำดับเต่า + หนองเปี้ย	14	70
3.	เวียงแหง	บ้านเวียงแหง	14	70
4.	แม่แจ่ม	บ้านป่าแดด	12	60
5.	สันกำแพง	บ้านบวกค่าง	11	55
6.	สันกำแพง	บ้านทรายมูล	11	55
7.	จอมทอง	บ้านเชิงดอย	11	55
8.	สันกำแพง	บ้านบ่อสร้าง	9	45
9.	หางดง	บ้านปง	9	45
10.	ดอยสะเก็ด	บ้านป่าสักงาม	8	40

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พบว่า ชุมชนที่เลือกประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานด้านดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 10 ชุมชน และมีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 4 ชุมชน

ตารางที่ 4 ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
1.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านวัดจันทร์	16	80
2.	ดอยสะเก็ด	ไทลื้อบ้านลวงเหนือ	16	80
3.	กัลยาณิวัฒนา	ชุมชนหล่อซอ	16	80
4.	แม่ฮาด	บ้านปู้หมื่นใน	15	75
5.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านเสาแดง	15	75
6.	ฝาง	บ้านนอแล	14	70

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
7.	เชียงดาว	บ้านปางแดงใน (ผาตาย)	14	70
8.	เมืองเชียงใหม่	บ้านดอยปุย	14	70
9.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดนันทาราม	14	70
10.	สันกำแพง	บ้านปางห้วยลาน	14	70
11.	แมริม	บ้านผานกกก	14	70
12.	แมริม	บ้านแม่สาใหม่	14	70
13.	หางดง	บ้านเหมืองกุง	14	70
14.	สันป่าตอง	บ้านจอมแจ้ง	14	70
15.	แม่ฮ่าย	บ้านวังไผ่	13	65
16.	สันทราย	บ้านสันป่าเปา	13	65
17.	เชียงดาว	บ้านใหม่สามัคคี (คะฉิ่น)	13	65
18.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนพวกแต้ม	13	65
19.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดศรีสุพรรณ	13	65
20.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดหมื่นสาร	13	65
21.	สันกำแพง	บ้านป่าตาล	13	65
22.	แมริม	บ้านแม่สาซ้าย	13	65
23.	สะเมิง	บ้านโป่งกวาว	13	65
24.	อมก๋อย	บ้านแม่ตื่น	13	65
25.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยปู	13	65
26.	หางดง	วัดต้นแก้ว	12	60
27.	แม่แตง	บ้านก๊ิดช้าง	12	60
28.	แม่ฮอน	บ้านฮอนหลวง	12	60
29.	แม่ฮวง	บ้านขุนวาง	12	60
30.	แม่แจ่ม	ปางหินฝน	12	60
31.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านห้วยบะบ้า	12	60
32.	แม่แจ่ม	บ้านห้วยผักกูด	12	60
33.	หางดง	บ้านร้อยจันทร์	11	55
34.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านดงสามหมื่น	11	55
35.	สันป่าตอง	บ้านต้นแห่น้อย	11	55
36.	แม่แจ่ม	บ้านปางอุ้ง	11	55
37.	จอมทอง	บ้านแม่กลางหลวง	11	55

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
38.	เมืองเชียงใหม่	บ้านสันลมจอย	10	50
39.	สันกำแพง	บ้านน้ำจ๋า	10	50
40.	จอมทอง	บ้านหนองเจ็ดยอด	10	50
41.	สันกำแพง	บ้านบวกคำ	10	50
42.	สันกำแพง	บ้านมอญ	10	50
43.	สันกำแพง	บ้านเหล่า	10	50
44.	หางดง	บ้านปง	10	50
45.	สันป่าตอง	บ้านดงป่าซาง	10	50
46.	จอมทอง	บ้านหนองอาบช้าง	10	50
47.	อมก๋อย	หมู่เขอปากทาง	10	50
48.	แมริม	บ้านแม่ก๊ะเปียง	10	50
49.	จอมทอง	บ้านป่าแหม	10	50
50.	เชียงดาว	บ้านแม่เมะ	9	45
51.	สันกำแพง	บ้านทรายมูล	9	45
52.	สันกำแพง	บ้านต้นเปา	9	45
53.	หางดง	บ้านห้วยเสี้ยว	9	45
54.	แม่แตง	บ้านผาแตก	9	45
55.	เมืองเชียงใหม่	ศรีปิ่นครีว	8	40
56.	แม่แตง	บ้านปง 3	8	40

ตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ พบว่า ชุมชนที่เลือกประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานด้านดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 56 ชุมชน และมีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 32 ชุมชน

ตารางที่ 5 ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านการเกษตร

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
1.	สันกำแพง	บ้านม่วงเขียว+ป่าดงปง ไหว	20	100
2.	แม่แตง	บ้านดอนเจียง	17	85

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
3.	แม่แจ่ม	บ้านปางอู้ง	16	80
4.	แม่ริม	บ้านปงไคร้	15	75
5.	จอมทอง	บ้านผาหมอน	15	75
6.	จอมทอง	บ้านเมืองอาจ	14	70
7.	สันทราย	บ้านสันป่าเปา	13	65
8.	สันกำแพง	บ้านน้ำจำ	13	65
9.	เชียงใหม่	บ้านหัวทุ่ง	13	65
10.	สันกำแพง	บ้านป่าสักขวาง	13	65
11.	สะเมิง	บ้านโป่งกวาว	13	65
12.	แม่แตง	แม่ใจบ้านดิน	12	60
13.	สันกำแพง	บ้านป่าตาล	12	60
14.	แม่ริม	บ้านผานกกก	12	60
15.	แม่แจ่ม	บ้านแม่แฮเหนือ	12	60
16.	เชียงใหม่	บ้านปางแดงใน (ผาตาย)	11	55
17.	ฝาง	บ้านนอแล	10	50
18.	เชียงใหม่	บ้านนาเลา	10	50
19.	แม่วาง	บ้านโป่งน้อยใหม่	10	50
20.	เชียงใหม่	บ้านใหม่สามัคคี (คะฉิ่น)	9	45
21.	สันทราย	บ้านโป่ง	9	45
22.	หางดง	บ้านสันคะยอม	8	40
23.	หางดง	บ้านไร่กองขิง	8	40
24.	สันป่าตอง	บ้านกัวแลน้อย	8	40
25.	แม่แตง	บ้านปง 3	8	40
26.	สันป่าตอง	บ้านต้นแห่น้อย	8	40
27.	แม่แจ่ม	บ้านปางหินฝน	8	40
28.	หางดง	บ้านทุ่งโป่ง	7	35
29.	จอมทอง	บ้านสบหาด	7	35
30.	แม่แตง	บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)	6	30
31.	สันกำแพง	บ้านปูลาเหนือ	6	30
32.	แม่ฮอน	บ้านป่าแงะ	6	30

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
33.	จอมทอง	บ้านขุนกลาง	6	30
34.	หางดง	บ้านห้วยเสี้ยว	5	25
35.	หางดง	บ้านแม่ขนิน	5	25
36.	หางดง	บ้านน้ำซุ้ม	5	25

ตารางที่ 5 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร พบว่า ชุมชนที่เลือกประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานด้านดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 36 ชุมชน และมีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 15 ชุมชน

ตารางที่ 6 ผลคะแนนรวมเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน

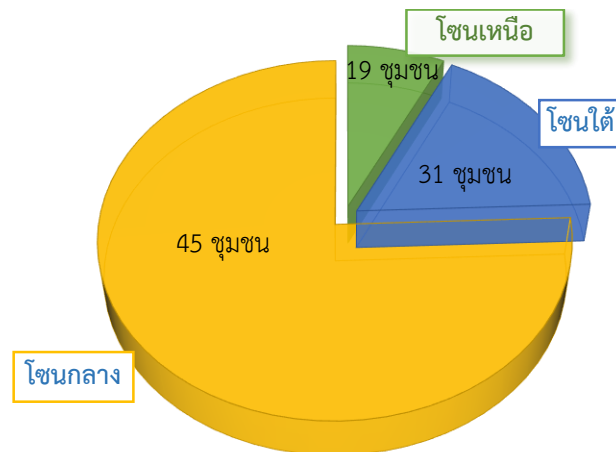
ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
1.	แม่แตง	บ้านดอนเจียง	16	80
2.	แม่แตง	บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)	16	80
3.	หางดง	บ้านเหมืองกุง	16	80
4.	ดอยสะเก็ด	ไทลื้อบ้านลวงเหนือ	16	80
5.	เชียงดาว	ชุมชนถ้ำเชียงดาว	15	75
6.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดศรีสุพรรณ	15	75
7.	หางดง	บ้านตอทราย	15	75
8.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดนันทาราม	14	70
9.	สันกำแพง	บ้านต้นเปา	14	70
10.	สันกำแพง	บ้านบ่อสร้าง	14	70
11.	สันป่าตอง	บ้านดงป่าซาง	14	70
12.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนพวกแต้ม	14	70
13.	สันกำแพง	บ้านเหล่า	13	65
14.	แม่ริม	บ้านแม่สาบน้อย	13	65
15.	จอมทอง	บ้านหนองอาบช้าง	13	65
16.	จอมทอง	บ้านเชิงดอย	13	65
17.	แม่แจ่ม	บ้านป่าแดด	13	65

ลำดับที่	อำเภอ	ชุมชน	คะแนน (เต็ม 20)	คิดเป็นร้อยละ
18.	เมืองเชียงใหม่	ชุมชนวัดหมื่นสาร	12	60
19.	หางดง	บ้านไร่กองขิง	12	60
20.	สันป่าตอง	บ้านกัวแลน้อย	12	60
21.	แม่ออน	บ้านแม่กำปอง	12	60
22.	แม่วาง	บ้านสบวิน	12	60
23.	สันกำแพง	ป่าสักขวาง	11	55
24.	สันกำแพง	บ้านมอญ	11	55
25.	สันกำแพง	บ้านปูกาเหนือ	11	55
26.	เมืองเชียงใหม่	ศรีปันครีว	10	50
27.	จอมทอง	บ้านสบหาด	10	50
28.	จอมทอง	บ้านป่าแหม	10	50
29.	กัลยาณิวัฒนา	บ้านหนองเจ็ดหน่วย	10	50
30.	แม่ออน	บ้านโป่งนก	9	45
31.	แม่แตง	บ้านผาแตก	8	40
32.	เชียงดาว	บ้านยางปู่โต๊ะ	8	40
33.	หางดง	บ้านร้อยจันทร์	7	35

ตารางที่ 6 แสดงรายละเอียดผลค่าคะแนนจากการสรุปผลตามเกณฑ์เฉพาะแหล่งท่องเที่ยว
ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ชุมชนที่เลือกประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานด้านดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น
33 ชุมชน และมีชุมชนที่ได้ค่าคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 22 ชุมชน

2. สรุปภาพรวมผลคะแนนชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวชุมชน

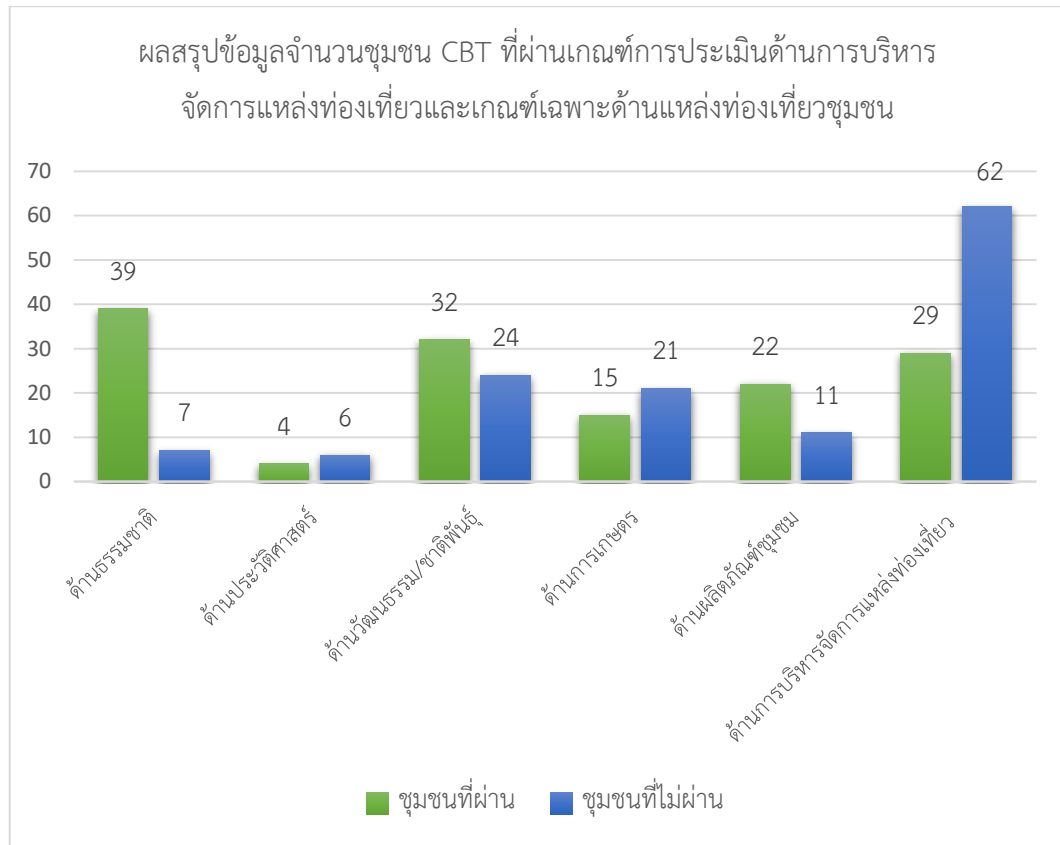
2.1 แผนภูมิวงกลม แสดงภาพรวมของจำนวนชุมชนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4 แผนภูมิวงกลม แสดงภาพรวมของจำนวนชุมชนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4 แสดง จำนวนชุมชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ของจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 95 ชุมชน กระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นโซนต่าง ๆ จำนวน 3 โซน ประกอบด้วย โซนกลาง จำนวน 45 ชุมชน โซนได้ จำนวน 31 ชุมชน และโซนเหนือ จำนวน 19 ชุมชน

2.2 กราฟแสดงภาพรวมของชุมชน CBT ที่มีผลรวมของค่าคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 5 กราฟแสดงภาพรวมของชุมชน CBT ที่มีผลรวมของค่าคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวชุมชน พบว่า เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน มีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 29 ชุมชน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 62 ชุมชน ในส่วนของเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเป็นผู้เลือกตอบเพื่อประเมินตนเองชุมชนละ 2 เกณฑ์ ผลของข้อมูลพบว่า 1) ด้านธรรมชาติ มีชุมชนเลือกเข้ารับการประเมินจำนวน 46 ชุมชน และมีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 39 ชุมชน 2) ด้านประวัติศาสตร์ มีชุมชนเลือกเข้ารับการประเมินจำนวน 10 ชุมชน และมีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 4 ชุมชน 3) ด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ มีชุมชนเลือกเข้ารับการประเมินจำนวน 56 ชุมชน และมีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 32 ชุมชน 4) ด้านการเกษตร มีชุมชนเลือกเข้ารับการประเมินจำนวน 36 ชุมชน และมีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 15 ชุมชน 5) ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน มีชุมชนเลือกเข้ารับการประเมินจำนวน 33 ชุมชน และมีชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 22 ชุมชน

**3. สรุปผลการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเหมาะสมกับความ
ต้องการของตลาด จำนวน 15 ชุมชน ตามคลัสเตอร์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนจังหวัดเชียงใหม่**

จากค่าคะแนนซึ่งเป็นผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่จำนวนทั้งสิ้น 95 ชุมชน ตามเกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยว ที่ชุมชนเป็นผู้เลือกตอบเพื่อประเมินตนเอง จำนวนรวม 2 เกณฑ์ โดยชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ระดับค่าคะแนนสูงกว่าร้อยละ 60 ตามเกณฑ์ด้านการบริหารจัดการและเกณฑ์เฉพาะด้านแหล่งท่องเที่ยว (5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ ด้านการเกษตร และ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน) จะถูกคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ใช้ประโยชน์จากผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง “การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่” และโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบเชิงพาณิชย์” สำหรับประกอบการพิจารณาคัดเลือกชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 15 ชุมชน สำหรับการเป็นชุมชนนำร่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

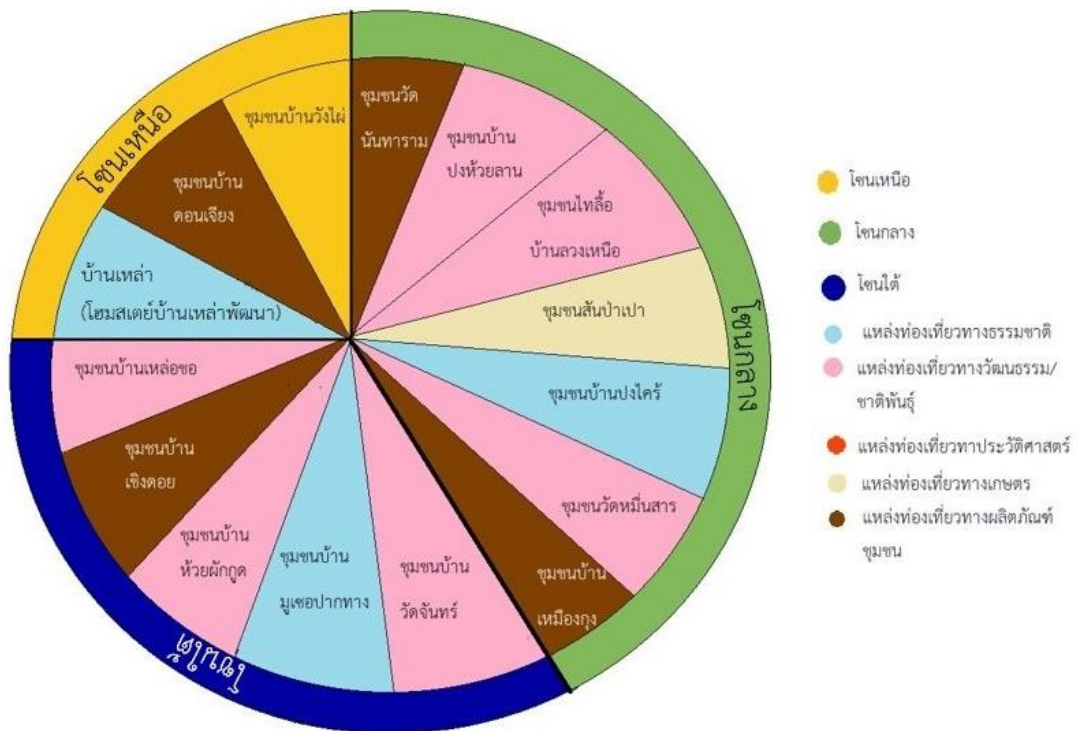
รายชื่อชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL จำนวน 15 ชุมชน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 รายชื่อชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL จำนวน 15 ชุมชน

ชุมชน	โซน	กลุ่ม (การบริหารจัดการ)
บ้านปางห้วยลาน อ.สันกำแพง	กลาง	A1
ไทลื้อบ้านลงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด	กลาง	A1
บ้านเหมืองกุง อ.หางดง	กลาง	B1
ชุมชนสันป่าเปา อ.สันทราย	กลาง	A1
ชุมชนวัดนันทาราม อ.เมืองเชียงใหม่	กลาง	B1
ชุมชนวัดหมื่นสาร อ.เมืองเชียงใหม่	กลาง	B1
บ้านปางไคร้ อ.แมริม	กลาง	A2
บ้านวังไผ่ อ.แม่สาย	เหนือ	A3
บ้านเหล่า(โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา) อ.แม่แตง	เหนือ	A2

ชุมชน	โซน	กลุ่ม (การบริหารจัดการ)
บ้านดอนเจียง อ.แม่แตง	เหนือ	B2
บ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา	ใต้	A2
ชุมชนเหล่อซอ อ.กัลยาณิวัฒนา	ใต้	A2
บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง	ใต้	A3
บ้านห้วยผักกูด อ.แม่แจ่ม	ใต้	A1
บ้านมูเซอปากทาง อ.อมก๋อย	ใต้	A1

จากข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถจัดแบ่งชุมชนท่องเที่ยวทั้งสิ้นจำนวน 15 ชุมชนออกเป็นโซนต่าง ๆ ตามพื้นที่ตั้งของชุมชนนั้น ๆ และจัดแบ่งตามลักษณะที่โดดเด่นด้านการท่องเที่ยว ตามเกณฑ์เฉพาะ 5 ด้าน ได้ดังนี้ 1) ด้านธรรมชาติ จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ บ้านปางไคร้ บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา) และบ้านมูเซอปากทาง 2) ด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ บ้านปางห้วยลาน บ้านลวงเหนือ ชุมชนวัดหมื่นสาร บ้านวัดจันทร์ บ้านห้วยผักกูด และชุมชนเหล่อซอ 3) ด้านการเกษตร จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนสันป่าเปา 4) ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดนันทาราม บ้านเหมืองกุง บ้านเชิงดอย และบ้านดอนเจียง และความโดดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นไม่มีชุมชนใดได้รับการคัดเลือก

ภาพที่ 6 รายชื่อชุมชน 15 ชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือก ในพื้นที่แต่ละโซนของจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 7 กิจกรรมการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเหมาะสมกับความต้องการของตลาด จำนวน 15 ชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด

การดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่และคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพจำนวน 15 ชุมชน ได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL ระหว่างวันที่ 24 – 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 40 คน โดยมีเนื้อหาในการฝึกอบรมและวิทยากร ดังนี้

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561

- 8.30 น. ลงทะเบียน ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 9.00 น. พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- กล่าวรายงาน โดย นายวรพงศ์ ผูกภู่ หัวหน้าโครงการวิจัยและหัวหน้าฝ่ายวิจัย สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ดร.รักษ พรหมपालิต ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยและอธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ
- ประธานในพิธีเปิดกล่าวเปิดงาน
- 9.30 น. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการปฏิบัติงานและแนวทางการทำงานร่วมกัน โดย นายวรพงศ์ ผูกภู่ หัวหน้าโครงการวิจัยและหัวหน้าฝ่ายวิจัย สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- 10.00 น. กิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีเป้าหมาย
โดยคณะวิทยากรจากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน และคณะผู้วิจัย
- 11.00 น. กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
โดยคณะวิทยากรจากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน และคณะผู้วิจัย
- 12.00 น. รับประทานอาหาร
- 13.00 น. กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)
โดยคณะวิทยากรจากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน และคณะผู้วิจัย
- 15.00 น. กระบวนการสื่อสารทางการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
โดยคุณสมภพ ยี่จ่อหอ นักวิจัย และ ผู้พัฒนา Doister
- 17.00 น. สรุปผลการฝึกอบรมในวันแรก

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561

- 8.30 น. นำเสนอโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวของทั้ง 15 ชุมชน
- 10.00 น. การสร้างพันธมิตรทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
โดยคุณพจนา สวนศรี ที่ปรึกษาโครงการวิจัย, นักพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การสหประชาชาติ และ คณะกรรมการมูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 12.00 น. รับประทานอาหาร
- 13.00 น. วางแผนการทำงานร่วมกัน
- 14.00 น. ปิดการฝึกอบรม

การอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีความสำคัญต่อการวางแผนทางการตลาด และส่งเสริมการตลาด โดยหลักสูตร CBT-SPECIAL เป็นองค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการด้านความรู้และทักษะของชุมชนและบริษัทนำเที่ยวในการพัฒนาการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในประเทศไทยและอาเซียน โดย พจนา สวนศรี และคณะ (2558) โดยมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย

S (Segment) หมายถึง การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด และการประยุกต์ประสบการณ์ในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

P (Place) เป็นตัวแทนของคำว่า Sense of place หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและสถานที่ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากและความต้องการท่องเที่ยว

E (Experience) หมายถึง การสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการลงมือทำ หรือสร้างความทรงจำที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

C (Communication) หมายถึง การสื่อสารประสบการณ์และสิ่งที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อะไรจากการท่องเที่ยวรูปแบบ CBT

I (Information technology) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

A (Access) หมายถึง การเข้าถึงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนั้น

L (Linkages) หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับพันธมิตรทางการตลาด ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในครั้งนี้ทำให้เกิดร่างโปรแกรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 15 ชุมชน และมีผลการประเมินผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการดังนี้

ภาพที่ 8 พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
หลักสูตร CBT-SPECIAL

ภาพที่ 9 กิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีเป้าหมาย

ภาพที่ 10 กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพที่ 11 กระบวนการสื่อสารทางการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพที่ 12 การสร้างพันธมิตรทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

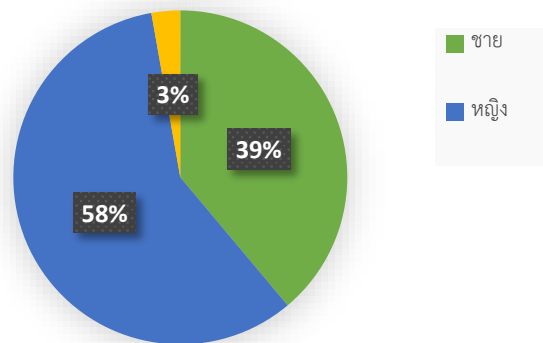
ภาพที่ 13 พิธีปิดและมอบวุฒิบัตรให้กับผู้เข้ารับการอบรม

สรุปการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนากิจกรรม
โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL (15 ชุมชน)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม

1.1 เพศ

สัดส่วนเพศของผู้เข้าร่วมการอบรม

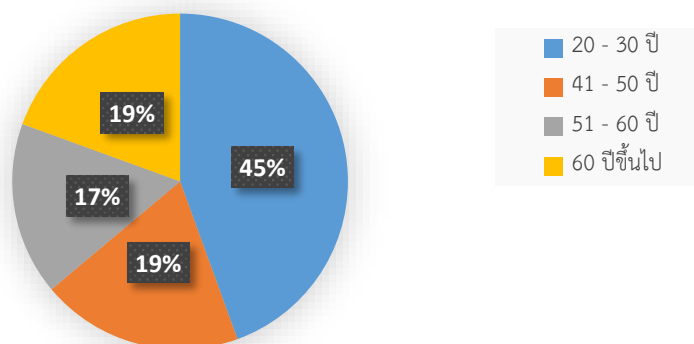

ภาพที่ 14 สัดส่วนเพศของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
หลักสูตร CBT-SPECIAL

จากแผนภูมิวงกลม แสดงสัดส่วนเพศของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา
กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมส่วน
ใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 39

1.2 ช่วงอายุของผู้เข้าร่วมการอบรม

ช่วงอายุของผู้เข้าร่วมการอบรม

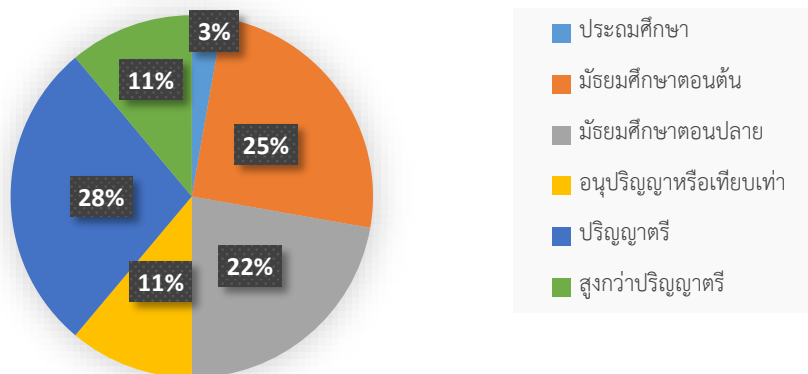

ภาพที่ 15 ช่วงอายุของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
หลักสูตร CBT-SPECIAL

จากแผนภูมิวงกลม แสดงช่วงอายุของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา
กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมส่วนใหญ่มีอายุอยู่
ในช่วง 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือ 41 - 50 ปีและ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19

1.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการอบรม

ภาพที่ 16 ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการอบรม การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL

จากแผนภูมิวงกลม แสดงระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIALพบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือ 41 – 50 ปีและ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19

2. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL

ตารางที่ 8 สรุประดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนา กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL ในด้านต่าง ๆ

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ผู้ให้ข้อมูล (N = 36)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
1. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรม								
1.1 การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	17 (52.8)	19 (47.2)	0	0	0	4.47	0.506	มากที่สุด
1.2 ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้	12 (33.3)	22 (61.1)	2 (5.6)	0	0	4.28	0.566	มากที่สุด
1.3 การเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ	12 (33.3)	23 (63.9)	1 (2.8)	0	0	4.31	0.525	มากที่สุด
1.4 ความประทับใจในการเข้าร่วมสัมมนา	14 (38.9)	21 (58.3)	1 (2.8)	0	0	4.36	0.543	มากที่สุด
1.5 ระยะเวลาในการสัมมนามีความเหมาะสม	10 (27.8)	21 (58.3)	5 (13.9)	0	0	4.14	0.639	มาก
1.6 การชักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	17 (47.2)	17 (47.2)	2 (5.6)	0	0	4.42	0.604	มากที่สุด
1.7 การติดต่อประสานงาน	15 (41.7)	17 (47.2)	4 (11.1)	0	0	4.31	0.668	มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						4.33	0.579	มากที่สุด
2. ความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ								
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีเป้าหมาย	10 (27.8)	24 (66.7)	1 (2.8)	0	0	4.26	0.505	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว	13 (36.1)	20 (55.6)	2 (5.6)	0	0	4.31	0.583	มากที่สุด
2.3 กระบวนการสื่อสารทางการตลาด	11 (30.6)	17 (47.2)	6 (16.7)	1 (2.8)	0	4.09	0.781	มาก
2.4 การสร้างพันธมิตรทางการตลาด	10 (27.8)	18 (50.0)	6 (16.7)	0	0	4.12	0.686	มาก

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ผู้ให้ข้อมูล (N = 36)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
3. ด้านการนำความรู้ไปใช้								
3.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	13 (36.1)	18 (50.0)	4 (11.1)	0	0	4.26	0.657	มากที่สุด
3.2 มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงาน	13 (36.1)	17 (47.2)	4 (11.1)	0	0	4.26	0.666	มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						4.26	0.66	มากที่สุด
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก								
4.1 สถานที่สำหรับการอบรมมีความเหมาะสม	16 (44.4)	15 (41.7)	3 (8.3)	0	0	4.38	0.652	มากที่สุด
4.2 วัสดุอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ ระบบภาพและเสียง ที่ใช้ในการจัดอบรมมีความเหมาะสมเพียงพอ	18 (50.0)	15 (41.7)	2 (5.6)	0	0	4.46	0.611	มากที่สุด
4.3 ความเหมาะสมของอาหารและอาหารว่าง	11 (30.6)	19 (52.8)	5 (13.9)	0	0	4.17	0.664	มาก
4.4 การเดินทางมายังสถานที่อบรม	12 (33.3)	14 (38.9)	8 (22.2)	0	0	4.12	0.769	มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						4.29	0.674	มากที่สุด

การแปลผลคะแนน

ช่วงคะแนน	หมายถึง
4.21 – 5.00	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีส่วนร่วมมาก
2.61 – 3.40	มีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 – 2.60	มีส่วนร่วมน้อย
1.00 – 1.80	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

จากตาราง ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT-SPECIAL ทั้ง 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

- 1) ความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33
- 2) ความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20
- 3) ด้านการนำความรู้ไปใช้ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26
- 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.29

หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนากิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL คณะผู้วิจัยได้เดินทางลงพื้นที่เพื่อติดตามและทดสอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ หลักสูตร CBT-SPECIAL จำนวนทั้งสิ้น 15 ชุมชน ในระหว่างกิจกรรมการลงพื้นที่ดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยมุ่งเน้นประเด็นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับบริบท เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของชุมชน อันเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชน ผลการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ดังนี้

1. บ้านปางห้วยลาน อ.สันกำแพง

กิจกรรมการทำโม่บายจากงานจักสานใบลานและงานสักสาน

ความสำคัญ

เนื่องจากบ้านปางห้วยลานมีต้นตาลจำนวนมาก ชาวบ้านจึงมีภูมิปัญญาในการนำใบตาลมาทำเป็นข้าวของเครื่องใช้ เช่น กระติบข้าวเหนียว กระเป่า สานนก สานปลา เป็นต้น ที่นิยมใช้ใบตาลมาทำนั้นเพราะใบตาลมีความเหนียวและแข็งแรง ภายหลังได้นำมาทำเป็นโม่บาย ไว้ประดับตกแต่งภายในบ้าน รวมทั้งยังมีภูมิปัญญาในด้านการจักสาน ซึ่งเมื่อนำฐานการเรียนรู้ทั้ง 2 ฐานการเรียนรู้มาเชื่อมโยงกันแล้ว ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ชุมชนและกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่

ภาพที่ 17 กิจกรรมการทำโมบายจากงานจักสานโบราณและงานจักสาน

2. บ้านลงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด

กิจกรรมการเรียนรู้การทำอาหารไทลื้อ

ความสำคัญ

เป็นกิจกรรมที่นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ บ้านลงเหนือ โดยใช้
อาหารท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการทำการเกษตรของ
ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิต
ในชุมชน

ภาพที่ 18 กิจกรรมการเรียนรู้การทำอาหารไทลื้อ

3. บ้านวังไผ่ อ.แม่เมาะ

กิจกรรมการคว่ำชาผักเลน

ความสำคัญ

ผักเลน เป็นผักพื้นบ้านที่ชอบขึ้นบริเวณริมแม่น้ำ และพบมากบริเวณบ้านวังไผ่ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำกก ชาวบ้านนิยมนำผักเลนมาประกอบอาหาร เช่น แกงผักเลน หรือรับประทานเป็นผักสดคู่กับน้ำพริก ผักเลนมีสรรพคุณช่วยขับลมและบำรุงเลือด และมีกลิ่นหอมเย็น จึงได้มีการนำผักเลนมาทดลองคว่ำเป็นชา เพื่อรับประทานหลังมื้ออาหาร ซึ่งชาวไทลื้อมักจะรับประทานน้ำชาหลังมื้ออาหารที่เรียกว่าน้ำหล้า ชาผักเลนนอกจากจะเป็นเครื่องดื่มหลังมื้ออาหารแล้วยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้

ภาพที่ 19 กิจกรรมการคว่ำชาผักเลน

4. บ้านเหมืองกุง อ.หางดง

กิจกรรมการปั้นดินแบบดั้งเดิม

ความสำคัญ

เครื่องปั้นดินเผา เป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านเหมืองกุงที่สืบทอดกันมายาวนานกว่า 200 ปี ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของบ้านเหมืองกุงคือน้ำตัน ซึ่งยังคงสืบทอดภูมิปัญญาการปั้นน้ำตันมาจนถึงปัจจุบัน และมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น แต่ยังคงรักษาองค์ความรู้ในการปั้นแบบดั้งเดิมเอาไว้ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปั้นดินแบบดั้งเดิมและนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้

ภาพที่ 20 กิจกรรมการปั้นดินแบบดั้งเดิม

5. บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง

กิจกรรมผ้ามัดย้อมด้วยสีหินโมคคัลลาน

ความสำคัญ

เดิมทีชุมชนใช้เปลือกไม้ ใบไม้ ต้นไม้ มาทำเป็นสีย้อมผ้า ภายหลังได้สังเกตเห็นว่าเป็นการทำลายป่าธรรมชาติ จึงหาวิธีใช้วัตถุดิบอื่นมาย้อมสีผ้าเพื่อการรบกวนทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด จึงทดลองนำหินดินดานที่อยู่ในชุมชน นำมาบดเป็นผง แล้วนำมาย้อมผ้า แต่สีของหินไม่ติดผ้าเท่าที่ควร จึงนำยางต้นกล้วยมาผสมกับสีหิน พบว่าทำให้สีติดผ้าดีและสีไม่ตก สีหินที่นำมาย้อมผ้านั้นมีสีดำเทา ชาวบ้านจึงช่วยกันตั้งชื่อของหินว่า หินโมคคัลลาน ซึ่งโมคคัลลาน เป็นชื่อเดิมของชุมชนบ้านเชิงดอย คือ บ้านโมคคัลลาน จากการค้นพบสีที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนจึงทำให้เกิดการต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องการทอผ้าและการย้อมสีธรรมชาติ ผ่ากิจกรรมการทำผ้ามัดย้อมสีจากหินโมคคัลลาน

ภาพที่ 21 กิจกรรมผ้ามัดย้อมด้วยสีหินโมคคัลลาน

6. บ้านมุเซอปากทาง อ.อมก๋อย

กิจกรรมการเก็บ คั่ว ชง ชิม ชาดอกกาแฟ

ความสำคัญ

บ้านมุเซอปากนิยมนเพาะปลูกกาแฟ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีอยู่ 2 สายพันธุ์ คือ โรบัสต้า และ อราบิก้า เป็นพืชที่สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ ทำให้ลดการแล้วถางเพื่อทำการเกษตร จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าในช่วงเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม ของทุกปี ดอกกาแฟจะบานสะพรั่งส่งกลิ่นหอมไปทั่วทั้งป่า จึงได้มีการนำดอกกาแฟมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนคือชาดอกกาแฟ ซึ่งมีสรรพคุณในการช่วยลดน้ำตาลในเลือดและมีสารต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งสามารถนำดอกกาแฟทั้งสายพันธุ์โรบัสต้าและอาราบิก้ามาแปรรูปเป็นชาดอกกาแฟ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกาแฟ และใช้ประโยชน์จากต้นกาแฟอย่างคุ้มค่า

ภาพที่ 22 กิจกรรมการเก็บ คั่ว ชง ชิม ชาดอกกาแฟ

7. ชุมชนสันป่าเปา อ.สันทราย

กิจกรรมเก็บผักมาทำสลัดและน้ำผักเพื่อสุขภาพ

ความสำคัญ

ชุมชนสันป่าเปา เป็นชุมชนที่มีการทำการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่เพาะปลูกพืชผัก โดยมีการรวมกลุ่มและการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ จากต้นทุนของชุมชนทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความโดดเด่น จึงมีการต่อยอดให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถไปเรียนรู้ในขั้นตอนการเพาะปลูก และการดูแลรักษาพืชผักในแบบอินทรีย์ และมาสู่กิจกรรมการทำอาหารเพื่อสุขภาพ

ภาพที่ 23 กิจกรรมเก็บผักมาทำสลัดและน้ำผักเพื่อสุขภาพ

8. บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา) อ.แม่แตง

กิจกรรมทำขนมฟักทองญี่ปุ่น

ความสำคัญ

บ้านเหล่าพัฒนาเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การทำงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ จึงมีการเพาะปลูก พืชผัก ผลไม้เมืองหนาว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟักทองญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นผลผลิตที่มีชื่อเสียงและมีจำนวนมากในพื้นที่ จึงมีการนำเอาฟักทองญี่ปุ่นมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการทำขนมฟักทองที่ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นหลัก และเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เชื่อมโยงไปถึงการเกษตรซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชน

ภาพที่ 24 กิจกรรมทำขนมฟักทองญี่ปุ่น

9. ชุมชนนันทาราม อ.เมืองเชียงใหม่

กิจกรรมการทำพวงกุญแจเครื่องเงิน

ความสำคัญ

เครื่องเงินเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน และเมื่อบรรพบุรุษชาวนันทารามถูกกวาดต้อนมาอยู่ ณ เมืองเชียงใหม่ เมื่อราวสองร้อยกว่าปีก่อน ก็ได้นำองค์ความรู้และอาชีพการทำเครื่องเงินติดตัวมาด้วย และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน การทำเครื่องเงินยังคงรูปแบบที่เป็นของใช้ในอดีตแบบดั้งเดิมและมีการปรับปรุงยุคต่อเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เข้ากับการใช้งานตามยุคสมัยมากขึ้น กิจกรรมการทำพวงกุญแจเครื่องเงินจึงเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบโบราณ ผ่านการลงมือทำอย่างสร้างสรรค์ และสามารถเป็นของที่ระลึกที่ให้นักท่องเที่ยวระลึกถึงการมาเที่ยวชุมชน

ภาพที่ 25 กิจกรรมการทำพวงกุญแจเครื่องเงิน

10. ชุมชนวัดหมื่นสาร อ.เมืองเชียงใหม่

กิจกรรมการตัดตุ้งไส้หมู

ความสำคัญ

ตุ้งไส้หมู เป็นภูมิปัญญาของชาวล้านนาที่จะนำมาประดับตกแต่งในงานมงคลและวันสำคัญ เช่น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือวันปีใหม่เมือง นอกจากตุ้งไส้หมูแล้วยังมีตุ้งอีกหลากหลายชนิด ซึ่งมีความหมายและการใช้งานที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการใช้ภูมิปัญญาในด้านการพับและตัดกระดาษของคนในอดีต การตัดตุ้งไส้หมูจึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณค่า ความหมายของเครื่องประกอบพิธีกรรมของชาวล้านนาได้อย่างสนุกสนาน

ภาพที่ 26 กิจกรรมการตัดตุงไล่หมี

11. บ้านห้วยผักกูด อ.แม่แจ่ม

กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงช้าง

ความสำคัญ

ชาวบ้านห้วยผักกูด เป็นชาวปกากะญอที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับการเลี้ยงช้าง มาหลายชั่วอายุคน ซึ่งในยุคที่มีการสัมปทานป่าไม้ทั้งในเขตประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ช้างมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการทำไม้ที่ใช้ในการลากไม้ซุง และบรรพบุรุษของชาวห้วยผักกูดก็มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ในการเลี้ยงช้าง เพื่อใช้ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว สืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน การเลี้ยงช้างยังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านห้วยผักกูด แต่เปลี่ยนสถานะและบทบาทจากการทำงานลากไม้ มาเป็นช้างในกิจกรรมการท่องเที่ยว และที่ไฮมสเตย์คนเลี้ยงช้างบ้านห้วยผักกูดนี้เอง ชาวบ้านได้เลี้ยงช้างเสมือนเป็น คนในครอบครัว ให้ช้างได้มีชีวิตอยู่ในธรรมชาติและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้วิถีชีวิตคนกับ ช้างที่ผูกพันกันอย่างแนบแน่น

ภาพที่ 27 กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงช้าง

12. ชุมชนบ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา

กิจกรรมการร้อยกำไลลูกปัดลูกเดือยปกากะญอ

ความสำคัญ

ลูกปัด และลูกเดือย เป็นส่วนประกอบหลักในเครื่องประดับของชาวปกากะญอ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำได้จากธรรมชาติ ลูกปัดและลูกเดือยแต่ละชนิดมีความหมายที่แตกต่างกัน เช่น ลูกเดือยน้ำ เป็นเครื่องหมายของความอุดมสมบูรณ์ ความสงบร่มเย็นในชีวิต เป็นต้น ซึ่งผู้หญิงชาวปกากะญอนิยมสวมเครื่องประดับที่ทำจากลูกปัดและลูกเดือย รวมทั้งนำมาประดับอยู่บนลายผ้าและเครื่องแต่งกาย กิจกรรมการร้อยกำไลลูกปัดลูกเดือยปกากะญอ เป็นกระประยุต์เอาภูมิปัญญาในการทำสร้อยคอของหญิงปกากะญอ มาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบของที่ระลึกด้วยตนเอง

ภาพที่ 28 กิจกรรมการร้อยกำไลลูกปัดลูกเดือยปกากะญอ

13. ชุมชนเหล่ซอ อ.กัลยาณิวัฒนา

กิจกรรมการทำแก้วจากไม้ไผ่

ความสำคัญ

ชุมชนเหล่ซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าและมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ ในแบบพึ่งพาอาศัยระหว่างคนกับป่า จึงมีภูมิปัญญาในการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งใกล้ตัวมาใช้ในการดำรงชีวิต ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของชาวปกากะญอ และนำมาใช้งานได้สารพัดประโยชน์ ทั้งการทำบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือในการทำงานและประกอบอาชีพ กิจกรรมการทำแก้วจากไม้ไผ่ จึงเป็นการนำเสนอภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวปกากะญอที่นำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้

ภาพที่ 29 กิจกรรมการทำแก้วจากไม้ไผ่

14. บ้านปงไคร้ อ.แมริม

กิจกรรมการทำแยมสตอเบอร์รี่

ความสำคัญ

บ้านปงไคร้ ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงเหนือระดับน้ำทะเล 900 - 1300 เมตร มีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสภาพอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้เมืองหนาว โดยเฉพาะสตอเบอร์รี่ผลไม้ที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่งในหมู่นักท่องเที่ยว และบ้านปงไคร้ก็มีการเพาะปลูกสตอเบอร์รี่กันอย่างแพร่หลาย ในช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึง เดือนมีนาคม เป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเที่ยวชมสวนสตอเบอร์รี่และชิมสตอเบอร์รี่สดๆ จากไร่ที่เพาะปลูกแบบปลอดภัย ผลสตอเบอร์รี่ส่วนหนึ่งที่เหลือจากการขายผลไม้สด สามารถนำมาแปรรูปได้ เช่น การทำแยมสตอเบอร์รี่ จึงเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บผลสตอเบอร์รี่จากไร่ มาเรียนรู้การแปรรูปเป็นแยมสตอเบอร์รี่ และนำกลับไปเป็นของฝากได้

ภาพที่ 30 กิจกรรมการทำแยมสตอเบอร์รี่

15. บ้านดอนเจียง อ.แม่แตง

กิจกรรมการทำข้าวผัดผงคินาโกะอินทรีย์

ความสำคัญ

บ้านดอนเจียง เป็นชุมชนที่ปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตรจากการผลิตพืชเชิงเดี่ยวระบบเคมี มาเป็น การทำการเกษตรผสมผสานในระบบเกษตรอินทรีย์เป็นเวลามากกว่า 10 ปี จึงทำให้เกษตรกร มีองค์ความรู้ในการทำการเกษตรอินทรีย์และการทำปุ๋ยสูตรแบบพึ่งตนเองที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถต่อยอดมาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรอีกหลายผลิตภัณฑ์ เช่น แหนมหมูอินทรีย์ ชาสมุนไพร และที่มีความโดดเด่นคือ ผงคินาโกะอินทรีย์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากถั่วเหลืองอินทรีย์ กิจกรรมการทำข้าวผัดผงคินาโกะอินทรีย์จึงเป็นทั้งเมนูอาหารและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้หลากหลายชนิด ได้แก่ ข้าวกล้องอินทรีย์ ผงคินาโกะอินทรีย์ ไข่ไก่อินทรีย์ ผักอินทรีย์ ซิอิ้วอินทรีย์ เป็นต้น นับเป็นอาหารเพื่อสุขภาพและเป็นอาหารที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเข้าถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจ

ภาพที่ 31 กิจกรรมการทำข้าวผัดผงคินาโกะอินทรีย์

โปรแกรมการท่องเที่ยว 15 ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และโปรแกรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลังจากที่ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนากิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตร CBT-SPECIAL และคณะผู้วิจัยได้ลงไปทดสอบและพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน สามารถสรุปโปรแกรมการท่องเที่ยวของทั้ง 15 ชุมชน เพื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ <http://cbtchiangmai.org/>

โดยมีโปรแกรมการท่องเที่ยว 15 โปรแกรมดังนี้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านปางห้วยลาน

ชุมชนบ้านปางห้วยลาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงอนุรักษ์และส่งเสริมสุขภาพ มีกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจประกอบด้วย อ่างเก็บน้ำห้วยลาน ยอดดอยจัม เป็นที่ประดิษฐานเจดีย์ที่บรรจุกระดูกธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัย กิจกรรมปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตชาวบ้าน ในชุมชนและชมธรรมชาติบริเวณอ่างเก็บน้ำ กิจกรรมทำขนมพื้นบ้าน ศูนย์เรียนรู้การทอผ้าและการจักสาน ที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมจักสานกระติบข้าว สานนก สานปลาจากใบตาล แล้วย่านมาลัยเป็นโมบาย รวมไปถึงการพักโฮมสเตย์สัมผัสวิถีชุมชนได้อย่างลึกซึ้งหรือเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้าขึ้น กระเป๋า กระติบข้าว ไม้เป็นของฝากหรือที่ระลึกได้

โปรแกรมท่องเที่ยว (2 วัน 1 คืน) บ้านปางห้วยลาน

วันที่ 1

- 14.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยว
ณ โครงการพระราชดำริอ่างเก็บน้ำห้วยลาน (กรมประมง)
ชมการเพาะพันธุ์ปลา การแปลงเพศปลา โดยเจ้าหน้าที่ประมง
ชมการสาธิตการถักด้ายรัก สำนักงานป่าไม้อ่างเก็บน้ำห้วยลาน
- 16.30 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
- 18.30 น. รับประทานอาหารเย็น ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ
พร้อมชมการแสดงทางวัฒนธรรม
- 20.00 น. เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 2

- 07.00 น. ปั่นจักรยานทำบุญที่วัด
ชมพิพิธภัณฑ์เครื่องถ้วยสันกำแพง (บ้านอุยดา)
หรือเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้านกับเจ้าของบ้าน
รับประทานอาหารเช้า
- 09.00 น. ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน การปลูกผักปลอดสาร ผักพื้นบ้าน
กิจกรรมเรียนรู้การทอผ้าฝ้าย
กิจกรรมการทำขนมพื้นบ้าน (ขนมขี้แมง)
และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (เลมอนบีท)
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. กิจกรรมการสานกระติบข้าว สานนก สานปลา
ทำเป็นโมบายจากใบตาล หรือกิจกรรมปักกระเป๋าผ้า
กล่าวคำอำลา เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน
คุณวรรณ แก้วสุภางค์ 085-6157686
คุณจินดา ยะดำ 082-1872459

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

ถ.หลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ชุมชนไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนา กว่า 600 ปี แต่ยังคงรักษา
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้เป็นอย่างดี บ้านหลวงเหนือนำเสนอการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงวัฒนธรรม ที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้
ถึงวิถีชีวิตของคนไทลื้อผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
เช่น ภาษาลื้อ ศิลปวัฒนธรรมไทลื้อ อาหารไทลื้อ และการแต่งกาย
นอกจากนี้ในชุมชนยังมีแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
อีกหลายอย่าง เช่น การทำตุ๊กตาไม้ การทำข้าวแคบ การทำกระดาษสา
และเยี่ยมชมเจดีย์ม่าน วัดหาลือ ณ วัดศรีบุญเมือง วัดสุบ้านคูเมือง
ของชุมชน

โปรแกรมท่องเที่ยว “วัฒนธรรม นวัตกรรม” ชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

โปรแกรมที่ 1

วันที่ 1

09.00 - 09.30 น. กิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว
แบบชาวไทลื้อ พร้อมนำขึ้นลิ้นป้อย
และผูกข้อมือรับขวัญ
น. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านในบุญ
ชมวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทลื้อ
ชมเจดีย์ม่าน, วัดหาลือ,
บ้านผาย, กอผ้า, พิพิธภัณฑ์ลื้อข้าว
น. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านในบุญ
รับประทานอาหารว่าง
เรียนรู้และลงมือทำกระดาษสา
น. เจดีย์ม่านกระดาษสา
กิจกรรมทำอาหารกลางวันโดยไทลื้อ
โฮมสเตย์ไทลื้อ น. ศูนย์การเรียนรู้
ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านในบุญ
เรียนรู้กระบวนการผลิตและพันสีตุ๊กตาไม้
อัตลักษณ์ชุมชน น. บ้านตุ๊กตาไม้บ้านผาย
เรียนรู้การทำและชิมข้าวแคบบ้าน
น. เจดีย์ม่านกระดาษสาบ้าน
เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
กินหม่อมถั่วมัน (ภาคเหนือและการแสดง
ดนตรีพื้นเมือง) ฟ้อนเมืองหลวงช่วงไทลื้อ
และไฟลื้อของ) น. ศูนย์การเรียนรู้
เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

วันที่ 2

06.00 - 06.30 น. ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
06.30 - 09.00 น. เดินทางไปทำกิจกรรมยามเช้า
น.ทุ่งนาฟ้ากว้าง
พร้อมรับประทานอาหารเช้า
09.00 - 10.00 น. ผูกข้อมือแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 2

วันที่ 1

09.00 - 09.30 น. กิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว
แบบชาวไทลื้อ พร้อมนำขึ้นลิ้นป้อย
และผูกข้อมือรับขวัญ
น. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านในบุญ
ชมวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทลื้อ
ชมเจดีย์ม่าน, วัดหาลือ,
บ้านผาย, กอผ้า, พิพิธภัณฑ์ลื้อข้าว
น. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านในบุญ
รับประทานอาหารว่าง
เรียนรู้กระบวนการผลิต
และพันสีตุ๊กตาไม้โดยไทลื้อ
น. บ้านตุ๊กตาไม้บ้านผาย
ร่วมลงมือทำอาหารกลางวันโดยไทลื้อ
โฮมสเตย์ไทลื้อ
เรียนรู้และลงมือทำไหมฟั่นด้วยตัวเอง
น. เจดีย์ม่านกระดาษสาบ้าน
กิจกรรมเรียนรู้ภูมิปัญญา
น. บ้านผาย (เก็บไข่ไก่)
ทำของหวานจากมะพร้าว
น. บ้านสวนพริกขี้หนูสวน
เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
กินหม่อมถั่วมัน (ภาคเหนือและการแสดง
ดนตรีพื้นเมือง) ฟ้อนเมืองหลวงช่วงไทลื้อ
และไฟลื้อของ) น. ศูนย์การเรียนรู้
เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

วันที่ 2

05.30 - 06.00 น. ตื่นนอนทำภารกิจส่วนตัว
06.00 - 08.00 น. ร่วมลงมือทำอาหารและงานชิ้นยาว
พร้อมกันทำบุญไหว้พระ ณ วัดศรีบุญเมือง
รับประทานอาหารเช้า น. โฮมสเตย์
08.00 - 09.00 น. ผูกข้อมือแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณพรรยา บัวมะลิ 081-9519320 คุณพนัสนิคม บัวมะลิ 085-5294456

**การท่องเที่ยวโดยชุมชน
สับป่าเปา**

ต.สับป่าเปา อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ช่องทางการติดต่อชุมชน

คุณลาวัลย์ เมียโงสง 084-6132936
คุณสุวิชา อินทร์ทองแดง 089-7572780

ชุมชนสับป่าเปา ตำบลสับป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนใกล้เมือง ที่ทำเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์
นำเสนอการเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์พร้อมเมนูอาหารจากผักออร์แกนิกเพื่อสุขภาพ แหล่ง
ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชนสับป่าเปา ประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้การ
ปลูกผักอินทรีย์ เก็บผักในสวนมาทำสลัด เรียนรู้การแปรรูปผัก การปั่นจักรยานชมวิถีชุมชน
เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง แหล่งเรียนรู้วิถีศิลปวัฒนธรรมล้านนาและโบราณวัตถุที่น่าสนใจ
ร่วมทั้งการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นของฝากของที่ระลึก เช่น ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว
พืชผักปลอดสารพิษ

โปรแกรมท่องเที่ยว

วันที่ 1

ช่วงเช้า
09.00 -12.00 น.

ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ
กิจกรรมเรียนรู้การเพาะปลูกพืชผักแบบออร์แกนิก
กิจกรรมเก็บผักในสวน สลัดผักจานโต
เรียนรู้การทำน้ำสลัดผัก
รับประทานอาหารจากผักออร์แกนิก

ช่วงบ่าย
13.00 น.

เรียนรู้การแปรรูปผัก (ตามฤดูกาล) เช่น ผักดองอินทรีย์
การทำข้าวเกรียบสมุนไพร
เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
ปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตชุมชน
รับประทานอาหารเย็น ชมการแสดงทางวัฒนธรรม
พักผ่อนที่บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 2

รับประทานอาหารเช้าที่บ้านพักโฮมสเตย์
เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง
พูดคุยแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

บ้านแหมเมืองกุง บรรพบุรุษของชาวบ้านแหมเมืองกุงนั้นเป็นคนเผ่าไท ที่ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองมู เมืองสาครรัฐเชียงตุง (เขตรัฐฉานของประเทศพม่าในปัจจุบัน) ในยุค“เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ที่พระเจ้ากาวิละ เจ้าเมืองเชียงใหม่ ได้เกณฑ์ที่กำลัคนจากพม่าและสิบสองปันนา มาฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ บรรพบุรุษของชาวบ้านแหมเมืองกุงนั้นได้ถูกจัดให้ตั้งรกรากในพื้นที่บ้านแหมเมืองกุงในปัจจุบัน เพื่อทำนาและส่งข้าวเปลือกให้กับเจ้าเมือง หากนับระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ก็นับเป็นเวลา 200 กว่าปีแล้ว ชาวบ้านแหมเมืองกุงมีภูมิปัญญาโดดเด่น ที่เรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ และอาชีพของชาวบ้านแหมเมืองกุงที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือ การทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น น้ำตั้น (คนโท) หม้อน้ำ สำหรับใส่น้ำดื่ม น้ำใช้ โดยในสมัยก่อนจะทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อไว้ใช้ในครัวเรือน ใช้ในศาสนาพิธี และผลิตน้ำตั้นถวายเจ้านายชั้นสูง ปัจจุบันชาวบ้านแหมเมืองกุงยังคงผลิตเครื่องปั้นดินเผาไว้ใช้ในครัวเรือนและส่งขาย หรือข้างบ้านบางคนรับทำงานปั้นลักษณะพิเศษตามที่ลูกค้าต้องการ ผลิตกันทั้งเครื่องปั้นดินเผาบ้านแหมเมืองกุงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ โดยกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ เรียนรู้ภูมิปัญญาการปั้นดินของช่างปั้นมืออาชีพ ซึ่งแต่ละคนมีผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ กิจกรรมปั้นดินแบบดั้งเดิม ระบายสีตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาตามจินตนาการ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจากชุมชนที่มีให้เลือกหลากหลาย ทั้งของใช้ของประดับตกแต่งบ้าน เพื่อนำกลับไปเป็นของฝากของที่ระลึก

โปรแกรมท่องเที่ยว ชุมชนบ้านแหมเมืองกุง

ช่วงเช้า

- 09.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ ลานน้ำตั้นหลวง ฟังเรื่องราวภูมิปัญญาการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของบ้านแหมเมืองกุง
- 09.30 น. ชมการปั้นเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม และ แบบสมัยใหม่
- 10.30 น. รับประทานอาหารว่าง
- 11.00 น. กิจกรรมการปั้นดินแบบดั้งเดิมของบ้านแหมเมืองกุง
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงบ่าย

- 13.00 น. ระบายสีสร้างสรรค์ผลงานบนเครื่องปั้นดินเผาของตนเอง และนำกลับไปเป็นของที่ระลึก
- 15.00 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน
คุณวชิระ สัจจันท์ 089-5527082

การท่องเที่ยวโดยชุมชน วัดห่มเป็นสาร

ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ชุมชนวัดห่มเป็นสาร ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนที่ดัดแปลงเครื่องเงิน และภูมิปัญญาการทอผ้าไหมในย่านวัดลาย วัดห่มเป็นสาร เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนในชุมชนที่เชื่อมโยงกับวัดอย่างเหนียวแน่นซึ่งวัดห่มเป็นสาร เป็นวัดที่สำคัญที่สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์มังราย ในอดีตเป็นสถานที่เปลาราชสาสน์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ซึ่งมีคัมภีร์โบราณจำนวนมาก อีกทั้งวัดห่มเป็นสารยังมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับทหารญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น พื้นที่บริเวณวัดห่มเป็นสารเคยเป็นโรงพยาบาลของทหารญี่ปุ่น และมีทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตที่โรงพยาบาลแห่งนี้ จำนวนหลายสิบคน ภายหลังได้สร้างอนุสรณ์สถานพิพิธภัณฑ์ของทหารญี่ปุ่นและจัดพิธีไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิตและมีคนญี่ปุ่นเดินทางมาร่วมไว้อาลัยทุกปี

สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญภายในวัดห่มเป็นสาร

1. หอศิลป์สุทธจิตโต อาคารสำเนาประยุกต์ โดยฝีมือการทอผ้าไหมของช่างในชุมชน ที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชนผ่านการทอผ้าไหมห่มเป็นสารอย่างยั่งยืน
2. อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย
3. พิพิธภัณฑ์วัดห่มเป็นสาร
4. เจดีย์ทรงล้านนาแบบสมโภชใหญ่

กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย กิจกรรมการตัดทุ่งล้านนา เรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมห่มเป็นสาร วิถีชีวิตชุมชนและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น เครื่องประดับจากเงินแท้ ผลิตภัณฑ์จากการทอผ้าไหมห่มเป็นสาร เป็นต้น

โปรแกรมท่องเที่ยว ชุมชนวัดห่มเป็นสาร

ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

- 09.00 น. ชุมชนกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว บริเวณลานหน้าหอศิลป์สุทธจิตโต
- 09.30 น. ชมหอศิลป์สุทธจิตโต ฟังเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชน ตระการตากับฝีมือช่างล้านนาและชิ้นส่วนของเมืองเชียงใหม่ ชมพิพิธภัณฑ์วัดห่มเป็นสาร ศึกษาเรื่องราววิถีชีวิตในอดีตและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สักการะเจดีย์ทรงล้านนาแบบสมโภชใหญ่ เรื่องราวของครูบาศรีวิชัยและตำนานเสือเขี้ยว
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ร้านก๋วยเตี๋ยว “เนโคโน” ร้านก๋วยเตี๋ยวขึ้นชื่อในชุมชน
- 13.00 น. เยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาการทำผ้าไหมห่มเป็นสาร กิจกรรมตัดทุ่งล้านนาโบราณ
- 14.30 น. รับประทานอาหารว่าง (มีเครื่องดื่มและน้ำสแน็คฟรี)
- 15.00 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึก เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณสนธิ์ บุญแล่น 081-9516711

คุณสุภาพ เจริญภักดี 087-1932793

การท่องเที่ยวโดยชุมชน วัดนันทาราม

ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ชุมชนเมืองที่เป็นที่รู้จักในเรื่องภูมิปัญญาการทำเครื่องเขิน ภูมิปัญญาของชาวไทเขินเมืองเชียงตุงที่อพยพมาอยู่เมืองเชียงใหม่ในยุค “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ซึ่งผู้ที่อพยพมานั้นล้วนเป็นสลา (ช่างฝีมือ) ที่มีฝีมือในการทำข้าวของเครื่องใช้ ภาชนะสำหรับใช้ในคุ้ม หรือเรียกกันว่า เครื่องฮักเครื่องหาง หรือ “เครื่องเขิน” นั่นเองปัจจุบันชุมชนวัดนันทาราม มีภูมิปัญญาการทำเครื่องเขินเหลืออยู่น้อย ชุมชนจึงใช้การท่องเที่ยว เป็นช่องทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอันมีค่านี้ไม่ให้สูญหาย โดยนำเสนอ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ การทำเครื่องเขิน ประกอบกับชาวเขินนันทารามนั้นมีวิถีชีวิตที่ผูกพันเชื่อมโยง กับวัดนันทาราม วัดเก่าแก่อายุกว่า 600 ปี มีสถานที่สำคัญในวัด ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ เจดีย์บรมธาตุพระเอกธาตุ พระพุทธรูปหล่อด้วย ทองสัมฤทธิ์ขัดเงามีเพชรฝังที่อุณาโลม ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร นอกจากนี้ วัดนันทารามยังเป็น 1 ใน 9 ของวัดที่ใช้ในการวางผังเมืองเชียงใหม่อีกด้วย กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนวัดนันทาราม ได้แก่ การเที่ยวชมสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภายในวัด ชมสมุนไพร ต้นไม้ใหญ่ ชมพิพิธภัณฑ์เครื่องเขิน เรียนรู้ภูมิปัญญา การทำเครื่องเขินจากครูภูมิปัญญา กิจกรรมการทำพวงกุญแจเครื่องเขิน และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

โปรแกรมท่องเที่ยว

ชุมชนวัดนันทาราม

ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

- 09.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยว
สักการะพระประธานบนวิหาร หลวงพ่อเพชร
พระบรมธาตุเจ้า หอพระไตรปิฎก ณ วัดนันทาราม
เยี่ยมชมลานกิจกรรมบริเวณต้นไม้ใหญ่และสมุนไพรภายในวัด
ศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน
และผังเมืองเชียงใหม่ (ศึกษาเมือง)
- 10.00 น. เรียนรู้ภูมิปัญญาการทำเครื่องเขิน
จากแม่ครูดวงกมล ใจทำเป็น
- 10.30 น. เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เครื่องเขินภายในวัดนันทาราม
กิจกรรม work shop การทำพวงกุญแจเครื่องเขิน
- 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง (ข้าวมันไก่นันทาราม)
- 13.00 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน พุดกุยแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

ร.ต.ท.ไชยพล แสนมโน 089-5521540
คุณนิตยา ชัยชนะ 089-7556035

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านปงไคร้

ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

บ้านปงไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ท่ามกลางหุบเขาและธรรมชาติที่สวยงาม มีความโดดเด่นของพื้นที่ คือเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ มีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ สัมผัสได้ถึงกลิ่นอายของธรรมชาติ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว และด้วยสภาพอากาศที่ยืนจึงทำให้บ้านปงไคร้ปลูกพืชผักเมืองหนาวได้ดี เช่น สตอเบอรี่ แดงกวาดิบญี่ปุ่น ผักตระกูลสลัดที่ชาวบ้านปลูกแบบปลอดสารพิษ นอกจากนี้บ้านปงไคร้ยังเป็นสถานที่ที่ค้นพบกล้วยไม้พันธุ์พญาเมฆี ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นกล้วยไม้ที่สวยงามชนิดหนึ่งของโลก เป็นกล้วยไม้พันธุ์หายาก ที่ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้ จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อน และสัมผัสอากาศหนาวที่มีเกือบจะตลอดทั้งปี นำไปสู่การพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปงไคร้ แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย พระธาตุศรีขรสมุทร ชมวัดทะเลหมอก ณ จุดชมวิวน้ำปงไคร้ ชมสวนเกษตร กิจกรรมเก็บสตอเบอรี่/องุ่น และนำมาแปรรูปเป็นแยม (ตามฤดูกาล) ผักโฮมสเตย์สัมผัสอากาศหนาวและวิถีชุมชน เรียนรู้การทำอาหาร กิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ไม้พญาเมฆี

โปรแกรมท่องเที่ยวบ้านปงไคร้

โปรแกรมที่ 1

- วันที่ 1**
- 10.00 น. กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว และนำชมชุมชนและโปรแกรมท่องเที่ยว
 - 10.30 น. กิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้ไม้พญาเมฆีจากดินไทย
 - 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
 - 13.00 น. เรียนชมสวนเกษตรและไร่สตอเบอรี่/สวนองุ่น กิจกรรมเก็บสตอเบอรี่ ทำแยมสตอเบอรี่ ทำแยมองุ่น (ตามฤดูกาล)
 - 16.30 น. เรียนรู้วิธีการทำอาหาร "ปลาลากูน" และทำอาหารเย็นร่วมกัน
 - 18.30 น. รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน พร้อมชมการแสดงจากเยาวชนในชุมชน
 - 20.30 น. เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย

- วันที่ 2**
- 07.00 น. ร่วมทำบุญตักบาตรกับชาวบ้าน ณ วัดปงไคร้ พระธาตุศรีขรสมุทร
 - 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
 - 09.30 น. เที่ยวชมสวนกาแฟ และเรียนรู้กระบวนการคั่วกาแฟสดกาแฟ และชิมกาแฟ ณ บ้านไร่กลางถง
 - 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
 - 13.00 น. พักผ่อนแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 2

- วันที่ 1**
- 10.00 น. กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว มอบเข็มกลัดกล้วยไม้ประดิษฐ์ และนำชมชุมชนและโปรแกรมท่องเที่ยว
 - 10.30 น. เรียนรู้กระบวนการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้และดูแลกล้วยไม้
 - 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
 - 13.00 น. เรียนป่าชุมชนธรรมชาติ ปล่อยกล้วยไม้คืนสู่ป่า และชมต้นไม้ประจำหมู่บ้าน "ต้นพระเจ้า 5 พระองค์"
 - 15.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย
 - 16.30 น. กิจกรรมการทำอาหาร "ปลาลากูน" เมนูท้องถิ่นขึ้นชื่อ
 - 18.00 น. รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน พร้อมชมการแสดงพื้นบ้านของเยาวชนในชุมชน
 - 20.00 น. เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย นึกหมายเวลาทำกิจกรรมในวันรุ่งขึ้น

- วันที่ 2**
- 07.00 น. ร่วมทำบุญตักบาตร ณ วัดปงไคร้ สอนทำขนมกับเจ้าอาวาสและรับพร
 - 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
 - 09.30 น. เรียนชมสวนเกษตร และชมวิถีชีวิตคนในชุมชน
 - 11.30 น. พักผ่อนรับประทานอาหารกลางวัน
 - 13.00 น. พักผ่อนแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณจันทร์ทิพย์ ต้าว้าง 096-2534957

คุณนิรนุช ตะตยา 089-9566807

การท่องเที่ยวโดยชุมชน โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

ต.เมืองเก่า อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

บ้านเหล่า ตั้งอยู่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติแม่แตง ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ ประชากรที่อาศัยอยู่มีทั้งคนพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง บ้านเหล่ามีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกันระหว่าง คน ป่า และเมือง แม้ปัจจุบันมีคนเก็บเห็ดมาขายลดลง แต่ก็ยังคงมีการทำเห็ดแบบภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ได้เห็นอยู่ โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2559 – 2562 เหมาะสำหรับผู้มาท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนใกล้ธรรมชาติสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ประกอบด้วย ชมวิถีชีวิตการทำเหมืองแบบดั้งเดิม ชมวิวนอนทอดตอยม่อนเงาะ ชมพระอาทิตย์ขึ้น ชมทะเลหมอก ชมกล้วยไม้แวนด้า เที่ยวชมไร่ฟักทองญี่ปุ่น กิจกรรมทำขนมจากพืชผลทางการเกษตรในชุมชน อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กาแฟ ชา ไข่ ผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง เป็นของฝากของที่ระลึกได้

โปรแกรมท่องเที่ยว (2วัน 1 คืน)

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

ต.เมืองเก่า อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

วันที่ 1

บ่าย

ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำสาวรส และนำชุมชนชมวิถีชีวิตการทำเหมืองแบบดั้งเดิม รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชมการแสดงระบำม้ง/ระบำไทใหญ่ ณ ลานศูนย์ข้อมูลกลุ่มแม่บ้าน เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 2

05.00 น.

ตื่นนอน

05.30 น.

เดินทางไปชมพระอาทิตย์ขึ้น ชมทะเลหมอกและชมกล้วยไม้แวนด้า

08.00 น.

รับประทานอาหารเช้า

09.00 น.

เก็บสัมภาระ ทำธุระส่วนตัว

10.00 น.

เที่ยวชมไร่ฟักทองญี่ปุ่น และกิจกรรมทำขนมฟักทองญี่ปุ่น

12.00 น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น.

เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน พักผ่อนแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง

- เที่ยวชมไร่ชาลุงเดช
- เที่ยวชมไร่องุ่น
- เรียนรู้การทำกาแฟสีเขียว ณ ร้านกาแฟดอยแดง

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณพิจิตร เพชรพลอยคำ 087-1836415

คุณสุทัศน์ จอมเมิด 081-1651453

ด.สมเปิง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

บ้านดอนเจียง

มีจุดเด่นด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เคยมีประสบการณ์การทำเกษตรโดยพึ่งสารเคมีค่อนข้างมาก ผลคือ ชุมชนเป็นหนี้สินจากการลงทุนซื้อสารเคมี และเสียสุขภาพ จึงรวมกลุ่มกันเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการทำเกษตรอินทรีย์เข้ามาให้ความรู้ พร้อมแหล่งทุนสนับสนุน จนปัจจุบันทำให้บ้านดอนเจียงเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเกษตรอินทรีย์ จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนภายนอกมาศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการและการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านดอนเจียง ประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ชมแปลงผักออร์แกนิก เก็บผักออร์แกนิกมาทำอาหาร กิจกรรมการทำชาสมุนไพร พร้อมให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองชิมชา และอีกหนึ่งความโดดเด่นของบ้านดอนเจียง คือ ผลิตภัณฑ์ชุมชน จากผลผลิตเกษตรอินทรีย์ เช่น ผงคินาโทะ จากการแปรรูปหัวเห็ดหลิน อีโคโนมิก ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ชาสมุนไพร ผักปลอดสารพิษ แพนนอินทรีย์ เป็นต้น ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้ออุดหนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน นำกลับไปเป็นของฝาก

โปรแกรมท่องเที่ยว บ้านดอนเจียง

- 09.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยว
ไหว้พระสักการะพระธาตุศรีวิชัย ณ วัดดอนเจียง
ฟังประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ / จิบชาสมุนไพร ชิมขนมพื้นบ้าน
- 10.00 น. เรียนรู้การแปรรูปผงคินาโทะจากหัวเห็ดหลินอินทรีย์
กิจกรรมทำอาหารจากผงคินาโทะ
(ข้าวผัดผงคินาโทะเพื่อสุขภาพ)
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ สวนเกษตร
- 13.00 น. กิจกรรมการเรียนรู้การปลูกผักออร์แกนิก
- 17.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณอนันต์ สมจิตร 083-5770495

คุณรัฐรัช ศรีแท่นแก้ว 063-9622652

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านวัดจันทร์

ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

ข้อมูลการติดต่อชุมชน
 คุณฉวีวรรณ กงมะลิ 098-0011187
 คุณจินดา ศรีป่าสน 097-9913991

**โปรแกรมท่องเที่ยว
บ้านวัดจันทร์**
 ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

วันที่ 1

11.00 น. ชุมชนกล่าวต้อนรับ แนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยว
 ประวัติชุมชน ข้อควรปฏิบัติ ณ ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว อ.กัลยาณิวัฒนา

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว อ.กัลยาณิวัฒนา

13.00 น. ชมวิหารไร่แวง ชมอุโบสถไม้สัก ไหว้พระขอพร
 พึ่งประวัติความเป็นมาของบ้านวัดจันทร์

14.00 น. เรียนรู้การทอผ้า ปักผ้า ภูมิปัญญาของชาวกระเหรี่ยง

14.30 น. แช่เท้าสมุนไพร อบสมุนไพร เพื่อสุขภาพ (สปากระเหรี่ยง)

16.30 น. เข้าบ้านพัก Homestay

17.30 น. ชมวิวอำเภอ กัลยาณิวัฒนา 180 องศา

18.00 น. พึ่งประวัติความเป็นมาของโคไฟหลู (เจดีย์)

19.00 น. รับประทานอาหารเย็น พร้อมชมการแสดงทางวัฒนธรรม

20.00 น. เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 2

07.00 น. ชมพระอาทิตย์ขึ้นและดูทะเลหมอกกับอากาศบริสุทธิ์ ที่อ่างเหวี่ยงอ้อ

08.00 น. ชมป่าต้นน้ำ ไร่อาหารปลาที่อ่างเก็บน้ำห้วยบ้านร้าง และรับประทานอาหารเช้า

09.30 น. กิจกรรมการร้อยลูกปัด ลูกเต๋อย เครื่องประดับของชาวกระเหรี่ยง

10.30 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึก เดินทางกลับ

ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

บ้านแหล่ซอ เกิดจากการรวมกันของ 3 หย่อมบ้าน ได้แก่ บ้านห้วยฮ่อม บ้านดอยตุง และบ้านห้วยครก ทั้ง 3 หย่อมบ้านตั้งอยู่บนหุบเขาและไหล่เขา ท่ามกลางป่าสนที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 900 – 1,200 เมตร อากาศจึงเย็นสบายตลอดทั้งปี และหนาวจัดในช่วงฤดูหนาว จนเกิดเป็นแม่คะนิงขึ้นตามยอดทิวเขาชาวบ้านแหล่ซอเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาการทำนาขั้นบันได การตีมีด การทอผ้า และการจักสาน กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้การทำนาขั้นบันได การทำอาหารและขนมเมตอซู (ขนมของชนเผ่ากะเหรี่ยง) สัมผัสวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงอย่างลึกถึงด้วยการพักโฮมสเตย์ เดินป่าเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ชมน้ำตกและต้นน้ำแม่แจ่ม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ฝีมือของชุมชน เช่น เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ผ้าพันคอ กระเป๋าปักลายแบบกะเหรี่ยง ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อเป็นของฝากของที่ระลึกอีกด้วย

โปรแกรมท่องเที่ยว (2 วัน 1 คืน) ชุมชนบ้านแหล่ซอ

ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

วันที่ 1

- 13.00 น. รับนักท่องเที่ยว ณ ศูนย์ข้อมูลกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอ กัลยาณิวัฒนา และเดินทางไปยังบ้านแหล่ซอ
- 13.30 น. เดินทางถึงบ้านแหล่ซอ ชุมชนกล่าวต้อนรับ ณ วัดห้วยฮ่อม พร้อมทักทายด้วยภาษาชนเผ่า เยี่ยมชมกลุ่มอาชีพทอผ้า กิจกรรมเรียนรู้การทำนา
- 14.30 น. กิจกรรมการทำแก้วไม้ไฟ
- 15.30 น. กิจกรรมการดำข้าวครกกระเบื้อง และป่าช้าโป่งทุ่งที่บ้านพักโฮมสเตย์
- 16.30 น. เข้าที่พักโฮมสเตย์ ทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าของบ้าน เก็บผักสวนครัวมาทำอาหารเย็น รับประทานอาหารและพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 2

- 07.00 น. ตักบาตรตอนเช้าร่วมกับเจ้าของบ้าน ที่วัดห้วยฮ่อม
- 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.30 น. กิจกรรมการทำขนมเมตอซู
- 10.00 น. เรียนรู้วิถีการทำนาขั้นบันได
- 11.30 น. เก็บผักจากทุ่งนามาทำอาหารกลางวันบนเตียงนา
- รับประทานอาหารกลางวัน
- ชมเรือนพืชมงคลและสมุนไพรในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
- ชมน้ำตกและต้นน้ำแม่แจ่ม
- 13.30 น. เดินทางกลับที่พัก เพื่อเก็บสัมภาระและเตรียมเดินทางกลับ
- 14.00 น. เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณฤทธิศักดิ์ ธรรมวันเพ็ญ 080-8592978
คุณชัยรัตน์ ม่วงศิริตาน 085-6538114

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยผากกุด

ต.แม่ศึก อ.แม่จัน จ.เชียงราย

บ้านห้วยผากกุด หมู่ที่ 12 ต.แม่ศึก อ.แม่จัน จ.เชียงราย หรือเป็นที่รู้จักในชื่อ โฮมสเตย์คนเลียงช้าง บ้านห้วยผากกุด โฮมสเตย์ได้รับการรับรองโดยการท่องเที่ยว มีธรรมชาติที่สวยงาม นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงช้างแบบดั้งเดิมในป่า และเรียนรู้วิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง ซึ่งบางครอบครัวท่องเที่ยวและอาศัยอยู่ในชุมชนนาน 2 – 6 เดือน กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนประกอบด้วย การเยี่ยมชมสัมผัสวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ(กระเหรี่ยง) และสัมผัสวิถีชีวิตการเลี้ยงช้างในป่าแบบดั้งเดิม ทำกิจกรรมในป่า เช่น ตั้งแคมป์นอนในป่า พร้อมทำกับข้าวในป่าด้วยกระทะบอโกไฟ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชนกระเหรี่ยงที่พึ่งพาอาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ชุมชนยังคงรักษาภูมิปัญญาการทอผ้า และมีผลิตภัณฑ์จากผ้าทอให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก

โปรแกรมท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ช้าง 3 วัน 2 คืน
บ้านห้วยผากกุด
ต.แม่ศึก อ.แม่จัน จ.เชียงราย

วันที่ 1

- 14:00 น. เดินทางถึงบ้านห้วยผากกุด กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว ฟังเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนคนเลียงช้าง บ้านห้วยผากกุด
- 15:00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์ พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 17:00 น. เยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้าน ในหมู่บ้านห้วยผากกุด
- 18:30 น. พิธีผูกแขนต้อนรับนักท่องเที่ยว / รับประทานอาหารร่วมกัน
- 20:00 น. พักผ่อนที่บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 2

- 07:00 – 08:00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08:30 น. ศึกษาวิถีชีวิตและธรรมชาติของช้างในแหล่งธรรมชาติ
- 11:00 น. ร่วมกันประกอบอาหารโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ
- 12:00 น. รับประทานอาหารร่วมกัน(จากการประกอบอาหารตนเอง)
- 13:00 น. ร่วมกันทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ฝายชะลอน้ำ แนวกันไฟ หรืออื่นๆ (ตามฤดูกาล)
- 15:00 น. เดินทางกลับหมู่บ้าน
- 17:00 – 18:00 น. ชมการแสดงชนเผ่า
- 18:00 น. รับประทานอาหารร่วมกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 20:00 น. พักผ่อนที่บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 3

- 07:00 น. จิบกาแฟ ชมวิวบ้านห้วยผากกุดยามเช้า
- รับประทานอาหารเช้า ที่บ้านพักโฮมสเตย์
- 10:00 น. เรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้ากระเหรี่ยง การจักสานจากไม้ไผ่
- 11:00 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน พูดคุยแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณสินชัย (เจริญบรรพต) 083-3180490
คุณสาริด ๑๙๔๖๘๐๙๗-๙๕๗๔๕๙๓

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านมูเซอปากทาง

ต.ม่อนจอง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

บ้านมูเซอปากทาง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ หรือที่นิยมเรียกกันว่า มูเซอ มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์และเด่นชัดในวิถีชีวิต ทั้งด้านภาษา การแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย ประเพณี ความเชื่อ ที่ชุมชนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทำให้บ้านมูเซอปากทาง มีเสน่ห์อย่างมากด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวลาหู่ และอีกหนึ่งความโดดเด่นของบ้านมูเซอปากทาง คือ ดอยม่อนจอง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว เป็นดอยที่ติดอันดับ 1 ใน 10 ของยอดดอยที่สูงที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เดินขึ้นดอย ชมความงามของวิวทิวทัศน์ของภูเขาสูง และทุ่งหญ้าเขียวขจีในช่วงฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ นอกจากนี้การเดินทางขึ้นดอยม่อนจองแล้วชุมชนยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่น่าสนใจ ประกอบด้วย การเที่ยวชมสวนกาแฟ เรียนรู้การปลูกกาแฟอินทรีย์ และการแปรรูปกาแฟ กิจกรรมการคว่ำชา กาแฟ พักโฮมสเตย์สัมผัสวิถีชีวิตชาวลาหู่ และชมพระอาทิตย์ขึ้น ณ จุดชมวิวน้ำมูเซอปากทาง

โปรแกรมท่องเที่ยว (2 วัน 1 คืน)

ชุมชนบ้านมูเซอปากทาง

ต.ม่อนจอง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

วันที่ 1

- 11.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ ศูนย์บริการการท่องเที่ยวดอยม่อนจอง แนะนำชุมชนและโปรแกรมการท่องเที่ยว
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ บ้านพักโฮมสเตย์
- 13.00 น. เรียนรู้การปลูกกาแฟอินทรีย์ กิจกรรมการเพาะกล้ากาแฟอินทรีย์ เรียนรู้กระบวนการแปรรูปกาแฟ และการคว่ำชาดอกกาแฟ
- 16.30 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย สัมผัสวิถีชีวิตชาวลาหู่ที่บ้านพักโฮมสเตย์
- 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น ณ บ้านพักโฮมสเตย์
- 19.30 น. ร่วมกิจกรรมการเต้นจะคี (เฉพาะวันที่ในชุมชนมีกิจกรรมการเต้นจะคี)
- 20.30 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย ณ บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 2

- 05.30 น. ชมพระอาทิตย์ขึ้น ณ จุดชมวิวน้ำมูเซอปากทาง
- 07.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.00 น. เดินทางกลับ หรือเดินทางขึ้นดอยม่อนจอง (เดือน พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์)

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณรัตนาง จะเตาะ 081-0359468
คุณนิลยา จะแก 0613488151

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านเชิงดอย

ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

บ้านเชิงดอย เป็นชุมชนคนพื้นเมืองล้านนา มีภูมิปัญญาการทอผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย เป็นสินค้า TOP ขึ้นชื่อ เช่น เสื้อผ้าพื้นเมืองแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์สมัยใหม่ ที่ออกแบบอย่างสวยงาม จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านเชิงดอยที่พิเศษและแตกต่างจากที่อื่น คือ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ สันนิษฐานว่าสีที่มืออยู่รอบดอยโมคคัลลาน จึงเรียกว่า สีโมคคัลลาน แนวคิดการนำฝ้ายมา ย้อมผ้านี้เกิดจากการที่ชุมชนต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทต้นไม้ เปลือกไม้ ที่นำมาใช้ในการย้อมผ้า จึงมองหาวัตถุดิบอื่นมาใช้แทน ภายหลังได้ค้นพบว่าสีสามารถนำมาย้อมผ้าได้ การลองผิดลองถูกประกอบกับภูมิปัญญาการย้อมผ้าดั้งเดิม จึงทำให้ได้สีผ้าที่สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งการผสมผสานภูมิปัญญาการย้อมผ้าแบบดั้งเดิมและการคิดค้นนำเอาสีมาเป็นวัตถุดิบในการย้อมผ้า ได้สร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ประสมการณ์และความสนุกสนานจากการลงมือทำ โดยผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งกิจกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย กิจกรรมการย้อมผ้าสีธรรมชาติ โมคคัลลาน เรียนรู้การทอผ้า การจักสาน ชมพระธาตุ ดอยโมคคัลลาน เดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนกลับไปเป็นของฝากของที่ระลึก

โปรแกรมท่องเที่ยว บ้านเชิงดอย

ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

โปรแกรมที่ 1 (2 วัน 1 คืน)

วันที่ 1

ช่วงเช้า

ชุมชนกล่าวต้อนรับ ฟังเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชน เรียนรู้แหล่งที่มาของสีโมคคัลลาน สีจากแร่ธาตุสีพื้นผ้าทอเมื่อ รับประทานอาหารเช้าว่าง ชมสวนโพธิ์ทอง ศึกษาการปลูกดอกไม้มือ โดยใช้วิธีชีวพันธุ์

เที่ยง

รับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงบ่าย

กิจกรรมการย้อมผ้าด้วยสีจากสีโมคคัลลาน รับประทานอาหารเช้าว่าง กิจกรรมเรียนรู้การ จักสานและงานใบตอง

ช่วงเย็น

รับประทานอาหารเย็น (ชมการแสดงของชุมชน) พักผ่อนที่บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 2

ช่วงเช้า

ชมพระธาตุดอยโมคคัลลาน ฟังตำนานเรื่องราวพระบาทพระโมคคัลลานะ สักการะขอพรพระธาตุโพธิ์คัลลาน ชมวิวแม่น้ำปิง เลือกซื้ออุทกขุณผลิตภัณฑ์ชุมชน เดินทางกลับ

โปรแกรมที่ 2 (1 วัน)

เช้า

ชุมชนกล่าวต้อนรับ ฟังเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชน ชมผ้าฝ้ายแบบดอยโมคคัลลาน (วัตถุดิบที่ใช้ในการย้อมผ้า สีโมคคัลลาน สีสังฆะ สีสังฆะ) กิจกรรมย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติ บ้านเชิงดอย

กลางวัน

รับประทานอาหารกลางวัน

บ่าย

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ตำบลเก็ล สักการะขอพรพระธาตุโพธิ์คัลลาน ชมวิวแม่น้ำปิง เลือกซื้ออุทกขุณผลิตภัณฑ์ชุมชน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน

คุณณัฏฐ์ ยานะโส

081-0272688

คุณสุพรรณี เฝ้าพงษ์

081-2895275

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านวังไผ่

ถ.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่

บ้านวังไผ่ หมู่ที่ 8 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคนไทลื้อที่อพยพมาจากถิ่นแดนสิบสองปันนา ทางตอนใต้ของประเทศจีน เมื่อปี พ.ศ. 2520 โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านวังไผ่” ตามสภาพพื้นที่ที่มีต้นไผ่ล้อมรอบหมู่บ้าน มีแม่น้ำกกไหลผ่านและกินระหว่างเขตแดนของจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย บ้านวังไผ่เป็นหมู่บ้านเล็กๆ 40 กว่าครัวเรือนที่มีวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่ผูกพันกับความเชื่อและวิถีชีวิตแบบไทลื้อสิบสองปันนา ทั้งภาษา ลือ อาหาร การแต่งกาย และชาวบ้านวังไผ่มีภูมิปัญญาโดดเด่นคือ การทำบักโถบักป้า นำมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์จากบักโถ ได้แก่ บักก๊อ บักเส้นและบักผง ซึ่งทำมานานกว่า 10 ปี และเนื่องจากที่ตั้งหมู่บ้านอยู่บนพื้นที่สูงประกอบกับมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงเป็นหมู่บ้านที่มีภูมิทัศน์สวยงาม กลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทลื้อบ้านวังไผ่ ได้มีการนำเสนอวัฒนธรรมชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ กิจกรรมเข้าป่าหาบัก เรียนรู้การทำอาหารไทลื้อ ไร่พืชมะเขือเทศชมสวนผลไม้สองฝั่งแม่น้ำกกท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศ ความสงบ สนุกสนานไปกับการได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรม

โปรแกรมการท่องเที่ยว (2 วัน 1 คืน) วิถีไทลื้อริมสายน้ำแม่กก บ้านวังไผ่

วันที่ 1

- 15.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำผลไม้ตามฤดูกาล
ไหว้ศาลเจ้าบ้าน (เจ้ากาญกลิ้ง)
กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ
ประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อ
แนะนำชุมชนและบ้านพักโฮมสเตย์
- 18.00 น. แต่งกายชุดไทลื้อ
รับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน
ชมการแสดงเจิงดาบ เจิงมวย ฟ้อนรำ
- 21.00 น. พักผ่อน ณ บ้านพักโฮมสเตย์

วันที่ 2

- 07.00 น. ชมวิวแม่น้ำกก 2 ฝั่ง
(เชียงใหม่-เชียงราย) ณ วัดเวฬุวนาราม
- 08.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่บ้านพักโฮมสเตย์
- 09.00 น. คั่ว ชง ซิมซาผักเหิน
(ผักตามธรรมชาติริมแม่น้ำกก)
- 09.30 น. เรียนรู้ภูมิปัญญาการแปรรูปบัก
อาหารเพื่อสุขภาพ
ตามแบบฉบับชาวไทลื้อ
- 11.00 น. กิจกรรมทอผ้าไหม คั่วลลึง
ด้วยเมนูอาหารไทลื้อที่หาทานได้ยาก
อาทิ ยำเส้นบัก
ข้าวซอยน้อย ข้าวตอกทอง
ข้าวผัด ข้าวลวดทอง
- 14.00 น. พุดคุยแลกเปลี่ยน เดินทางกลับ

ข้อมูลการติดต่อชุมชน
คุณแสงจ้อย ศรีโสภา 093-1807718
คุณจิตรดา คำพิรา 088-2608426

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

1. สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินงานพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด สรุปผลการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 5 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1	ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ)
เส้นทางที่ 2	สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)
เส้นทางที่ 3	จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)
เส้นทางที่ 4	ธรรมชาติและวิถีเกษตรพื้นที่สูง (บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อขอ)
เส้นทางที่ 5	แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

2. การจัดกิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

หลังจากการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 5 เส้นทางแล้ว คณะผู้วิจัยโครงการวิจัยย่อย 3 “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด” ร่วมกับโครงการวิจัยย่อยที่ 2 “แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบเชิงพาณิชย์” ได้จัดกิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด 5 เส้นทาง โดยแต่ละเส้นทางมีรายละเอียดโปรแกรมท่องเที่ยว และผู้เข้าร่วม สรุปได้ดังนี้

2.1 เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านลวงเหนือ)

ตารางที่ 9 กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 1

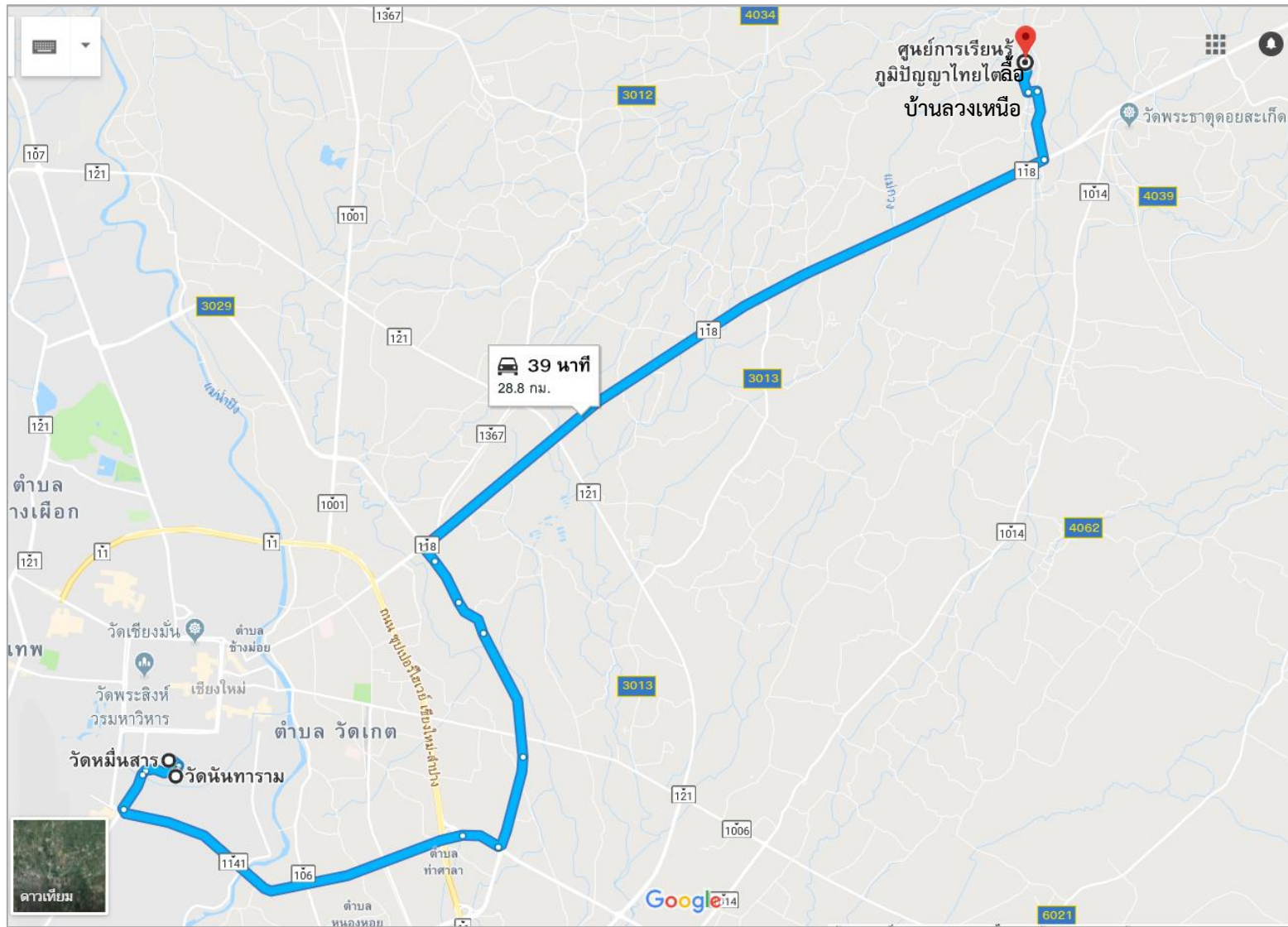
วันที่ดำเนิน กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม		กิจกรรมท่องเที่ยว
	หน่วยงาน/ชุมชน	จำนวน	
5 พฤษภาคม 2561	1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	1 คน	10.00 น. ชมหอศิลป์ ณ วัดหมื่นสาร ชมพิพิธภัณฑ์ และรับประทานอาหารว่าง (เลี้ยงค่า)
	2. อพท.น่าน	2 คน	11.00 น. กิจกรรมตัดตุง
	3. ทัวร์เมิงไต	2 คน	11.45 น. ชมวิถีชีวิตการทำเครื่องเงิน
	4. บริษัททัวร์ Ranvel Tour	2 คน	12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน (ข้าวมันไก่เน้นอาหาร)
	5. ชุมชนบ้านปางห้วยลาน	2 คน	13.00 น. สักการะหลวงพ่อบุญและพระเกศาธาตุ ณ วัดนันทาราม
	6. ชุมชนบ้านเหมืองกุง	2 คน	13.30 น. ชมวิถีชีวิตการทำเครื่องเงินของคณนันทาราม
	7. ชุมชนสันป่าเปา	1 คน	14.30 น. ทำกิจกรรม workshop การทำพวงกุญแจเครื่องเงิน
	8. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 2	1 คน	15.30 น. เดินทางสู่บ้านลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด
	9. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 3	4 คน	16.30 น. เฝ้านท์สติกตาไม้
			17.30 น. กิจกรรมกาตหมั้วครัวลื้อ
			18.00 น. รับประทานอาหารขันโตก พร้อมชมการแสดง
			20.00 น. เดินทางกลับที่พัก

ระยะทาง

ชุมชนวัดหมื่นสาร - ชุมชนวัดนันทาราม ระยะทาง 350 เมตร

ชุมชนวัดนันทาราม - ไทลื้อบ้านลวงเหนือ ระยะทาง 28.8 กิโลเมตร

ภาพที่ 32 แผนที่เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านลวงเหนือ)

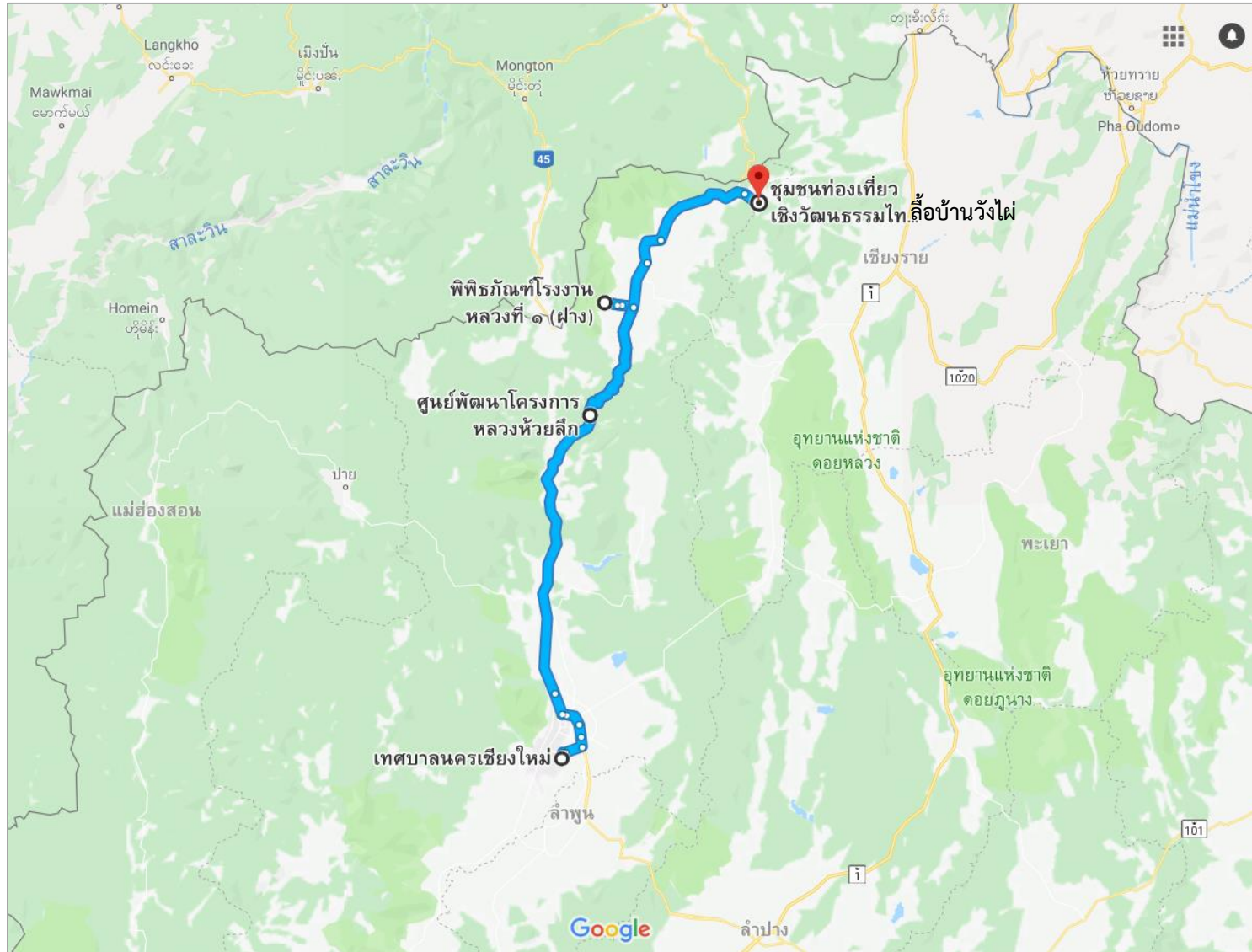
2.2 เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)

ตารางที่ 10 กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 2

วันที่ดำเนิน กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม		กิจกรรมท่องเที่ยว
	หน่วยงาน/ชุมชน	จำนวน	
12 – 13 พฤษภาคม 2561	1. บริษัททัวร์ Ranvel Tour	1 คน	07.00 น. ออกเดินทาง
	2. ชุมชนบ้านปงไคร้	2 คน	10.00 น. ทิวชมโรงงานหลวงที่ 1 (ฝาง)
	3. ชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ	2 คน	12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
	4. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 2	2 คน	14.00 น. เดินทางถึงบ้านวังไผ่ ชุมชนกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว แนะนำชุมชน
	5. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 3	4 คน	14.30 น. เรียนรู้การแปรรูปบุก ภูมิปัญญาของชาวไทลื้อบ้านวังไผ่
			15.30 น. กิจกรรมการทำชาผักเส้น
			16.30 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
			17.30 น. สักการะศาลเจ้าพ่อหายหล้า พิธีมัดมือถือขวัญ
			18.00 น. รับประทานอาหาร ชมการแสดง
			20.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย
			วันที่ 2
			06.30 น. ชมพระอาทิตย์ขึ้น ณ จุดชมวิว 2 จังหวัด (วัดพระธาตุสบงาม)
			08.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์
			10.00 น. เดินทางออกจากบ้านวังไผ่
			12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ โครงการหลวงห้วยลึก
			13.30 น. เดินทางกลับเชียงใหม่

ระยะทาง : เทศบาลนครเชียงใหม่ - โรงงานหลวงที่ 1 ระยะทาง 159 กิโลเมตร
 โรงงานหลวงที่ 1 - บ้านวังไผ่ ระยะทาง 67.1 กิโลเมตร
 บ้านวังไผ่ - โครงการหลวงห้วยลึก ระยะทาง 98.5 กิโลเมตร

ภาพที่ 33 แผนที่เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)

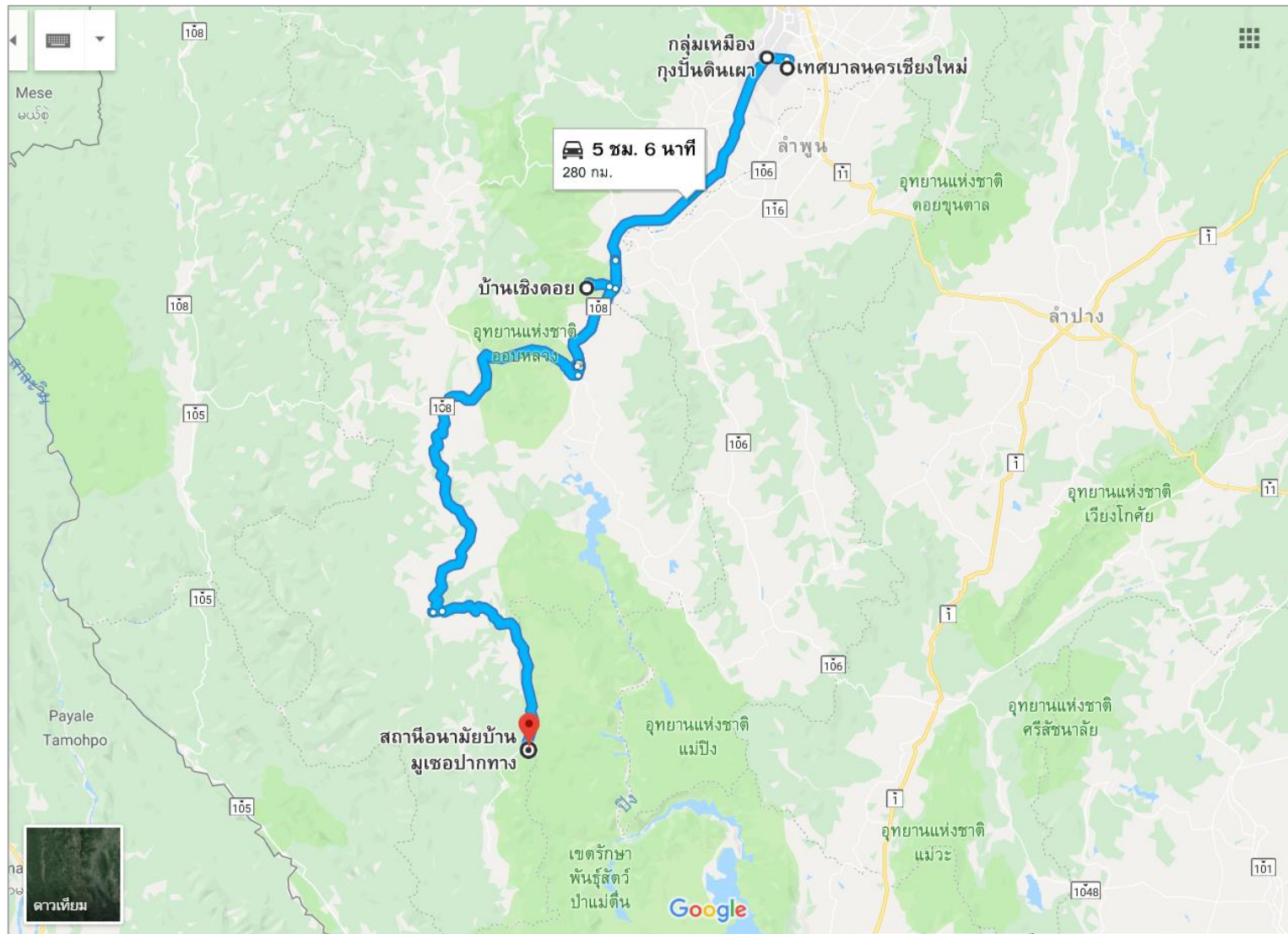
2.3 เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ชุมชนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)

ตารางที่ 11 กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 3

วันที่ดำเนิน กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม		กิจกรรมท่องเที่ยว
	หน่วยงาน/ชุมชน	จำนวน	
15 – 16 พฤษภาคม 2561	1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่	2 คน	08.00 น. เดินทางสู่บ้านเหมืองกุง 08.30 น. ชมศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ฟัง เรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชน
	2. บริษัททัวร์ Ranvel Tour	1 คน	09.00 น. ชมวิถีชีวิตการทำเครื่องปั้นดินเผา
	3. ชุมชนบ้านวังไผ่	2 คน	09.30 น. กิจกรรมปั้นดินแบบโบราณ
	4. ชุมชนบ้านดอนเจียง	2 คน	10.30 น. รับประทานอาหารว่าง
	3. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 2	2 คน	11.00 น. ออกเดินทางสู่บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง
	4. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 3	4 คน	12.00 น. รับประทานอาหาร ณ บ้านเชิงดอย 13.00 น. เรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า 14.00 น. กิจกรรมการทำผ้ามัดย้อมด้วยสีจากหิน โมคัลลสถาน 15.00 น. ออกเดินทางสู่บ้านมูเซอปากทาง 18.00 น. แนะนำชุมชน เข้าบ้านพักโฮมสเตย์ รับประทานอาหารเย็น ณ บ้านพัก โฮมสเตย์
			วันที่ 2 06.00 น. ชมพระอาทิตย์ขึ้น จิบชาดอกกาแฟ 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า 09.00 น. ชมสวนกาแฟและสวนสมุนไพรของชาว ลาหู่บ้านมูเซอปากทาง 10.00 น. เรียนรู้การแปรรูปกาแฟและชิมกาแฟสด 11.00 น. กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่นของชาวลาหู่ (น้ำพริกมันอาลู + ลาบหมูมะกอก) รับประทานอาหาร 13.00 น. เดินทางกลับเชียงใหม่

ระยะทาง : เทศบาลนครเชียงใหม่ – บ้านเหมืองกุง ระยะทาง 6.2 กิโลเมตร
บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย ระยะทาง 109 กิโลเมตร
บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง ระยะทาง 171 กิโลเมตร

ภาพที่ 34 แผนที่เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)

2.4 เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถีเกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ)

ตารางที่ 12 กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 4

วันที่ดำเนิน กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม		กิจกรรมท่องเที่ยว
	หน่วยงาน/ชุมชน	จำนวน	
18 – 19 พฤษภาคม 2561	1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่	2 คน	08.00 น. เดินทางสู่บ้านปางไคร้
			09.00 น. กิจกรรมการต้อนรับ ไหว้พระธาตุ
	2. บริษัททัวร์ Ranvel Tour	1 คน	10.00 น. ชมสวนเกษตร พืชผักเมืองหนาว
	3. ชุมชนวัดหมื่นสาร	2 คน	10.30 น. กิจกรรมการทำแยมสตอเบอรี่
	4. ชุมชนบ้านเชิงดอย	2 คน	12.00 น. รับประทานอาหาร
	5. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 2	1 คน	13.00 น. เดินทางไปยังบ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา
	6. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 3	3 คน	16.00 น. เดินทางถึงบ้านวัดจันทร์ ชุมชนกล่าวต้อนรับ
			16.20 น. กิจกรรมทำกำไลลูกเต๋อย เยี่ยมชมศูนย์ทอผ้า
			17.00 น. สักการะโสมพะริน (พระธาตุจอมแจ้ง)
			ชมวิวพระอาทิตย์ตกดิน
			18.00 น. แช่เท้าสมุนไพร จิบชาสมุนไพร เพื่อสุขภาพ
			18.45 น. รับประทานอาหารเย็น
			20.00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์
			<u>วันที่ 2</u>
			07.30 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์
			08.30 น. ชมป่าต้นน้ำ ให้อาหารปลาที่อ่างเก็บน้ำ ห้วยบ้านร้าง
			09.00 น. เดินทางไปยังบ้านเหล่อซอ
			09.30 น. ชุมชนกล่าวต้อนรับ ณ วัดห้วยฮ่อม
			09.45 น. กิจกรรมทำแก้วไม้ไผ่
			11.00 น. กิจกรรมทำขนมเมตตอซู
			12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
			13.30 น. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และเดินทาง กลับเชียงใหม่

ระยะทาง : เทศบาลนครเชียงใหม่ – บ้านปางไคร้

ระยะทาง 61 กิโลเมตร

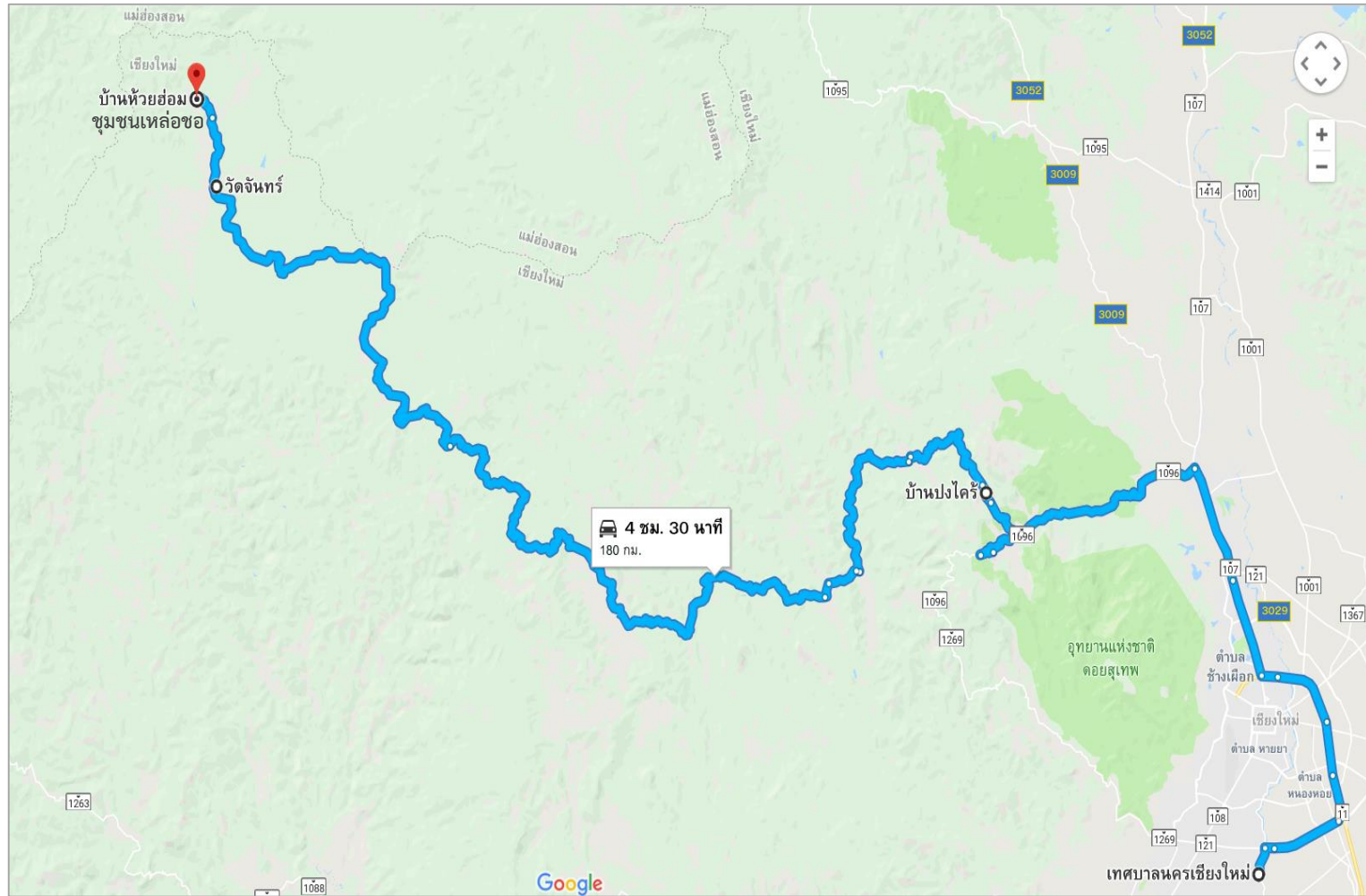
บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์

ระยะทาง 112 กิโลเมตร

บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ (บ้านห้วยฮ่อม)

ระยะทาง 6.9 กิโลเมตร

ภาพที่ 35 แผนที่เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถีเกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ)

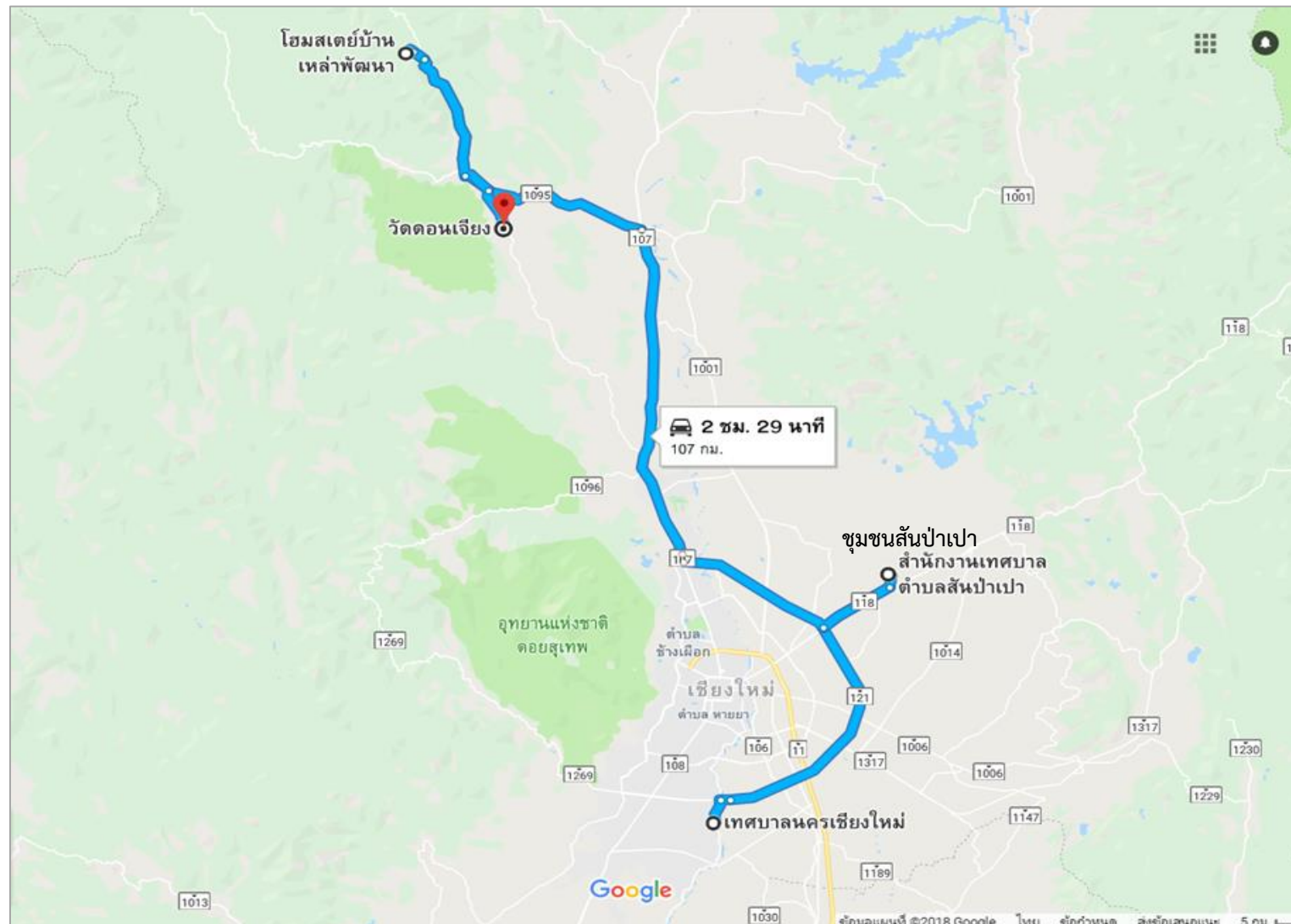
2.5 เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข
(ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

ตารางที่ 13 กิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ 5

วันที่ดำเนินกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม		กิจกรรมท่องเที่ยว
	หน่วยงาน/ชุมชน	จำนวน	
21 – 22 พฤษภาคม 2561	1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่	2 คน	08.00 น. เดินทางสู่ชุมชนสันป่าเปา 08.30 น. กิจกรรมการปลูกผักอินทรีย์
	2. เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	1 คน	09.30 น. กิจกรรมทำน้ำสลัด และสลัดผัก DIY รับประทานอาหารสลัด
	3. บริษัททัวร์ Ranvel Tour	1 คน	10.30 น. เดินทางสู่บ้านเหล่าพัฒนา อ.แม่แตง
	4. ชุมชนบ้านมูเซอปากทาง	2 คน	12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ บ้านเหล่า
	5. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 2	2 คน	13.00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์ พักผ่อน
	6. ทีมวิจัยโครงการวิจัยย่อย 3	3 คน	14.30 น. กิจกรรมทำขนมผักทอง 15.30 น. เยี่ยมชมไร่ชาลุงเดช 17.00 น. ชมวิถีชีวิตการทำเหมือง 18.00 น. ชมการแสดงระบำม้งบ้านม่อนเงาะ รับประทานอาหารเย็น 20.00 น. เข้าที่พักโฮมสเตย์
			วันที่ 2 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า 10.00 น. เดินทางสู่บ้านดอนเจียง 11.00 น. ชมสวนผักอินทรีย์ กิจกรรมทำข้าวผัดคินาโอะ รับประทานอาหารกลางวัน 13.30 น. กิจกรรมคั่วชาสมุนไพร 14.30 น. เดินทางกลับเชียงใหม่

ระยะทาง : เทศบาลนครเชียงใหม่ – ชุมชนสันป่าเปา ระยะทาง 25.8 กิโลเมตร
 ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา ระยะทาง 64.5 กิโลเมตร
 โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง ระยะทาง 16.8 กิโลเมตร

ภาพที่ 36 แผนที่เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

3. ผลการประเมินเส้นทางการท่องเที่ยว

ผลการประเมินเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 5 เส้นทาง ครอบคลุมพื้นที่ 13 ชุมชนท่องเที่ยว ผ่านเครื่องมือแบบประเมินเชิงคุณภาพ ซึ่งมีข้อคำถาม 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว CBT ครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเด็นศักยภาพด้านพื้นที่ 2) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ 3) ศักยภาพด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ และ 4) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

ผลการประเมินเชิงคุณภาพชุมชนท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจำนวนทั้งสิ้น 5 เส้นทาง แสดงดังตารางต่อไปนี้

การแปลผลคะแนน

ช่วงคะแนน	หมายถึง
4.21 – 5.00	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีส่วนร่วมมาก
2.61– 3.40	มีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 – 2.60	มีส่วนร่วมน้อย

ตารางที่ 14 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

เส้นทาง	ประเด็นศักยภาพ								รวม	
	ด้านพื้นที่		ด้านการบริหารจัดการ		ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และกระบวนการ		ด้านการมีส่วนร่วม ของสมาชิกในชุมชน			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่น เชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชน วัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านลวงเหนือ) ❸	4.17 มาก	0.694	3.18 ปานกลาง	0.599	3.58 มาก	0.553	3.19 ปานกลาง	0.826	3.83 มาก	0.641
เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ใน หลวงรัชกาลที่ 9 บ้านวังไผ่ ❶	4.92 มากที่สุด	0.167	4.18 มาก	0.713	4.37 มากที่สุด	0.583	4.50 มากที่สุด	0.408	4.41 มากที่สุด	0.514
เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้าน เหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอ ปากทาง) ❺	3.59 มาก	0.689	3.40 ปานกลาง	0.646	3.54 มาก	0.599	3.56 มาก	0.668	3.50 มาก	0.557
เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตร พื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อซอ) ❷	4.11 มาก	0.616	3.67 มาก	0.696	3.85 มาก	0.709	4.26 มากที่สุด	0.578	3.91 มาก	0.575
เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้าง สุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอน เจียง) ❹	4.40 มากที่สุด	0.434	3.83 มาก	0.341	3.90 มาก	0.434	3.85 มาก	0.223	3.78 มาก	0.354

จากข้อมูลแสดงดังตารางที่ 14 พบว่า เส้นทางที่ 2 บ้านวังไผ่ เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวให้ความพึงพอใจสูงสุด ด้วยระดับค่าความพึงพอใจเฉลี่ยรวมที่ 4.41 (จากคะแนนเต็ม 5) และเมื่อจำแนกประเด็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านพบว่า นักท่องเที่ยวให้ค่าความพึงพอใจต่อเส้นทางที่ 2 บ้านวังไผ่ “สูงที่สุด” ในทุกด้านประกอบด้วย ประเด็นศักยภาพด้านพื้นที่นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.92) รองลงมาคือ ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50) ประเด็นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ ความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) และประเด็นด้านการบริหารจัดการ ความพึงพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) ตามลำดับ

เส้นทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความพึงพอใจรองลงมาได้แก่ เส้นทางที่ 4 บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อซอ มีค่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เส้นทางที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และเส้นทางที่ 3 บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมุเซอปากทาง เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจที่ 3.50

เมื่อพิจารณารายละเอียดของผลการประเมินคุณภาพเส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้เกณฑ์ค่าระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายจำแนกตามเส้นทางการท่องเที่ยว ได้ผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 15 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ : เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่
(ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านลวงเหนือ)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ พึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.17	0.694	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับ ระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.75	0.500	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.00	0.816	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่ง ท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.75	0.957	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.18	0.599	ปานกลาง
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกลักษณะ	3.00	0.000	ปานกลาง
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกลักษณะ	3.25	0.500	ปานกลาง
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยว เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.50	0.577	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.25	0.500	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.00	0.816	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.00	0.816	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.25	1.258	ปานกลาง
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.58	0.553	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.25	0.500	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวีถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.50	1.000	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.00	0.000	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.25	0.957	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการ ท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.50	0.577	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.00	0.816	ปานกลาง
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.19	0.826	ปานกลาง
4.1 ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.25	0.957	ปานกลาง
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.00	0.816	ปานกลาง
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่ง ท่องเที่ยว	3.25	0.500	ปานกลาง
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.25	1.258	ปานกลาง

ตารางที่ 15 แสดงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดนันท์นาราม – ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพของพื้นที่มากที่สุดที่ระดับค่าความพึงพอใจเฉลี่ย 4.17 (ระดับมาก) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75) รองลงมาคือ ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการของเส้นทาง (ค่าเฉลี่ย 3.58) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.19) และ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.18) ตามลำดับ

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 1 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านพื้นที่
 - ควรเพิ่มการดูแลสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ และความสะดวกของพื้นที่โดยรวม
 - ควรเพิ่มขนาดของพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม
 - ควรกำหนดสถานที่ (จุด) แนะนำเพื่อให้ความรู้ของสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน
 - การรักษาความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนโดยรวม
2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ
 - ชุมชนควรพิจารณาเพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่มการบริหารจัดการและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ
 - เพิ่มเติมทักษะด้านการบริหารจัดการสำหรับสมาชิกกลุ่ม
3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ
 - ชุมชนควรให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการนำเสนอข้อมูล และเทคนิคการสื่อความหมายให้แก่ไกด์/ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
 - กำหนดบุคคลเพื่อทำหน้าที่อธิบาย ให้ข้อมูลประจําฐานการเรียนรู้แต่ละจุดให้ชัดเจน
 - เพิ่มเติมป้ายบอกทาง
4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน
 - ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพ
 - สนับสนุนให้เยาวชน คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามรายชุมชนบนเส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดนันตาราม – ชุมชนวัดหมื่นสาร – ไทลื้อ บ้านลวงเหนือ แสดงผลปรากฏดังตารางที่ 16 ถึงตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 16 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดหมื่นสาร)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.07	0.641	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.60	0.548	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.00	0.707	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.60	1.140	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.71	0.749	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	3.80	0.837	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.80	0.837	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.20	0.447	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.60	0.894	มาก
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.40	0.894	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.40	1.140	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.80	1.095	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.83	0.773	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.60	0.894	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.00	0.707	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.00	0.707	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.20	0.837	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.60	1.140	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.60	1.140	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.85	0.802	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.60	0.548	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.80	0.837	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.80	1.304	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.20	0.837	มาก

ตารางที่ 17 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ชุมชนวัดนันท์นาราม)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.17	0.694	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.75	0.500	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.00	0.816	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.75	0.957	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.18	0.599	ปานกลาง
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	3.00	0.000	ปานกลาง
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.25	0.500	ปานกลาง
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.50	0.577	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.25	0.500	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.00	0.816	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.00	0.816	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.25	1.258	ปานกลาง
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.58	0.553	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.25	0.500	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.50	1.000	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.00	0.000	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.25	0.957	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.50	0.577	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.00	0.816	ปานกลาง
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.19	0.826	ปานกลาง
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.25	0.957	ปานกลาง
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.00	0.816	ปานกลาง
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.25	0.500	ปานกลาง
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.25	1.258	ปานกลาง

ตารางที่ 18 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 1 ไทลื้อบ้านลวงเหนือ)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ พึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.44	0.192	มากที่สุด
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	5.00	0.000	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.67	0.577	มากที่สุด
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.67	0.577	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	4.33	0.218	มากที่สุด
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	5.00	0.000	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	4.33	0.577	มากที่สุด
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.00	0.000	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.67	0.577	มาก
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	4.67	0.577	มากที่สุด
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	4.33	0.577	มากที่สุด
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	4.33	0.577	มากที่สุด
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	4.39	0.096	มากที่สุด
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.33	0.577	มากที่สุด
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.00	1.000	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.67	0.577	มากที่สุด
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	5.00	0.000	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	4.00	1.000	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	4.33	0.577	มากที่สุด
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	4.25	0.250	มากที่สุด
4.1 ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.00	1.000	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	4.00	0.000	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.33	0.577	มากที่สุด
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.67	0.577	มากที่สุด

ตารางที่ 19 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ : เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชการที่ 9”
(โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ พึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.92	0.167	มากที่สุด
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับ ระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	5.00	0.000	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	5.00	0.000	มากที่สุด
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่ง ท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.75	0.500	มากที่สุด
รวมด้านการบริหารจัดการ	4.18	0.713	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.50	0.577	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	4.50	0.577	มากที่สุด
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยว เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.00	0.816	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.75	0.957	มาก
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	4.50	0.577	มากที่สุด
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.75	0.957	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	4.25	0.957	มากที่สุด
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	4.37	0.583	มากที่สุด
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.50	0.577	มากที่สุด
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวีถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	5.00	0.000	มากที่สุด
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.25	0.957	มากที่สุด
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.50	0.577	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการ ท่องเที่ยวต่าง ๆ	4.00	1.154	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	4.00	0.816	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	4.50	0.408	มากที่สุด
4.1 ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.75	0.500	มากที่สุด
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	4.50	0.577	มากที่สุด
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่ง ท่องเที่ยว	4.25	0.500	มากที่สุด
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.50	0.577	มากที่สุด

ตารางที่ 19 แสดงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชการที่ 9” (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพด้านพื้นที่มากที่สุด โดยให้ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 4.92 (ระดับมากที่สุด) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น และมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งนักท่องเที่ยวให้คะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ความพึงพอใจที่มีต่อศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.50 ระดับมากที่สุด) โดยเฉพาะประเด็นย่อยที่ประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจและให้ความสนใจต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.75 ความพึงพอใจระดับมากที่สุด) ส่วนศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการของชุมชนบ้านวังไผ่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวให้คะแนนเต็ม 5 อันดับสุดท้ายได้แก่ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18)

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 2 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านพื้นที่
 - ควรปรับปรุง พัฒนาท่าเทียบเรือให้มีความแข็งแรง ปลอดภัยเพิ่มขึ้น
 - เพิ่มกิจกรรมการเดินป่าเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเห็นสภาพพื้นที่ที่แท้จริงของต้นบุก
2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ
 - ชุมชนควรพิจารณาการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน
3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ
 - ชุมชนควรกำหนดขั้นตอนการบรรยายเพื่อให้ความรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการที่ถูกต้อง ชัดเจน
 - เพิ่มเติมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมการแปรรูปหรือปรุงอาหารที่ทำจากบุก
4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน
 - สนับสนุนให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านการท่องเที่ยวกับกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 20 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ : เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.59	0.689	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.59	0.908	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.68	0.716	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.50	1.057	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.40	0.646	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	3.82	0.852	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.54	1.184	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.41	0.854	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	2.95	0.898	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.32	0.716	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.27	0.883	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.50	0.740	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.54	0.599	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.18	0.795	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.50	1.057	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.64	0.789	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.54	0.800	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.59	0.503	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.77	0.752	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.56	0.668	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.77	0.812	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.50	0.740	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.36	0.848	ปานกลาง
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.59	0.796	มาก

เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน เส้นทางที่ 3 บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในประเด็นทั้ง 4 ใกล้เคียงกัน พิจารณาตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยได้แก่ อันดับที่ 1 ศักยภาพด้านพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อันดับที่ 2

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.56 อันดับที่ 3 ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.54 และอันดับที่ 4 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.40

เมื่อพิจารณารายละเอียดของศักยภาพด้านต่าง ๆ พบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ เส้นทางการท่องเที่ยวที่ 3 (บ้านเหมืองกง – บ้านเชิงดอย – บ้านมุเซอปากทาง) มีความโดดเด่นสำคัญซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากในประเด็นย่อยด้าน การจัดให้มีบริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ ซึ่งอยู่ในหมวดหมู่ของศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.82 รองลงมา ได้แก่ การเป็นชุมชนที่มีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว (หมวดหมู่ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ) และ ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว (หมวดหมู่ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.77 (ความพึงพอใจระดับมาก) สำหรับประเด็นที่นักท่องเที่ยวให้ค่าความพึงพอใจน้อยที่สุดของเส้นทางดังกล่าวคือ การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการของชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวนี้

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 3 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านพื้นที่

บ้านเหมืองกง

- เพิ่มเติมป้ายสื่อความหมาย หรือป้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของฐานการเรียนรู้แต่ละแห่ง
- จัดเตรียมห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
- ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบหมู่บ้าน

บ้านเชิงดอย

- พื้นที่ทำกิจกรรมมีจำกัด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ

บ้านมุเซอปากทาง

- ควรร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น
- ความสะอาดของสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ที่นอน ผ้าห่ม
- ไม่ควรมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งภายในหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการพักอาศัยของนักท่องเที่ยว

- เพิ่มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อุปกรณ์เครื่องใช้ ให้นักท่องเที่ยวที่มารับทราบ ก่อนเดินทางเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ (โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นเคยกับสภาพอากาศที่หนาวเย็น)
 - เพิ่มเติมทักษะการใช้สื่อประชาสัมพันธ์
3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ
บ้านเหมืองกุง
- ควรพิจารณาเพิ่มเติมแหล่งให้ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึง เช่น Website / page
- บ้านเชิงดอย
- ปรับ/เพิ่มเติมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น
- บ้านมูเซอปากทาง
- เพิ่มเดิมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเก็บผัก การปรุงอาหาร
4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน
บ้านเหมืองกุง
- กำหนดบุคคลเพื่อทำหน้าที่อธิบาย ให้ข้อมูลพื้นฐานการเรียนรู้แต่ละจุดให้ชัดเจน ลดการพึ่งพาผู้ใหญ่บ้าน
 - เพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ

ในส่วนข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามรายชุมชนบนเส้นทางที่ 3 บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทางแสดงผลปรากฏดังตารางที่ 21 ถึงตารางที่ 23 ดังนี้

ตารางที่ 21 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านเหมืองกุง)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.33	0.385	ปานกลาง
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.43	0.787	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.43	0.534	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.14	0.690	ปานกลาง

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.41	0.537	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	3.86	0.899	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.43	0.976	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.57	0.976	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.00	0.577	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.28	0.756	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.43	0.787	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.28	0.488	ปานกลาง
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.71	0.381	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.57	0.534	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.14	0.690	ปานกลาง
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.00	0.577	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.71	0.488	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.71	0.488	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	4.14	0.690	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.64	0.719	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.00	1.000	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.71	0.756	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.43	0.787	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.43	0.976	มาก

ตารางที่ 22 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านเชิงดอย)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.71	0.705	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.57	0.976	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.57	0.787	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.00	1.154	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.61	0.464	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.14	0.690	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วมที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	4.28	0.488	มากที่สุด
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.28	0.756	ปานกลาง
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.28	0.756	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.43	0.534	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการค้าสินค้า และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.28	0.951	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.57	0.534	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.38	0.567	ปานกลาง
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.00	0.577	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.43	0.976	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.43	0.534	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.43	0.976	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.43	0.534	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.57	0.534	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.46	0.567	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.71	0.488	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.28	0.756	ปานกลาง
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.14	0.690	ปานกลาง
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.71	0.756	มาก

ตารางที่ 23 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 3 บ้านมูเซอปากทาง)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.71	0.881	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.75	1.035	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.00	0.756	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.37	1.188	ปานกลาง
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.21	0.857	ปานกลาง
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกสุขลักษณะ	3.50	0.926	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วมที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.00	1.512	ปานกลาง

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.37	0.916	ปานกลาง
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	2.62	1.188	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.25	0.886	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.12	0.991	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.62	1.061	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.52	0.789	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.00	1.069	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.87	1.356	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.50	1.069	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.50	0.926	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.62	0.517	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.62	0.916	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.56	0.776	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.62	0.916	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.50	0.756	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.50	1.069	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.62	0.744	มาก

ตารางที่ 24 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่ : เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชน เหลือขอ)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.11	0.616	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.22	0.732	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.11	0.758	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.00	0.686	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.67	0.696	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.39	0.698	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.83	0.707	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.55	1.041	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.00	0.970	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.78	0.878	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.50	0.985	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.67	1.188	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.85	0.709	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.55	0.784	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.22	0.808	มากที่สุด
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.94	0.873	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.05	0.802	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.72	0.895	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.61	1.195	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	4.26	0.578	มากที่สุด
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.61	0.502	มากที่สุด
4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	4.22	0.732	มากที่สุด
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.17	0.923	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.05	0.802	มาก

เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน เส้นทางที่ 4 บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่ขอ นักท่องเที่ยวพึงพอใจสูงสุดต่อศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ปรากฏค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 4.26 รองลงมาได้แก่ ศักยภาพด้านพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.11 ความพึงพอใจระดับมาก) โดยเฉพาะประเด็นย่อยที่ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.22 ความพึงพอใจมากที่สุด) ในส่วนศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ และศักยภาพด้านการบริหารจัดการ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.85 และ 3.67 ตามลำดับ

ความโดดเด่นของเส้นทางการท่องเที่ยวที่ 4 บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่ขอ ที่นักท่องเที่ยวประทับใจ ให้ค่าคะแนนความพึงพอใจสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.61) ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกลักษณะ

(ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.39) ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือ โบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น (ศักยภาพด้าน พื้นที่) และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.22 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 4 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 2 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านพื้นที่

บ้านปางไคร้

- ให้ความสำคัญกับวิธีการเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งในชุมชน
- เพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ เนื่องจากพื้นที่ทางเดินมีความลาดชัน โดยเฉพาะฤดูฝน
- เพิ่มเติมป้ายบอกทาง

บ้านวัดจันทร์

- รักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมหมู่บ้าน

ชุมชนหล่อซอ

- ปรับปรุงห้องน้ำ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ

บ้านปางไคร้

- เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- เรียงลำดับเพื่อจัดการแหล่ง (ฐาน) เรียนรู้ให้เป็นระบบ เกิดความสอดคล้องกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ

บ้านปางไคร้

- เพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับของดีชุมชน (ผลผลิตทางการเกษตร) เช่น กิจกรรมการเก็บเกี่ยวผลผลิต

บ้านวัดจันทร์

- เพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เช่น การสาธิตงานฝีมือชนเผ่า (การทอผ้า) เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

บ้านปงไคร้และชุมชนหล่อซอ

- เพิ่มเติมการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวของชุมชน มุ่งเน้นประเด็นเรื่องราว (Story) ของชุมชน

ในส่วนข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวที่จัดทำโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามรายชุมชนบนเส้นทางที่ 4 บ้านปงไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อซอแสดงผลปรากฏดังตารางที่ 25 ถึงตารางที่ 27 ดังนี้

ตารางที่ 25 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวที่จัดทำโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 บ้านปงไคร้)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.05	0.647	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.17	0.753	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.17	0.753	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.83	0.753	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.78	0.650	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องเหมาะสม	4.67	0.516	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.83	0.753	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.67	1.033	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.00	1.095	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	4.00	0.894	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.67	0.516	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.67	0.816	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	4.14	0.521	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.00	0.632	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.17	0.983	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.00	0.894	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.33	0.516	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	4.00	0.632	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	4.33	0.516	มากที่สุด

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	4.50	0.387	มากที่สุด
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.67	0.516	มากที่สุด
4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	4.50	0.548	มากที่สุด
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.50	0.548	มากที่สุด
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.33	0.516	มากที่สุด

ตารางที่ 26 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 บ้านวัดจันทร์)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.61	0.443	มากที่สุด
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.83	0.408	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.50	0.837	มากที่สุด
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.50	0.548	มากที่สุด
รวมด้านการบริหารจัดการ	4.12	0.366	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.83	0.408	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	4.33	0.516	มากที่สุด
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.17	0.408	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.33	0.516	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	4.17	0.753	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.83	1.169	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	4.17	1.169	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	4.14	0.702	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.67	0.816	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.50	0.548	มากที่สุด
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.50	0.837	มากที่สุด
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.33	0.516	มากที่สุด
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	4.00	0.632	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.83	1.472	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	4.62	0.345	มากที่สุด
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	5.00	0.000	มากที่สุด

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	4.67	0.516	มากที่สุด
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.50	0.548	มากที่สุด
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.33	0.816	มากที่สุด

ตารางที่ 27 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 4 ชุมชนหล่อซอ)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.67	0.365	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.67	0.516	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.67	0.516	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.67	0.516	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.12	0.685	ปานกลาง
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	3.67	0.516	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.33	0.516	ปานกลาง
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	2.83	1.169	ปานกลาง
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	2.67	1.211	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.17	0.752	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการค้าสินค้า และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.00	1.095	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.17	1.471	ปานกลาง
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.28	0.593	ปานกลาง
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.00	0.643	ปานกลาง
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.00	0.894	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.33	0.516	ปานกลาง
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือกนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.50	1.049	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.17	1.169	ปานกลาง
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	2.67	0.816	ปานกลาง
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.67	0.465	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.17	0.408	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.50	0.548	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.50	1.225	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	3.50	0.837	มาก

ตารางที่ 28 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ : เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.89	0.544	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.87	0.743	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.00	0.655	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.80	0.561	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.67	0.457	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.27	0.594	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.80	0.676	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.67	0.617	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.33	0.816	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.60	0.507	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.40	0.632	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.60	0.632	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.80	0.363	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.80	0.561	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.07	0.458	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.80	0.561	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.80	0.561	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.73	0.458	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.60	0.737	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.90	0.471	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.414	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.80	0.775	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.87	0.640	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.13	0.352	มาก

เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน เส้นทางที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในศักยภาพด้านต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ อันดับที่ 1 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90) อันดับที่ 2 ศักยภาพด้านพื้นที่ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89) อันดับที่ 3 ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80) และอันดับที่ 4 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67)

ความโดดเด่นของเส้นทางการท่องเที่ยวที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงสุดในประเด็นย่อย 3 อันดับแรก ประกอบด้วย การที่ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ (ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.27 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด) ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.13) และ ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่เส้นทางที่ 2 นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านพื้นที่

ชุมชนสันป่าเปา

- เพิ่มเติมป้ายบอกทาง

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

- เพิ่มเติมความปลอดภัยของการเดินทางให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

- กำหนดวิทยากร/ผู้นำเที่ยวหลัก เพื่อให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

- เพิ่มเติมการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก (ดอยม่อนเงาะ)
- โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนาเพิ่มเติมกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การศึกษาป่าต้นน้ำ การชง ชา การปรุงอาหารจากใบชา เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

ชุมชนสันป่าเปา

- การดึงคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ด้านการกระจายรายได้สู่ชุมชน

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

- เพิ่มการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้น

ในส่วนข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่แยกตามรายชุมชนบนเส้นทางที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง แสดงผลปรากฏดังตารางที่ 29 ถึงตารางที่ 31 ดังนี้

ตารางที่ 29 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 ชุมชนสันป่าเปา)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.60	0.365	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.40	0.548	ปานกลาง
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.80	0.447	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.60	0.548	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.77	0.329	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องสุขลักษณะ	4.40	0.894	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.80	0.447	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.80	0.447	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.40	0.894	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.80	0.447	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.40	0.548	ปานกลาง

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.87	0.274	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.60	0.548	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.20	0.447	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.60	0.548	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.20	0.447	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.80	0.447	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.80	0.837	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.95	0.622	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.80	1.095	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.00	0.707	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.20	0.447	มาก

ตารางที่ 30 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	4.40	0.435	มากที่สุด
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	4.60	0.548	มากที่สุด
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	4.60	0.548	มากที่สุด
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.00	0.707	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.83	0.341	มาก
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกลักษณะ	4.40	0.548	มากที่สุด
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกลักษณะ	4.20	0.447	มาก
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	4.00	0.000	มาก
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.40	0.894	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.60	0.548	มาก
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.60	0.548	มาก
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.60	0.548	มาก
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.90	0.437	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.00	0.707	มาก
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.00	0.707	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	4.20	0.447	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.60	0.548	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.80	0.447	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.85	0.224	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.80	0.447	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.00	0.000	มาก

ตารางที่ 31 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่แยกตามชุมชน (เส้นทางที่ 5 บ้านดอนเจียง)

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
รวมด้านพื้นที่	3.67	0.471	มาก
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	3.60	0.548	มาก
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่	3.60	0.548	มาก
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.80	0.447	มาก
รวมด้านการบริหารจัดการ	3.40	0.609	ปานกลาง
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ	4.00	0.000	มาก
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ	3.40	0.894	ปานกลาง
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	3.20	0.837	ปานกลาง
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ	3.20	0.837	ปานกลาง
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการรองรับได้	3.40	0.548	ปานกลาง
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว	3.20	0.837	ปานกลาง
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.40	0.894	ปานกลาง
รวมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ	3.63	0.380	มาก
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	3.80	0.447	มาก

ประเด็นศักยภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.00	0.000	มาก
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.60	0.548	มาก
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือก นักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.60	0.548	มาก
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	3.60	0.548	มาก
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.20	0.837	ปานกลาง
รวมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	3.90	0.575	มาก
4.1 ประชาชนในพื้นที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ	3.80	0.837	มาก
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.837	มาก
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว	4.20	0.447	มาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด” ภายใต้แผนงานวิจัย “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของจังหวัดเชียงใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด และ 3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 95 ชุมชน และมีการคัดเลือกชุมชนที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 ในด้านเกณฑ์ทั่วไป และเกณฑ์เฉพาะ รวมทั้งได้มีการพิจารณาร่วมกับโครงการวิจัยย่อยที่ 1 และ 2 เพื่อคัดเลือกให้เหลือ 15 ชุมชน และได้มีกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของทั้ง 15 ชุมชน ให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของตลาด รวมระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ 14 เดือน (เดือนพฤษภาคม 2560 ถึง เดือนกรกฎาคม 2561) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด ตลอดจน การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด ของจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดเชียงใหม่ มีชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จำนวน 91 ชุมชน โดยแบ่งการบริหารจัดการพื้นที่ออกเป็น 3 โซน ดังนี้

1. โซนเหนือ ประกอบด้วย ชุมชนสมาชิก 19 ชุมชน กระจายตัวอยู่ใน อำเภอแม่แตง 6 ชุมชน อำเภอเชียงดาว 8 ชุมชน อำเภอเวียงแหง 1 ชุมชน อำเภอฝาง 1 ชุมชน อำเภอแม่ฮาด 2 ชุมชน และอำเภอไชยปราการ 1 ชุมชน

2. โชนกลาง ประกอบด้วย ชุมชนสมาชิก 45 ชุมชน กระจายตัวอยู่ใน อำเภอเมือง ชุมชน 7 ชุมชน อำเภอหางดง ชุมชน 12 ชุมชน อำเภอสันกำแพง 13 ชุมชน อำเภอ สันทราย 2 ชุมชน อำเภอดอยสะเก็ด 2 ชุมชน อำเภอแมริม 5 ชุมชน และอำเภอแม่ ออน 4 ชุมชน
3. โชนใต้ ประกอบด้วย ชุมชนสมาชิก 31 ชุมชน กระจายตัวอยู่ใน อำเภอสันป่าตอง ชุมชน 4 ชุมชน อำเภอสะเมิง 1 ชุมชน อำเภอแม่วาง 4 ชุมชน อำเภอจอมทอง 8 ชุมชน อำเภอแม่แจ่ม 5 ชุมชน อำเภอกัลยาณิวัฒนา 7 ชุมชน และ อำเภออมก๋อย 2 ชุมชน

จากการลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์และประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน สมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 91 ชุมชน โดยเป็นการประเมินโดยใช้ เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) เกณฑ์ด้าน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) เกณฑ์ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และ 3) เกณฑ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และ เกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ 3) แหล่ง ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ 5) แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ ชุมชน โดยจะให้ชุมชนเลือกประเมิน ตามความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของพื้นที่ ชุมชนละ 2 ด้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่พบว่า

ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลคะแนนเกณฑ์ทั่วไปด้าน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 29 ชุมชน จากทั้งหมด 91 ชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 26 และมีชุมชนที่มีผลคะแนนในเกณฑ์เฉพาะด้านร้อยละ 60 ขึ้นไป ในแต่ละด้านดังนี้ 1) แหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 39 ชุมชน จากทั้งหมด 46 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.9 2) แหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ จำนวน 32 ชุมชน จากทั้งหมด 56 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 57 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ชุมชน จากทั้งหมด 10 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40 4) แหล่ง ท่องเที่ยวทางการเกษตร จำนวน 15 ชุมชน จากทั้งหมด 36 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และ 5) แหล่ง ท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 22 ชุมชน จากทั้งหมด 33 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 66.7

เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินศักยภาพชุมชนสมาชิกเครือข่ายการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในด้านเกณฑ์เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และเกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีชุมชนที่มีผลคะแนนมากกว่าร้อยละ 60 ในทุกเกณฑ์ การประเมิน จำนวนทั้งสิ้น 24 ชุมชน

จากผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 และย่อยที่ 2 ได้พิจารณาเพื่อคัดเลือกชุมชนนาร่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด โดยพิจารณาคัดเลือกจากชุมชนที่มีผลคะแนนตั้งแต่ร้อยละในเกณฑ์ทั่วไปและเกณฑ์เฉพาะด้านของแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และจะต้องอยู่ในกลุ่มของชุมชนที่อยู่ในระดับ A และระดับ B ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลของโครงการวิจัยย่อยที่ 1 รวมทั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดจากการศึกษาของโครงการวิจัยย่อยที่ 2 ผลการพิจารณาคัดเลือก 15 ชุมชน มีดังนี้

ตารางที่ 32 ผลการพิจารณาคัดเลือก 15 ชุมชน

ชื่อชุมชน	โซน	แหล่งท่องเที่ยว
1. บ้านปางห้วยลาน อ.สันกำแพง	กลาง	ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์, ด้านธรรมชาติ
2. บ้านลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด	กลาง	ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์, ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. บ้านเหมืองกุง อ.หางดง	กลาง	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
4. ชุมชนสันป่าเปา อ.สันทราย	กลาง	ด้านการเกษตร, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
5. ชุมชนวัดนันทาราม อ.เมืองเชียงใหม่	กลาง	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
6. ชุมชนวัดหมื่นสาร อ.เมืองเชียงใหม่	กลาง	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
7. บ้านปางไคร้ อ.แมริม	กลาง	ด้านธรรมชาติ, ด้านการเกษตร
8. บ้านวังไผ่ อ.แม่สาย	เหนือ	ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์, ด้านธรรมชาติ
9. บ้านเหล่า(โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา) อ.แม่แตง	เหนือ	ด้านธรรมชาติ, ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน
10. บ้านดอนเจียง อ.แม่แตง	เหนือ	ด้านการเกษตร, ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน
11. บ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา	ใต้	ด้านธรรมชาติ, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์

ชื่อชุมชน	โซน	แหล่งท่องเที่ยว
12. ชุมชนเหล่ซอ อ.กัลยาณิวัฒนา	ใต้	ด้านธรรมชาติ, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
13. บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง	ใต้	ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์, ด้านธรรมชาติ
14. บ้านห้วยผักกูด อ.แม่แจ่ม	ใต้	ด้านธรรมชาติ, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์
15. บ้านมูเซอปากทาง อ.อมก๋อย	ใต้	ด้านธรรมชาติ, ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด

หลังจากที่ได้ชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ที่จะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT-SPECIAL ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย 1) S (Segment) หมายถึง การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด และการประยุกต์ประสบการณ์ในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) P (Place) เป็นตัวแทนของคำว่า Sense of place หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและสถานที่ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากและความต้องการท่องเที่ยว 3) E (Experience) หมายถึง การสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการลงมือทำ หรือสร้างความทรงจำที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว 4) C (Communication) หมายถึง การสื่อสารประสบการณ์ และสิ่งที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อะไรจากการท่องเที่ยว รูปแบบ CBT 5) I (Information technology) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 6) A (Access) หมายถึง การเข้าถึงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนั้น และ 7) L (Linkages) หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับพันธมิตรทางการตลาด (พจนานุกรม และคณะ, 2558) จากเนื้อหาดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาปรับประยุกต์ โดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การลงพื้นที่เพื่อติดตามและพัฒนาในรูปแบบปฏิบัติการร่วมกับชุมชน รวมทั้งการทดลองท่องเที่ยวและประเมินผล โดยมีรูปแบบในการดำเนินงานโดยสรุปดังนี้

ภาพที่ 37 แสดงกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ผลจากการประเมินความพึงพอใจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) มีความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20) ด้านการนำความรู้ไปใช้ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.29) และหลังจากที่คณะวิจัยได้การลงพื้นที่เพื่อติดตามและพัฒนาในรูปแบบปฏิบัติการร่วมกับชุมชนได้ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ที่สอดคล้องนิเวศน์วัฒนธรรมของชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 1 กิจกรรมภายใต้โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน

โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยหลักสูตร CBT-SPECIAL ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้นั้น มีทั้งโปรแกรมท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนและแบบไม่พักค้างคืน โดยมุ่งเน้นให้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นจุดขายที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 33 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นจุดขายที่สำคัญ

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
1. บ้านปางห้วยลาน อ.สันกำแพง	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต	กลุ่มครอบครัว

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการ ท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย
	และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน หัตถกรรม ที่สะท้อนถึงอาชีพและ ระบบนิเวศน์ของชุมชน ที่ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำ กิจกรรมในทุกแหล่งเรียนรู้และนำ ผลงานที่ได้มาทำเป็นของที่ระลึก	กลุ่มนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ
2. บ้านหลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นักท่องเที่ยวสามารถ สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ชาวบ้าน เสมือนเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชน และได้เรียนรู้วิถีการกิน การ อยู่ของชาวไทลื้อตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน รวมทั้งมีกิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำผลิตภัณฑ์ที่ มีชื่อเสียงของชุมชนและนำกลับไป เป็นของที่ระลึกได้	กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ
3. บ้านเหมืองกุง อ.หางดง	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ที่นำเสนอเรื่องราวภูมิปัญญา ท้องถิ่น และความเป็นชุมชน ช่างฝีมือที่สืบทอดภูมิปัญญาและ อาชีพจากบรรพบุรุษมาอย่าง ยาวนาน และนักท่องเที่ยวสามารถ ลงมือปั้นดินในแบบโบราณ และนำ กลับไปเป็นของที่ระลึกได้	กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ
4. ชุมชนสันป่าเปา อ.สันทราย	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอองค์ความรู้ด้าน การเกษตรอินทรีย์ที่นักท่องเที่ยว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และเชื่อมโยง กิจกรรมการเรียนรู้ทางการเกษตร มาสู่กิจกรรมด้านอาหารเพื่อสุขภาพ	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มผู้สูงวัย

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการ ท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย
5. ชุมชนวัดนันทาราม อ.เมือง เชียงใหม่	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ที่นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ด้านงานหัตถกรรม การทำเครื่อง เงินของชุมชน และเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่ง นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ขั้นตอน การทำเครื่องเงินได้ในทุกขั้นตอน และสามารถทำพวงกุญแจเครื่อง เงินกลับไปเป็นของที่ระลึกได้	กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ กลุ่มผู้สูงอายุ
6. ชุมชนวัดหมื่นสาร อ.เมือง เชียงใหม่	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ที่ นำเสนอภูมิปัญญาการดอกลาย โลหะ การตัดตุ๊กที่นักท่องเที่ยว สามารถลงมือทำได้ และ ประวัติศาสตร์ชุมชนที่มีเรื่องราว และเหตุการณ์สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ รวมทั้งการได้เยี่ยม ชมงานศิลปะที่สรรค์สร้างจาก ช่างฝีมือในชุมชนที่ทรงคุณค่า	กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ กลุ่มผู้สูงอายุ
7. บ้านปางไคร้ อ.แมริม	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเพาะเลี้ยง กล้วยไม้พันธุ์ฟ้ามุ่ย และผลผลิต ทางการเกษตร โดยเฉพาะสตอ เบอร์รี่ ที่จะออกผลในช่วงเดือน พฤศจิกายน ไปจนถึงเดือนมีนาคม นับเป็นผลไม้เพื่อการท่องเที่ยวที่ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็น อย่างมาก นอกจากนี้จะได้ รับประทานสตอเบอร์รี่สดๆจากไร่ แล้ว ยังสามารถทำกิจกรรมแปรรูป	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มครอบครัว

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการ ท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย
	แยมสตอเบอร์รี่กลับไปเป็นของฝาก ได้อีกด้วย	
8. บ้านวังไผ่ อ.แม่เมาะ	เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวไทลื้อ ที่ยังคง รักษาวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งธรรมชาติและทัศนียภาพ ของภูเขาและสายน้ำที่งดงาม นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการแปรรูปบุก การคั่วชา ผักเส้น การทำอาหารพื้นบ้าน ซึ่ง เชื่อมโยงกับนิเวศน์วัฒนธรรมของ ชุมชน	กลุ่ม คนไทยวัย ทำงาน กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ
9. บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้าน เหล่าพัฒนา) อ.แม่แตง	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืนที่นำเสนอวิถีชีวิต ชาวสวน เหมืองและการเกษตรในพื้นที่สูงและ โฮมสเตย์ในบรรยากาศที่เรียบง่าย ท่ามกลางธรรมชาติ นักท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับชุมชนได้ เช่น ดอยม่อน เงาะ ไร่ชา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี กิจกรรมการทำขนมฟักทองญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มี ชื่อเสียงของชุมชน	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มครอบครัว
10. บ้านดอนเจียง อ.แม่แตง	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ไปกลับ ที่นำเสนอองค์ความรู้ ทางด้านเกษตรอินทรีย์ของชุมชน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่ง เป็นผลผลิตจากการเกษตรของ ชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการ ท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย
	ผ่านการลงมือทำการเกษตรแบบ อินทรีย์และการแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร ตลอดจนการทำอาหาร ที่สร้างสรรค์จากวัตถุดิบชั้นดีของ ชุมชน	
11. บ้านวัดจันทร์ อ.กัลยาณิ วัฒนา	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอวิถีชีวิตและภูมิ ปัญญาของชาวปกากะญอ ความ เรียบง่าย และความเป็นธรรมชาติ ของพื้นที่ กิจกรรมด้านภูมิปัญญาที่ นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำได้ อย่างสร้างสรรค์คือ การทำกำไร ข้อมือจากลูกปัดและลูกเต๋อยที่ นักท่องเที่ยวสามารถนำไปเป็น ของที่ระลึกได้	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ
12. ชุมชนเหล่ซอ อ.กัลยาณิ วัฒนา	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอวิถีชีวิตความ เป็นอยู่แบบเรียบง่ายและธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ของชุมชน เปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเป็น ส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวปกากะ ญอ ในบรรยากาศที่เนิบช้าและ ลึกซึ้งในวิถี	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ
13. บ้านเชิงดอย อ.จอมทอง	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอภูมิปัญญาในด้าน การทอผ้าและย้อมสีธรรมชาติ จาก หินโมคคัลลาน ซึ่งเป็นทรัพยากรใน ชุมชนที่มีอัตลักษณ์ ผ่านกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วย การมัดย้อมผ้าจากสีหินโมคคัลลาน ที่นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบได้	กลุ่มคนไทยวัย ทำงาน กลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ

ชุมชน	ความน่าสนใจในโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรม	กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
	ด้วยตนเอง และนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้	
14. บ้านห้วยผักกูด อ.แม่แจ่ม	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน ที่นำเสนอวิถีชีวิตและความผูกพันของคนและช้าง ที่มีความผูกพันกันอย่างยาวนาน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการเป็นคนเลี้ยงช้างและศึกษาวิถีชีวิตของช้างที่อยู่อาศัยในธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่เรียบง่าย	กลุ่มคนไทยวัยทำงาน กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์
15. บ้านมูเซอปากทาง อ.อมก๋อย	เป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวล่าหู่ ที่ยังคงรักษาความเชื่อบนธรรมเนียม ประเพณี แบบดั้งเดิมไว้อย่างเข้มแข็ง รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงอย่างดอยม่อนจอง ที่เป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการไปสัมผัสความงดงามของธรรมชาติ นอกจากนี้ชุมชนยังมีจุดเด่นในเรื่องการเพาะปลูกกาแฟ ที่มีความสำคัญต่อการดูแลรักษาพื้นที่ป่า และเป็นอาชีพพระราชทานเพื่อของในหลวงรัชกาลที่ 9 เพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในอดีต	กลุ่มคนไทยวัยทำงาน กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

ผลการวิจัยพบว่า จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและการศึกษาเส้นทาง การเดินทางเข้าถึงชุมชน แล้วคณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มีการกำหนดออกมาทั้งสิ้น 5 เส้นทาง ประกอบด้วย

- เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ)
- เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลิก)
- เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)
- เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถีเกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อขอ)
- เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

หลังจากได้เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 5 เส้นทางแล้ว คณะผู้วิจัยร่วมกับ โครงการวิจัยย่อยที่ 2 ได้จัดให้มีกิจกรรมการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวทั้ง 5 เส้นทาง โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมการทดสอบเส้นทาง ที่เป็นตัวแทนจาก ชุมชนที่ทำการท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และภาคธุรกิจอาชีพ การประเมินเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 5 เส้นทาง ครอบคลุมพื้นที่ 13 ชุมชนท่องเที่ยว (จากเดิมที่มีจำนวนทั้งสิ้น 15 ชุมชน ด้วยเหตุผลเนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาเดินทางเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางที่เหมาะสมระหว่างชุมชนต้นแบบ และการกำหนด Theme ของเส้นทางการท่องเที่ยว) ผ่านเครื่องมือแบบประเมินเชิงคุณภาพ ซึ่งมีข้อคำถาม 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว CBT ครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเด็นศักยภาพด้านพื้นที่ 2) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ 3) ศักยภาพด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ และ 4) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และ ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม ผลการประเมินเส้นทางสามารถสรุปได้ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดนันทาราม – ชุมชนหมื่นสาร – ชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ) พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพของพื้นที่มากที่สุดที่ระดับค่าความพึงพอใจเฉลี่ย 4.17 (ระดับมาก) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีใน

ท้องถิ่น ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75) รองลงมาคือ ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการของเส้นทาง (ค่าเฉลี่ย 3.58) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.19) และ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.18) ตามลำดับ

เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก) พบว่า เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพด้านพื้นที่มากที่สุด โดยให้ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 4.41 (ระดับมากที่สุด) โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพด้านพื้นที่มากที่สุด โดยให้ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 4.92 (ระดับมากที่สุด) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น และมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งนักท่องเที่ยวให้คะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ความพึงพอใจที่มีต่อศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.50 ระดับมากที่สุด) โดยเฉพาะประเด็นย่อยที่ประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจและให้ความสนใจต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.75 ความพึงพอใจระดับมากที่สุด) ส่วนศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการของชุมชนบ้านวังไผ่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวให้คะแนนเต็ม 5 อันดับสุดท้ายได้แก่ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18)

เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง) พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในประเด็นทั้ง 4 ใกล้เคียงกัน พิจารณาตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยได้แก่ อันดับที่ 1 ศักยภาพด้านพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อันดับที่ 2 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.56 อันดับที่ 3 ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.54 และอันดับที่ 4 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.40

เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนหล่อขอ) นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 นักท่องเที่ยวพึงพอใจสูงสุดต่อศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ปรากฏค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 4.26 รองลงมาได้แก่ ศักยภาพด้านพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.11 ความพึงพอใจระดับมาก) โดยเฉพาะประเด็นย่อยที่ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.22 ความพึงพอใจมากที่สุด) ในส่วนศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ และศักยภาพ

ด้านการบริหารจัดการ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.85 และ 3.67 ตามลำดับ

เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โคมสแตร์ บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง) นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 นักท่องเที่ยวพึงพอใจในศักยภาพด้านต่าง ๆ ใกล้เคียงกันทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ อันดับที่ 1 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90) อันดับที่ 2 ศักยภาพด้านพื้นที่ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89) อันดับที่ 3 ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80) และอันดับที่ 4 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ (ความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67)

จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 เส้นทาง มีเส้นทางที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 2 สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 (โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และอีก 4 เส้นทาง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง (บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่าขอ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่ (ชุมชนวัดนันทาราม – ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนไถลื้อบ้านลวงเหนือ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข (ชุมชนสันป่าเปา – โคมสแตร์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และ เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา (บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด ได้ดำเนินการศึกษาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด ในครั้งนี้ ได้มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากหลักสูตรการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT-SPECIAL ที่มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ ประกอบด้วย 1) S (Segment) หมายถึง การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด และการประยุกต์ประสบการณ์ในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) P (Place) เป็นตัวแทนของคำว่า Sense of place หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาและสถานที่ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากและความต้องการท่องเที่ยว 3) E (Experience) หมายถึง

การสร้างประสบการณ์ให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ผ่านการลงมือทำ หรือสร้างความทรงจำที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว 4) C (Communication) หมายถึง การสื่อสารประสบการณ์และสิ่งที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อะไรจากการท่องเที่ยวรูปแบบ CBT 5) I (Information technology) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย 6) A (Access) หมายถึง การเข้าถึงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายนั้น และ ๗) L (Linkages) หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับพันธมิตรทางการตลาด (พจนานุกรม, 2558) โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนา ประกอบด้วย กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การลงพื้นที่เพื่อติดตาม และพัฒนาในรูปแบบปฏิบัติการร่วมกับชุมชน รวมทั้งการทดลองท่องเที่ยวและประเมินผล ผลลัพธ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ผ่านกระบวนการพัฒนาในครั้งนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของชุมชนให้มีความเด่นชัด ผ่านการสร้างธุรกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์และความประทับใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ใจแก้ว แฉมเงิน (2557) ที่ระบุว่า การดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องสร้างความแตกต่างที่สามารถขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ให้มีความสำคัญกับการศึกษา เรียนรู้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหาวิธีการและรูปแบบการให้บริการที่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด อย่างไรก็ตามในการผลิตภัณฑทางการท่องเที่ยว จะต้องมีการมีกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภคที่ชัดเจน เพื่อเป็นการกำหนดแผนการตลาดและการส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชวลนุช อุทยาน (2552, ออนไลน์) ที่ระบุว่า การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว มีประโยชน์อย่างมากต่อการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑทางการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

และจากการที่ตลาดการท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกของอุปสงค์ซึ่งหมายถึงความปรารถนาในการเดินทางท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และ/หรือเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากนี้ ตลาดการท่องเที่ยวยังครอบคลุมถึงกระบวนการจัดการด้านการส่งเสริมและพัฒนาการขาย รวมทั้งการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ดังนั้น การบริหารจัดการตลาดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ชุมชน CBT ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ถูกคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามเนื้อหาหลักสูตร CBT-SPECIAL จึงมีการดำเนินงานบนพื้นฐานของการบริหารจัดการศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอันประกอบด้วย 1) ศักยภาพที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ 2) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ 3) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และ 4) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบ

ด้านการมีส่วนร่วม และมีชุมชนที่ถูกคัดเลือกเพื่อสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ตรงต่อความต้องการของตลาดจำนวนทั้งสิ้น 5 เส้นทาง บนพื้นฐานของพฤติกรรมความต้องการที่หลากหลายทางการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นแนวทางการสัญจรที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นและเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งจุดแวะชมที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้โดยง่าย สะดวก และปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน เป็นเส้นทางลักษณะวงรอบบรรจบ ทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง ประเด็นสำคัญที่นักวางแผนทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมุ่งเน้นและให้ความสนใจเพื่อยกระดับชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม การคงอยู่และการสืบสานวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต อัตลักษณ์และความโดดเด่นของชุมชนดั้งเดิม รวมถึงมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย (สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลิต, 2555) การกำหนดขนาดของพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมรวมทั้งขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนยังควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการอย่างเพียงพอ จัดเตรียมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก รวดเร็ว มีรูปแบบระบบและมาตรการการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน (ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์และคณะ, 2559) มีป้ายบอกทางให้รายละเอียดที่ถูกต้องและถูกติดตั้งเป็นระยะทางที่เหมาะสม การจัดการประชาสัมพันธ์และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านความรู้และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ การใช้ประโยชน์จากผลิตผลทางการเกษตรที่มีอยู่ของชุมชนเพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยว (วารุณี เกตุสะอาดและปรกรณ์ สุวานิช) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนตั้งแต่แรกเริ่มต้นดำเนินการ ในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการการวางแผน กำหนดแนวปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ (สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลิต, 2555) มีโปรแกรมการท่องเที่ยวควรมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด เบญญาดา ฉัตรไชยาฤกษ์ (2551) ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและส่งผลต่อความยั่งยืนต่อชาวบ้านผู้ซึ่งเป็นเจ้าของชุมชนท่องเที่ยวนั้น ๆ อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด พบว่า ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถกำหนดเป็นแนวทางและแผนการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ โดยอาศัยความร่วมมือของภาคี เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปต่อยอดและส่งเสริมชุมชนและเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวและความต้องการในการพัฒนาของชุมชน
2. ควรมีการต่อยอดและยกระดับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน ให้มีความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับนิเวศน์วัฒนธรรมของพื้นที่
3. ควรจัดให้มีการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างน้อย 2 ปีต่อครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว
4. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. ควรมีการพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยว ในแต่ละฤดูกาลและช่วงเวลา

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. ควรมีการส่งเสริมการตลาดและเผยแพร่โปรแกรมการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านกระบวนการพัฒนาแล้วทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ
2. ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวบนฐานการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและงบประมาณ
3. ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เชื่อมโยงกับบริบท และนิเวศน์วัฒนธรรมของพื้นที่

4. ควรจัดให้มีการตั้งคณะทำงานเชิงบูรณาการ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและนักวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานแหล่งเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะด้าน ซึ่งได้จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และ แหล่งท่องเที่ยวทางผลิตภัณฑ์ชุมชน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะเพิ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น
2. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีหลายชุมชนในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพ ที่สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดเพิ่มเติมจาก 15 ชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกในครั้งนี้
3. ควรพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในแต่ละประเภท เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตร เป็นต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2558).มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://tourism2.tourism.go.th> (27 มิถุนายน 2560)
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว.(2556).การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://tourism-dan1.blogspot.com/> (29 มิถุนายน 2560)
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). แผนการจัดการนำเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยว.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.tourism.mju.ac.th>. (5 มกราคม 2561)
- คณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยความร่วมมือของภาคี. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- จุฑามาศ ไชยสร. (2536). การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรัสพันธ์ สิทธิเจริญ. (2551). ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในภาคเหนือของนักท่องเที่ยวชาวไทย. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/9008>
- ฐิติ ฐิติจำเริญพร. (2557). การศึกษาความต้องการตลาดท่องเที่ยวที่มีต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาประเทศไทยเพื่อปรับใช้ในกลุ่มประเทศอาเซียน. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไทยรัฐออนไลน์. เชียงใหม่คว่ำรางวัลเมืองน่าเที่ยวมากที่สุดอันดับ 2 (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thairath.co.th/content/658407> (8 กรกฎาคม 2559)
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เบญญาดา ฉัตรไชยาฤกษ์. (2551). ศึกษาการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวในภาคเหนือของประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/index.php?

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พจนา สวนศรี ปิเตอร์ ริชาร์ด และ วรพงศ์ ผูกภู. (2558). ศึกษาความต้องการด้านความรู้และทักษะของชุมชนและบริษัทนำเที่ยวในการพัฒนาการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในประเทศไทยและอาเซียน. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สารนิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวัฒน์ ชัยบุญยภักดี. (2529). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 4 (ฉบับเดือนตุลาคม) : 31-38.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ.
- สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง. ภาคนิพนธ์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ม.ป.ป. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา http://th.aectourismthai.com/images/blog/aecnews/file_20130626161724.pdf (10 กรกฎาคม 2559)
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2557).คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/7/212> (27 มิถุนายน 2560)
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2557).คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/7/629> (27 มิถุนายน 2560)
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2557).คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/7/217> (27 มิถุนายน 2560)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สกุล จริญญาแจ่มสิทธิ์และกวิณ วงศ์ลีด. (2555). ศึกษาวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/655/1/071-55.pdf>
- Buhalis. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*. 21(1): 97-116.
- Woodside Arch G. & Martin Drew. (2008). Applying Ecological Systems and Micro - Tipping Point Theory for Understanding Tourists' Leisure Destination Behavior. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://journals.sagepub.com/doi/pdf>. (5 มกราคม 2561)

ภาคผนวก ก

รายชื่อชุมชนเครือข่าย CBT เชียงใหม่

ตาราง รายชื่อชุมชนท่องเที่ยว โชนเหนือ 19 ชุมชน

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
1	บ้านถ้ำเชียงดาว	เชียงดาว	เชียงดาว
2	บ้านหัวทุ่ง	เชียงดาว	เชียงดาว
3	ปางแดงใน ผาลาย	เชียงดาว	เชียงดาว
4	บ้านใหม่สามัคคี (คะฉิ่น)	เมืองนะ	เชียงดาว
5	บ้านแม่แมะ	แม่นะ	เชียงดาว
6	บ้านยางปู่โต๊ะ	เชียงดาว	เชียงดาว
7	บ้านห้วยลึก	ปิงโค้ง	เชียงดาว
8	บ้านนาเลา	เชียงดาว	เชียงดาว
9	การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเวียง แหง	เมืองแหง	เวียงแหง
10	บ้านถ้ำดับเต่า+หนองเปี้ย	ศรีดงเย็น	ไชยปราการ
11	บ้านวังไผ่	ท่าตอน	แม่ฮ่าย
12	บ้านปู่หมื่นโน	แม่สาว	แม่ฮ่าย
13	บ้านนอแล	แม่งอน	ฝาง
14	แม่โง้บ้านดิน	บ้านเป้า	แม่แตง
15	บ้านดอนเจียง	สบเปิง	แม่แตง
16	บ้านเหล่า (โฮมสเตย์บ้านเหล่า พัฒนา)	เมืองก้าย	แม่แตง
17	บ้านก๊ิดช้าง	ก๊ิดช้าง	แม่แตง
18	บ้านผาแตก	สบเปิง	แม่แตง
19	บ้านปง 3	อินทขิล	แม่แตง

ตาราง รายชื่อชุมชนท่องเที่ยว โชนกลาง 45 ชุมชน

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
1	พวกแต้ม	พระสิงห์	เมืองเชียงใหม่
2	ศรีปันคร้ว	ท่าศาลา	เมืองเชียงใหม่
3	วัดศรีสุพรรณ	หายยา	เมืองเชียงใหม่
4	วัดนันทาราม	หายยา	เมืองเชียงใหม่

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
5	หมื่นสาร	หายยา	เมืองเชียงใหม่
6	บ้านดอยปุย	สุเทพ	เมืองเชียงใหม่
7	บ้านสันลมจอย	สุเทพ	เมืองเชียงใหม่
8	แม่สาน้อย	โป่งแยง	แม่ริม
9	บ้านแม่สาใหม่	โป่งแยง	แม่ริม
10	ปงไคร้	โป่งแยง	แม่ริม
11	ผานกกก	โป่งแยง	แม่ริม
12	บ้านแม่กะเปียง	สะลวง	แม่ริม
13	ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ	หลวงเหนือ	ดอยสะเก็ด
14	บ้านป่าสักงาม	หลวงเหนือ	ดอยสะเก็ด
15	บ้านป่าสักขวาง	สันกำแพง	สันกำแพง
16	บ้านมอญ	สันกลาง	สันกำแพง
17	บ้านตันเปา	ตันเปา	สันกำแพง
18	บ้านบวกค้ำ	บวกค้ำ	สันกำแพง
19	บ้านเหล่า	สันกำแพง	สันกำแพง
20	บ้านทรายมูล	ทรายมูล	สันกำแพง
21	บ้านปูคาเหนือ	แม่ปูคา	สันกำแพง
22	บ้านดงปงไหว+บ้านม่วงเขียว	ร้องวัวแดง	สันกำแพง
23	บ้านปงห้วยลาน	ออนใต้	สันกำแพง
24	บ้านป่าตาล	บวกค้ำ	สันกำแพง
25	บ้านบ่อสร้าง	ตันเปา	สันกำแพง
26	บ้านป่าแะ	ออนใต้	สันกำแพง
27	บ้านน้ำจ้ำ	ร้องวัวแดง	สันกำแพง
28	ชุมชนสันป่าเปา	สันป่าเปา	สันทราย
29	บ้านโปง	หนองหาร	สันทราย
30	บ้านโป่งนก	บ้านสหกรณ์	แม่ออน
31	โครงการหลวงตีนตก	ห้วยแก้ว	แม่ออน
32	บ้านออนหลวย	ออนเหนือ	แม่ออน
33	แม่กำปอง	แม่แก้ว	แม่ออน
34	บ้านไร่กองจิง	หนองควาย	หางดง
35	บ้านปง	บ้านปง	หางดง

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
36	บ้านเก้าเตื่อ	บ้านปาง	หางดง
37	บ้านแม่ขนิน	บ้านปาง	หางดง
38	บ้านน้ำซุ่ม	บ้านปาง	หางดง
39	บ้านทุ่งโป่ง หมู่ 9 (ห้วยเสี้ยว)	บ้านปาง	หางดง
40	บ้านร้อยจันทร์	หนองควาย	หางดง
41	บ้านเหมืองกุง	หนองควาย	หางดง
42	บ้านสันคะยอม	บ้านปาง	หางดง
43	บ้านตอทราย	หนองควาย	หางดง
44	วัดต้นแก้ว	หนองควาย	หางดง
45	บ้านทุ่งโป่ง	บ้านทุ่งโป่ง	หางดง

ตารางรายชื่อชุมชนท่องเที่ยว โชนใต้ 31 ชุมชน

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
1	บ้านจอมแจ้ง	น้ำบ่อหลวง	สันป่าตอง
2	บ้านกัวแลน้อย	บ้านแม่	สันป่าตอง
3	บ้านต้นแห่น้อย	ท่าวังพร้าว	สันป่าตอง
4	บ้านดงป่าซาง	มะขุนหวาน	สันป่าตอง
5	บ้านโป่งกวาว	สะเมิงเหนือ	สะเมิง
6	มูเซอปากทาง	ม่อนจอง	อมก๋อย
7	ตำบลแม่ตื่น	แม่ตื่น	อมก๋อย
8	บ้านปางหินฝน	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
9	บ้านปางอู้ง	แม่ศึก	แม่แจ่ม
10	บ้านป่าแดด	ท่าผา	แม่แจ่ม
11	บ้านแม่แฮเหนือ	แม่นาจร	แม่แจ่ม
12	บ้านห้วยผักกูด	แม่ศึก	แม่แจ่ม
13	บ้านผาหมอน	บ้านหลวง	จอมทอง
14	บ้านแม่กลางหลวง	บ้านหลวง	จอมทอง
15	บ้านหนองอาบช้าง	สบเตี๊ยะ	จอมทอง
16	บ้านเชิงดอย	สบเตี๊ยะ	จอมทอง
17	บ้านเมืองอ่าง	บ้านหลวง	จอมทอง

ลำดับที่	ชุมชน	ตำบล	อำเภอ
18	บ้านขุนกลาง	บ้านหลวง	จอมทอง
19	บ้านป่าแหม	บ้านหลวง	จอมทอง
20	บ้านสบหาด	บ้านหลวง	จอมทอง
21	บ้านวัดจันทร์	บ้านจันทร์	กัลยาณิวัฒนา
22	ชุมชนเหล่อซอ	บ้านจันทร์	กัลยาณิวัฒนา
23	บ้านห้วยบะบ้า	แจ่มหลวง	กัลยาณิวัฒนา
24	บ้านห้วยปู	แม่แดด	กัลยาณิวัฒนา
25	บ้านดงสามหมื่น	แม่แดด	กัลยาณิวัฒนา
26	บ้านเสาแดง	แจ่มหลวง	กัลยาณิวัฒนา
27	บ้านหนองเจ็ดหน่วย	บ้านจันทร์	กัลยาณิวัฒนา
28	บ้านโป่งน้อยใหม่	แม่วิน	แม่วาง
29	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะป๊อก	แม่วิน	แม่วาง
30	บ้านสบวิน	แม่วิน	แม่วาง
31	บ้านขุนวาง	แม่วิน	แม่วาง

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ 3 “การพัฒนาความต้องการของตลาดผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยว
โดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่ที่เหมาะสมกับ ความต้องการของตลาด” โดย สถาบันการท่องเที่ยว
โดยชุมชน

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

ผู้ให้สัมภาษณ์.....สัมภาษณ์วันที่.....

ณ.....ชุมชน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อกลุ่ม/ชุมชน ท่องเที่ยว.....

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะ

ขอให้ท่านพิจารณาถึงข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อมูลที่เป็นเอกสาร หลักฐาน ในการเลือกคำตอบ

ส่วนที่ 1 เกณฑ์ทั่วไปด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องชื่อตัวชี้วัด ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดย

พิจารณาจากคำอธิบายตัวชี้วัด

1. เกณฑ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
ลำดับ ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	เกณฑ์ คะแนน	คำอธิบายตัวชี้วัด
1.1	มีการจัดพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน		
	☐ ไม่มีการจัดพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยว	0	ไม่มีผู้ดูแล/รับผิดชอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

ลำดับ ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	เกณฑ์ คะแนน	คำอธิบายตัวชี้วัด
	☐ มีการจัดพื้นที่รับผิดชอบระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	1	มีผู้ดูแล/รับผิดชอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชัดเจน เช่น ชุมชน อุทยาน อบท. หรือเอกชน เป็นต้น
1.2	มีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่		
	☐ มีความเหมาะสมน้อย	1	การจัดภูมิทัศน์มีความขัดแย้งหรือขัดกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่
	☐ มีความเหมาะสมปานกลาง	2	การจัดภูมิทัศน์มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่
	☐ มีความเหมาะสมมาก	3	การจัดภูมิทัศน์มีความกลมกลืนกับทรัพยากรที่มีอยู่และมีการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมให้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น
1.3	มีการพัฒนาและ/หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง		
	☐ ไม่มีการพัฒนาและ/หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	0	พิจารณาจากจำนวนครั้งของการพัฒนา และปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
	☐ มีการพัฒนาและ/หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 1-2 ครั้งต่อปี	1	
	☐ มีการพัฒนาและ/หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า 2 ครั้งต่อปีขึ้นไป	2	
1.4	การจัดการขยะภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว		
	☐ ไม่มีการจัดการขยะภายในชุมชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	0	ไม่มีการคำนึงถึงการจัดเก็บขยะใดๆ
	☐ มีการจัดการขยะ แต่ยังขาดการจัดการเพื่อลดจำนวนขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวปฏิบัติเพื่อกำจัดขยะที่ดี	1	ยังมีการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น ถุงพลาสติก ถ้วย กล่อง หรือ แก้วน้ำพลาสติก เป็นต้น และไม่มีระบบการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ
	☐ กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการจัดการขยะที่ดี มีการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทดแทนวัสดุเป็นพิษ มีการแยกขยะก่อนนำไปกำจัด รวมทั้งการนำขยะไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ	2	ลดการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น ใช้ใบตอง หรือตะกร้าสานแทนถุงพลาสติก มีการนำขยะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ การนำขยะมารีไซเคิล

2. เกณฑ์ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
ลำดับ ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	เกณฑ์ คะแนน	คำอธิบายตัวชี้วัด
2.1	มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก		
	☐ ไม่มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน	0	พิจารณาจากหลักฐานการ แสดงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในการเดินทางไปยังแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ โปสเตอร์ และการ ให้บริการข้อมูลผ่าน โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น
	☐ มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ที่ถูกต้อง ด้วยสื่อ 1 ชนิด	1	
	☐ มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ที่ถูกต้อง ด้วยสื่อ 2 ชนิด	2	
	☐ มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ที่ถูกต้อง ด้วยสื่อตั้งแต่ 3 ชนิดขึ้นไป	3	
2.2	มีการจัดหาพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวกและปลอดภัย		
	☐ ไม่มีพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยว	1	ใช้วิธีการเดินเท้าเท่านั้น
	☐ มีพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก แต่ยังไม่สอดคล้องตามมาตรการด้านความปลอดภัย	2	มีพาหนะ แต่พาหนะมีสภาพไม่สมบูรณ์ในการใช้งาน มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ
	☐ มีพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก และมีมาตรการด้านความปลอดภัย	3	มีจำนวนพาหนะเพื่อให้บริการในจำนวนที่เพียงพอในการให้บริการ และผู้ให้บริการผ่านการฝึกอบรมเรื่องมาตรฐานความปลอดภัย
3. เกณฑ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว			
ลำดับ ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	เกณฑ์ คะแนน	คำอธิบายตัวชี้วัด
3.1	จัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องสุภาพ		
	☐ ไม่มีบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	0	ไม่มีการให้บริการอาหารในชุมชน
	☐ มีบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	1	มีการให้บริการด้านอาหารหรือมีร้านอาหารในชุมชน ที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้
	☐ มีบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้	2	มีการให้บริการด้านอาหารหรือมีร้านอาหารในชุมชน ที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ สถานที่ที่ให้บริการ ภาชนะที่บรรจุอาหาร วัตถุดิบที่นำมาปรุงอาหาร ตลอดจนป้ายมาตรฐาน

ลำดับ ตัวชี้วัด	ชื่อตัวชี้วัด	เกณฑ์ คะแนน	คำอธิบายตัวชี้วัด
			ที่ออกให้โดยหน่วยงานที่เชื่อถือ ได้เช่น มีป้าย Clean Food Good Taste
3.2	จัดให้มีห้องน้ำ/สุขา ที่เพียงพอและถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว		
	☐ มีห้องน้ำ/สุขา ไม่เพียงพอ	1	
	☐ มีห้องน้ำ/สุขา เพียงพอ แต่ไม่สะอาด	2	
	☐ มีห้องน้ำ/สุขา เพียงพอและสะอาด ถูกสุขลักษณะ	3	มีการระบายอากาศดีและไม่มี กลิ่นเหม็น,กรณีที่มีห้องน้ำตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้อง ส้วมสำหรับขาย หญิง โดยมีป้าย หรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ประตุ อยู่ในสภาพดี มีความสะอาด
3.3	จัดให้มีระบบการเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว		
	☐ ไม่มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	0	
	☐ มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว <u>ในระดับน้อย</u>	1	น้อย = ระบบเตือนภัย/รักษา ความปลอดภัยมีจำนวนน้อย ไม่ ครอบคลุม
	☐ มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว <u>ในระดับปานกลาง</u>	2	ปานกลาง = ระบบเตือนภัย/ รักษาความปลอดภัยมี ประสิทธิภาพแต่ไม่เพียงพอ
	☐ มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว <u>ในระดับมาก</u>	3	มาก = ระบบเตือนภัย/รักษา ความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ และเพียงพอ เช่น ยานพาหนะ การสื่อสารทุกชนิด อุปกรณ์ เตือนภัย การปฐมพยาบาล เบื้องต้น และแผนฉุกเฉิน
3.4	จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ		
	☐ ไม่มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ	0	สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ สูงอายุและผู้พิการ หมายถึง ทางลาด /รถเข็น/ห้องน้ำที่เป็น ชักโครก มีราวจับ เป็นต้น
	☐ มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ ผู้พิการ	1	
	☐ มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ ผู้พิการ <u>เป็นอย่างดี</u>	2	

ให้ท่านเลือกความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวของชุมชน มา 2 อันดับ จาก 5 ประเภทต่อไปนี้

- () แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
- () แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- () แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์
- () แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- () แหล่งท่องเที่ยวเชิงผลิตภัณฑ์ชุมชน

****ให้ตอบแบบประเมินตามเกณฑ์เฉพาะด้านที่ท่านเลือก 2 ด้าน**

ส่วนที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะ

2.1 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านธรรมชาติ

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องดัชนี ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยให้
เลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น และใส่ค่าคะแนนรวมในช่องสุดท้าย

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	
1.1 จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ทางธรรมชาติ หมายเหตุ : แหล่งธรรมชาติที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้ เป็นอย่างดี และจุดดึงดูดดังกล่าวต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สร้างความภาคภูมิใจ ความหวงแหน และ จิตสำนึกในการที่จะรักษาสีน้ำนั้นให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การมีสัตว์หรือพืชที่มีลักษณะโดดเด่น หายากใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ ทั่วไปในประเทศไทย	1
☐ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบาง แห่งในประเทศไทย	2
☐ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบน้อยแห่งใน ประเทศไทย โอกาสที่จะพบเห็นในที่นี้แต่น้อย	3
☐ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบน้อยแห่งใน ประเทศไทย <u>และ</u> โอกาสที่จะพบเห็นในที่นี้มีปานกลาง	4
☐ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบน้อยแห่งใน ประเทศไทย <u>แต่</u> โอกาสที่จะพบเห็นในที่นี้มีมาก <u>และ</u> นักท่องเที่ยว มีความ ประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	5
1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ หมายเหตุ : แหล่งธรรมชาติควรที่จะคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด และมีการรบกวนโดยมนุษย์ น้อยที่สุด แหล่งธรรมชาติที่ถูกบุกรุกหรือทำลายโดยมนุษย์จนไม่เหลือสภาพเดิมจะทำให้การเรียนรู้ระบบนิเวศและการ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ลดลงไปด้วย	

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ คงเหลือเพียงบางจุดที่ยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	1
☐ แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมในระดับปานกลาง โดยส่วนหนึ่งของพื้นที่มีการถูกรบกวนหรือตัดแปลงจากการกระทำของมนุษย์	2
☐ แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่ และมีร่องรอยการรบกวนโดยมนุษย์น้อย	3
รวม	

1.3 ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ

หมายเหตุ : ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะมีส่วนสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ซึ่งชุมชนควรมีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในแหล่งธรรมชาติและยังคงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบระดับน้อย	1
☐ แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ของชุมชนในระดับปานกลาง	2
☐ แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลัก	3
รวม	

1.4 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำให้ธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณ ขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	3
☐ มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบและมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	4

1.5 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชน

หมายเหตุ :บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรที่จะมีความรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ ซึ่งอาจได้รับความรู้มาจากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม หรือการศึกษาในระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้อง

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้างในเรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า	2

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและ การอนุรักษ์โดยการเรียนรู้จาก การศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	3
☐ มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์	4
รวม	

2.2 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านประวัติศาสตร์

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องดัชนี ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยให้เลือก เพียง 1 ข้อเท่านั้น และใส่ค่าคะแนนรวมในช่องสุดท้าย

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	
1.1 ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หมายเหตุ : พิจารณาถึงความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ในระดับต่างๆ	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ระดับท้องถิ่น	1
☐ ระดับจังหวัด	2
☐ ระดับภาค	3
☐ ระดับชาติ	4
☐ ระดับนานาชาติ	5
1.2 ความสมบูรณ์ของแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ไม่มีความสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นหลักฐานทางโบราณคดีได้ เป็นบางส่วน	1
☐ มีความสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นหลักฐานทางโบราณคดีได้ พอสมควร	2
☐ มีความสมบูรณ์มาก สามารถใช้เป็นหลักฐานทางโบราณคดีได้ เป็นอย่างดี	3
1.3 ความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยและสถาปัตยกรรม ของแหล่งประวัติศาสตร์ หมายเหตุ : พิจารณาถึงความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ใน ระดับต่าง ๆ	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศไทย	2
☐ พบเห็นได้เฉพาะบางแห่งในประเทศไทย	3
☐ พบเห็นได้เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย	4
1.4 ความผูกพันของแหล่งประวัติศาสตร์ ต่อท้องถิ่น หมายเหตุ : พิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับชุมชน	

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ เชื่อมโยงกันน้อย กับ เรื่องราวของชุมชนและกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยว	2
☐ เชื่อมโยงกันปานกลาง กับ เรื่องราวของชุมชนและกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยว	3
☐ เชื่อมโยงกันมาก กับ เรื่องราวของชุมชนและกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยว	4
1.5 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หมายเหตุ : บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรที่จะมีความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ โบราณคดี ซึ่งอาจได้รับความรู้มาจากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม หรือการศึกษาในระดับปริญญาด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องประวัติศาสตร์ โบราณคดี โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า	2
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ โบราณคดี โดยการเรียนรู้จากการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	3
☐ มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	4
รวม	

2.3 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านวัฒนธรรม/ชาติพันธุ์

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องดัชนี ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยให้เลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น และใส่ค่าคะแนนรวมในช่องสุดท้าย

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	
1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ หมายเหตุ : พิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของวิถีชีวิตจากชุมชนอื่นและคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป (เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย วิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรมประเพณีที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน ลักษณะสิ่งประดิษฐ์ รวมทั้งระเบียบแบบแผนในการดำรงชีพร่วมกัน ฯลฯ)	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีเอกลักษณ์ระดับท้องถิ่นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป	1
☐ มีเอกลักษณ์ระดับจังหวัด	2
☐ มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค	3
☐ มีเอกลักษณ์ระดับชาติ	4

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีเอกลักษณ์ระดับโลกที่สามารถพบเห็นได้เพียงแห่งเดียว	5
1.2 ความผูกพันต่อท้องถิ่น	
หมายเหตุ : พิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กิจกรรม ประเพณี กับคนในชุมชนท้องถิ่น	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีความสัมพันธ์กับชุมชน น้อย มีเพียงบางส่วนให้ความสนใจ	1
☐ มีความสัมพันธ์กับชุมชน ปานกลาง คนในชุมชนให้ความสนใจ แต่ยังไม่เด่นชัดในวิถีชีวิตชุมชน	2
☐ มีความสัมพันธ์กับชุมชน มาก คนในชุมชนให้ความสำคัญ โดยปรากฏเด่นชัดในวิถีชีวิตชุมชน	3
1.3 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์	
หมายเหตุ : พิจารณาจากชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของตน รวมถึงการมีหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์	2
☐ มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมที่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยชุมชนและมีการดำเนินงานที่ชัดเจน	3
☐ มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมที่ดำเนินงานด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจนรวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกับภาคีอื่น ๆ	4
1.4 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	
หมายเหตุ : พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดได้ภายในชุมชน มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมและเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ไม่มีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม	1
☐ นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในชุมชน 1-2 ประเภท	2
☐ นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในชุมชนมากกว่า 2 ประเภท	3
☐ นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในชุมชน มากกว่า 2 ประเภท และมีรูปแบบการท่องเที่ยวอื่น	4
1.5 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	
หมายเหตุ : บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรที่จะมีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ซึ่งอาจได้รับความรู้จากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม หรือการศึกษาในระดับปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรม	

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้างในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า	2
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต โดยการเรียนรู้จากการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	3
☐ มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	4
รวม	

2.4 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านการเกษตร

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องดัชนี ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยให้
เลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น และใส่ค่าคะแนนรวมในช่องสุดท้าย

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	
1.1 ความหลากหลายและความโดดเด่นของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว หมายเหตุ : พิจารณาจากความหลากหลายและความโดดเด่นของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (หมายถึง จำนวนกิจกรรมเสริมสร้างความรู้การพักผ่อนและหรือให้ความบันเทิงภายในแหล่งท่องเที่ยว) โอกาสในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรรม รวมทั้งการให้บริการการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยว 1 ประเภท	1
☐ มีกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเภท และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม ด้วยวิธีการสาธิตให้ชม	2
☐ มีกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเภท เป็นกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม ด้วยวิธีการสาธิตให้ชม และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทดลองปฏิบัติ	3
☐ มีกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเภท เป็นกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม ด้วยวิธีการสาธิตให้ชม เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทดลองปฏิบัติ พร้อมให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว	4
1.2 การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หมายเหตุ : การแปรรูปผลผลิตการเกษตรไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์ การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อแรงจูงใจในการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายเพื่อกระตุ้นยอดขายผลิตผลทางการเกษตร และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	1
☐ มีการพัฒนาและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า รวมทั้งการทำ	2

ดัชนี	ค่าคะแนน
ฉลากและบรรจุภัณฑ์สินค้าเพื่อความเป็นเอกลักษณ์	
☐ มีการพัฒนาและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า มีฉลากและบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ และได้รับการรับรองมาตรฐาน หรือรางวัลผลิตภัณฑ์ (ผลิตภัณฑ์แปรรูป) ทางเกษตร	3
1.3 การจัดการระบบการเกษตรแบบยั่งยืน หมายเหตุ : พิจารณาจากระบบการจัดการการเกษตรที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้มุ่งเน้นแนวคิดการเกษตรอย่างยั่งยืน ได้แก่ การใช้รูปแบบการเกษตรแบบผสมผสาน แบบวนเกษตร แบบเกษตรอินทรีย์ แบบเกษตรกรรมธรรมชาติ และหรือการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ได้ดำเนินการเกษตรในรูปแบบการเกษตรแบบยั่งยืน	1
☐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการเกษตรในรูปแบบ การเกษตรแบบยั่งยืน รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือมากกว่า 1 รูปแบบ	2
☐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการเกษตรในรูปแบบ การเกษตรแบบยั่งยืน รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือมากกว่า 1 รูปแบบ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก หรือได้รับรางวัล	3
1.4 องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นองค์ความรู้ที่หาชมได้ยาก แปลกใหม่ หมายเหตุ : พิจารณาจากการมีองค์ความรู้ในการทำเกษตรที่หาชมได้ยาก แปลกใหม่และน่าสนใจ สะท้อนถึงภูมิปัญญา ความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน ควรค่าแก่การอนุรักษ์และถ่ายทอดสืบไป	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้สามารถพบเห็นได้ทั่วไปไม่แปลกใหม่	1
☐ องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้หาชมได้ยากและ/หรือมีความแปลกใหม่	2
☐ องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้หาชมได้ยากและ/หรือมีความแปลกใหม่ แต่ไม่ได้สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น	3
☐ องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้หาชมได้ยากและ/หรือมีความแปลกใหม่ และสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น	4
☐ องค์ความรู้ทางการเกษตรที่ใช้หาชมได้ยากและ/หรือมีความแปลกใหม่ สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถ ประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างโดดเด่นน่าสนใจจนได้รับรางวัลชื่นชม	5
1.5 มีบุคลากรที่มีความรู้และสามารถให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว หมายเหตุ : พิจารณาจากจำนวนและคุณสมบัติของบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งอาจได้รับความรู้มาจากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ชุมชนมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร แต่ยังไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว	1
☐ ชุมชนมีจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว	2
☐ ชุมชนมีจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว และเป็นผู้ที่เรียนรู้เพิ่มเติมผ่านการสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์	3
☐ ชุมชนมีจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว และเป็นผู้ที่เรียนรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	4
☐ ชุมชนมีจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว และเป็นผู้ที่เรียนรู้เพิ่มเติมจากการเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5
รวม	

2.5 เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องดัชนี ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยให้เลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น และใส่ค่าคะแนนรวมในช่องสุดท้าย

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	
1.1 ชุมชนมีผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น หมายเหตุ : พิจารณาจากชุมชนมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการซื้อของนักท่องเที่ยว	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป	1
☐ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจากชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ	2
☐ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจากชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยชุมชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการคิดค้นหรือเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ อยู่เสมอ	3
☐ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจากชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยชุมชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการคิดค้นหรือเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ ร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกอยู่เสมอ	4

1.2 การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ชุมชน หมายเหตุ : พิจารณาจากการการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถลดต้นทุนการผลิต และมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน	1
☐ มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม	2
☐ มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังขาดการออกแบบบรรจุภัณฑ์	3
☐ มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม	4
1.3 การให้บริการการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายเหตุ : พิจารณาจากการให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยว ในรูปแบบศูนย์ฝึกอบรมและเผยแพร่องค์ความรู้ของและเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชน	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ไม่มีการให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้นักท่องเที่ยว	1
☐ มีการให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้นักท่องเที่ยว	2
☐ มีการให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้นักท่องเที่ยว พร้อมจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และโปรแกรมการอบรมไว้พร้อมบริการนักท่องเที่ยวที่สนใจได้ทดลองทำ	3
1.4 การพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายเหตุ : พิจารณาจากชุมชนมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงศักยภาพให้ดียิ่งขึ้น	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ ยังขาดการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชน	1
☐ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชน แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ	2
☐ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชน และถูกนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3

ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ถูกลำไ้ใช้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงศักยภาพให้ดียิ่งขึ้น	4
1.5 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายเหตุ : บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรจะมีความรู้ในเรื่องผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งอาจได้รับความรู้มาจากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือการฝึกอบรม	
ดัชนี	ค่าคะแนน
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้างในเรื่องผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า	
☐ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการเรียนรู้จากการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจากเอกสารที่น่าเชื่อถือ	
☐ มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน	
รวม	

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในการให้ข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บันทึกข้อสังเกตที่พบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์

.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความพึงพอใจการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT-
SPECIAL

แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะ สำหรับนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน จึงขอความร่วมมือท่านตอบแบบประเมิน และให้ข้อเสนอแนะตามความเป็นจริง

ชื่อโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยหลักสูตร CBT-SPECIAL

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินการ 24 – 25 กุมภาพันธ์ 2558

สถานที่ดำเนินการ ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ จ.เชียงใหม่

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความ

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20-30 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี ☐ 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 : ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ/การนำไปใช้ต่อการเข้าร่วมอบรม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจ/ภาพรวมของการอบรม/ความเข้าใจในเนื้อหาการฝึกอบรม/การนำไปใช้/สิ่งอำนวยความสะดวกของท่านเพียงระดับเดียว

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ภาพรวมของการอบรม					
1. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน					
2. ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้					
3. การเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ					
4. ความประทับใจในการเข้าร่วมสัมมนา					
5. ระยะเวลาในการสัมมนามีความเหมาะสม					
6. การซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
7. การติดต่อประสานงาน					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ภาพรวมของการอบรม					
1. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน					
2. ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้					
3. การเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ					
ท่านมีความเข้าใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการมากน้อยน้อยเพียงใด					
1.กิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนากท่องเที่ยวอย่างมีเป้าหมาย					
2.กิจกรรมการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว					
3.กระบวนการสื่อสารทางการตลาด					
4.การสร้างพันธมิตรทางการตลาด					
ด้านการนำความรู้ไปใช้					
1.สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้					
2.มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาวิจัย					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. สถานที่สำหรับการอบรมมีความเหมาะสม					
2.วัสดุ อุปกรณ์ เช่น โต๊ะ ระบบภาพและเสียง อื่นๆที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ					
3. ความเหมาะสมของอาหารและอาหารว่าง					
4.การเดินทางมายังสถานที่อบรม					

ส่วนที่ 3: ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน

ภาคผนวก ง

เครื่องมือการประเมินโปรแกรมและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ 5 เส้นทาง

แบบประเมินเชิงคุณภาพ 15 ชุมชนท่องเที่ยว

แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว CBT สำหรับค้นหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของตลาดต่อไป

คณะผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเท่านั้น และขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือมา ณ ที่นี้

ชื่อชุม

ท่องเที่ยว.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว CBT

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนความพึงพอใจดังนี้ 5=พึงพอใจมากที่สุด 4=พึงพอใจมาก 3=พึงพอใจปานกลาง 2=พึงพอใจน้อย 1=พึงพอใจน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ศักยภาพด้านพื้นที่					
1.1 ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและ/หรือวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น					
1.2 ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่					
1.3 ชุมชนจัดเตรียมพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าถึงจุด/แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน					
2. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ					
2.1 ชุมชนจัดให้มีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะ					
2.2 ชุมชนจัดให้มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ					
2.3 ชุมชนมีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก					
2.4 ชุมชนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและ/หรือผู้พิการ					
2.5 ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามระดับความสามารถในการ					

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
รองรับได้					
2.6 ชุมชนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยว					
2.7 ชุมชนมีเครือข่ายร่วมมือเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว					
3. ศักยภาพด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ					
3.1 ชุมชนจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย					
3.2 ชุมชนมีการสอดแทรกกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ไว้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว					
3.3 ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว					
3.4 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายในการสรรหา คัดเลือกนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน					
3.5 ชุมชนมีความสามารถในการเจรจาต่อรองกับองค์กร เครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ					
3.6 ชุมชนมีทักษะด้านการตลาดท่องเที่ยว					
4. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน					
4.1 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือพึงพอใจให้ท้องถิ่นของตนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว					
4.2 ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ					
4.3 ชุมชนมีความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยว					
4.4 ชุมชนมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เข้าร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

1. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน “ด้านพื้นที่”

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน “ด้านการบริหารจัดการ”

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน “ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกระบวนการ”

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน “ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน”

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
ภาพการดำเนินงาน

1. กิจกรรมการลงพื้นที่เก็บข้อมูลศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่

ภาพ การเก็บข้อมูลโซนเหนือ

ภาพการเก็บข้อมูลโซนกลาง

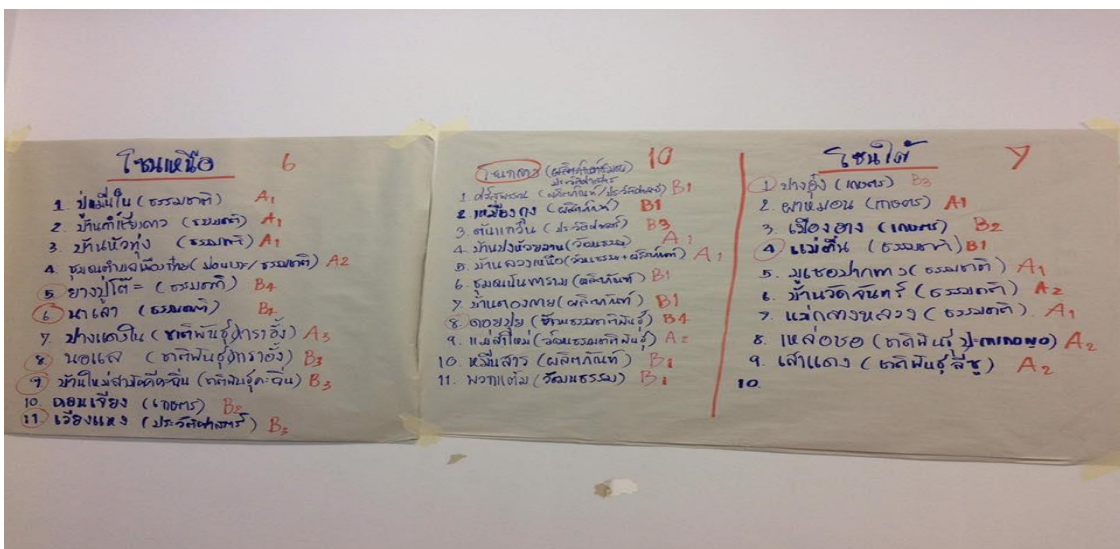

ภาพการเก็บข้อมูลโซนใต้

2. กิจกรรมการคัดเลือก 15 ชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วันที่ 29 มกราคม 2561

3. กิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด หลักสูตร CBT - SPECIAL

วันที่ 24 – 25 กุมภาพันธ์ 2561

4. กิจกรรมการลงพื้นที่เพื่อทดสอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

เส้นทางที่ 1 บ้านปางห้วยลาน – ไตลื้อบ้านหลวงเหนือ – บ้านวังไผ่

13 – 14 มีนาคม 2561

บ้านปางห้วยลาน

ไตลื้อบ้านหลวงเหนือ

บ้านวังไผ่

เส้นทางที่ 2 บ้านหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง
วันที่ 17 – 18 มีนาคม 2561

บ้านหมืองกุง

บ้านเชิงดอย

บ้านมูเซอปากทาง

เส้นทางที่ 3 ชุมชนสันป่าเปา – บ้านปงไคร้ – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง
วันที่ 19 – 20 มีนาคม 2561

ชุมชนสันป่าเปา

บ้านปงไคร้

โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

บ้านดอนเจียง

เส้นทางที่ 4 ชุมชนวัดนันทาราม – ชุมชนวัดหมื่นสาร
วันที่ 22 มีนาคม 2561

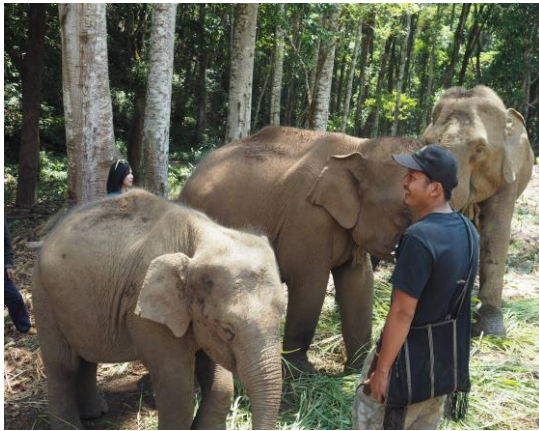
ชุมชนวัดนันทาราม

ชุมชนวัดหมื่นสาร

เส้นทางที่ 5 บ้านห้วยผักกูด – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ

วันที่ 6 – 8 เมษายน 2561

บ้านห้วยผักกูด

บ้านวัดจันทร์

ชุมชนเหล่อซอ

5. กิจกรรมทดลองเส้นทางท่องเที่ยว 5 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีถิ่นเชียงใหม่
(ชุมชนวัดหมื่นสาร – ชุมชนวัดนันทาราม – ไตลื้อบ้านหลวงเหนือ)

วันที่ 5 พฤษภาคม 2561

ชุมชนวัดหมื่นสาร

ชุมชนวัดนันทาราม

ไตลื้อบ้านหลวงเหนือ

เส้นทางที่ 2 “สืบสานงานพระราชดำริ ในหลวงรัชการที่ 9”
(โรงงานหลวงที่ 1 – บ้านวังไผ่ – โครงการหลวงห้วยลึก)

วันที่ 12 – 13 พฤษภาคม 2561

เส้นทางที่ 3 จากผืนดินสู่ขุนเขา
(บ้านเหมืองกุง – บ้านเชิงดอย – บ้านมูเซอปากทาง)

15 - 16 พฤษภาคม 2561

บ้านเหมืองกุง

บ้านเชิงดอย

บ้านมูเซอปากทาง

เส้นทางที่ 4 ธรรมชาติและวิถี เกษตรพื้นที่สูง
(บ้านปางไคร้ – บ้านวัดจันทร์ – ชุมชนเหล่อซอ)

วันที่ 18 – 19 พฤษภาคม 2561

บ้านปางไคร้

บ้านวัดจันทร์

ชุมชนเหล่อซอ

เส้นทางที่ 5 แหล่งอาหารคุณภาพ สร้างสุขภาพและความสุข
(ชุมชนสันป่าเปา – โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา – บ้านดอนเจียง)

วันที่ 21 – 22 พฤษภาคม 2561

ชุมชนสันป่าเปา

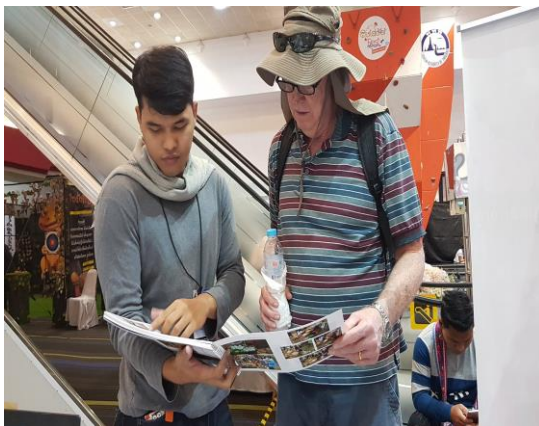
โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา

บ้านดอนเจียง

6. นำเสนอผลงานวิจัย ในงานวันธรรมดาน้ำเทียว

วันที่ 10 – 13 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

ภาคผนวก ฉ
ตารางสรุปผลการดำเนินงาน

สัญญาเลขที่ RDG60T0022

โครงการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับ
ความต้องการของตลาด”

สรุปรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3

output		กรณีล่าช้า สาเหตุและการแก้ไขที่ได้ ดำเนินการ
กิจกรรมในข้อเสนอโครงการ / หรือจากการปรับ แผน	ผลสำเร็จ (%)	
1. ได้รวบรวมข้อมูลฐานชุมชนสมาชิกเครือข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	100 %	
2. ได้ร่างเครื่องมือการศึกษาศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	100 %	
3. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่จำนวน 91 ชุมชน	100 %	เพิ่มเติมจากฐานข้อมูลเดิมที่ 83 ชุมชนเป็น 91 ชุมชน
4. ชุมชนได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด จำนวน 15 ชุมชน	100 %	
5. เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 5 เส้นทาง	100 %	มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โดยชุมชนเพิ่มเติมจากเดิมที่ เสนอไว้ 3 เส้นทางเป็น 5 เส้นทาง

ลงนาม.....หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้รับทุน

(นายวรพงศ์ ผูกภู)

วันที่ 2 กรกฎาคม 2561

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ – ชื่อสกุล	นายวรพงศ์ ผูกภู
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	หัวหน้าฝ่ายวิจัย สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ห้อง 216 อาคารเพนเทคอสต์ มหาวิทยาลัยพายัพ
เขตแม่คำว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000
โทรศัพท์ 0 5385 1478 ต่อ 7261
โทรสาร 0 5385 1757
Email: worapong.phukpoo.off@gmail.com
worapong_oo@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาพัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
-
2. ชื่อ – ชื่อสกุล	นายวุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยพายัพ
โทรศัพท์ 089 755 8989
Email : wutthipongchuatrakul@gmail.com
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ
ปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้